-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

1941: KITLIK YILINDA MİLLİ KORUNMA KANUNU UYGULAMALARI

Bülent DURU*

> "7 Aralık 1941'de Pearl Harbour'daki Japon baskını ile Japonya ve Amerika da harbe karışınca Avrupa harbi, dünya harbi halini aldı. İşte o günden sonra Türkiye için, en kritik günler başlamıştı."
>
> Şevket Süreyya Aydemir, İkinci Adam

Türk kamu yönetiminin 1941 yılındaki görünümünü, geçirdiği dönüşümü, başat kurumlarını, bunların çalışma düzeneklerini, kısaca devletin işleyiş biçimini yansıtmaya çalışan bu yazı asıl olarak hukuksal ve yönetsel düzenlemelerin gösterdiği gerçeklere dayanmaktadır. Bu yolda, 1941 yılına ilişkin Resmi Gazete ve Zabıt Cerideleri taranarak yasal düzenlemeler, uluslararası antlaşmalar ortaya konmuş, özel olarak ele alınması gereken konularda arşiv belgeleri incelenmiştir. Dönemin havasını, resmi belgelerin soğuk anlatımının sınırlayıcılığından uzak biçimde yansıtabilmek için de, günlük gazeteler taranmaya çalışılmıştır. Salt resmi belgelere dayanan bir çalışma yönteminin, dönemin nesnel biçimde değerlendirilmesinin önünde bir engel olarak duracağına kuşku yok. Halkın gündelik yaşantısındaki sorunların, sıradan insanların çektiği sıkıntıların, yönetime karşı gösterilen örgütlü ya da örgütsüz tepkilerin en az söz konusu kaynaklar kadar gerçeği yansıttığı, devletin resmi görüşünün göstermediği ya da karanlıkta bıraktığı yerleri aydınlatmaya yardımcı olacağı açıktır.[1] Devlet yönetiminin zaman içindeki değişimini, gün gün olaylara dayalı olarak işleyen bir zamandizinin ve şu an okumakta olduğunuz 1941 yılı değerlendirme yazısının sözü edilen zayıflıkları zaten peşinen içinde taşıyacağı söylenebilir. Sözü edilen bu sınırlılıktan kurtulmak için, zamandizinin hazırlık çalışmaları sırasında resmi belgelerin, hükümet yanlısı gazetelerin, devlet adamlarının faaliyetlerinin yanı sıra gündelik yaşamı yansıtan kaynaklara gerek duyulmuş, yönetim faaliyetinin halkın gündelik kaygılarına etkilerini ve halk-yönetim ilişkilerini ortaya koyacak belgelere, dayanaklara başvurulmaya çalışılmıştır. Ancak bunun için elimizde fazla araç olmadığını belirtmek gerekir: Dönemin muhalif gazeteleri, mizah der-

* Dr., A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi

1 Türk tarih yazımının önemli bir eksikliğine, devleti odağa alan bir bakış açısıyla, yalnızca yüksek siyasetin, yönetsel ve diplomatik gelişmelerin ele alınmasına, bunun bir sonucu olarak da geniş halk kitlelerinin yaşamsal durumlarının ve gündelik yaşamın işleyişinin gözden kaçırılmasına dikkat çeken bir çalışma için bkz. Murat Metinsoy, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye: Savaş ve Gündelik Yaşam*, Homer Kitabevi, İstanbul 2007, s.21–39.

gileri, kimi arşiv belgeleri ve dönemin gündelik yaşamını daha önce incelemiş olan akademik yazın.

Genel Siyasal ve Ekonomik Durum

1941 yılında kamu yönetiminin işleyiş biçimini incelemeye başlamadan önce, ülkenin içinde bulunduğu genel siyasal ve ekonomik durumun ortaya konması yararlı olacaktır; çünkü kamu yönetiminin bütün kurumları aşağıda daha ayrıntılı biçimde değineceğimiz olağanüstü koşulların altında işlev görmüştür.

Atatürk'ün ölümünün ardından İnönü'nün Cumhurbaşkanı olması ve İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması, 30'lu yıllar boyunca sağlanan göreli istikrar ortamının sonunu simgelemektedir. 1941 yılına damgasını vuran olay hiç kuşkusuz ki yıl boyunca etkisi güçlü biçimde hissedilen büyük savaştır. Bir yandan uluslararası alanda yaşanan bunalımın etkilerinin, bir yandan da her an çatışmaya girme olasılığı bulunan bir orduyu ayakta tutma kaygısının ülkeyi baskı altına aldığını söylemek yanlış olmayacaktır. 1941 yılında Türkiye gündeminde kıtlık, fiyat artışları ve vurgunculuk bulunmaktadır.

Savaş döneminde giderek büyüyen ordunun hububat ihtiyacının artması, çok sayıda çiftçinin askere alınması ve tarımda kullanılan hayvanların bir bölümüne devletçe el konulması gibi nedenlerle üretim düzeyi giderek düşmüştür. Aşağıdaki çizelgeden de görülebileceği gibi 1941 yılında buğday üretimi ilk kez önemli bir azalma göstermiştir.[2] Savaş Dönemi'nde çalışan kesimin büyük bölümünün askere alınmasının da etkisiyle tarımda ve vergi gelirlerinde kayıplar yaşanmıştır.

Çizelge: Türkiye Tarımında Temel Girdiler ve Üretim

Yıllar	Ekilen Topraklar (Bin Hektar)	Çekim Hayvanları (Bin Çift)	Buğday Üretimi (Bin Ton)
1938–1939	8.611	2.277	3.814
1940	9.610	2.591	3.661
1941	9.602	2.657	3.135
1942	9.555	2.563	3.837
1943	7.854	2.423	3.159
1944	8.170	2.228	2.834
1945	8.044	2.287	1.970
1946	8.413	2.284	3.284
1949–1950	9.429	2.503	3.194

Kaynak: Şevket Pamuk, "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında İaşe Politikası ve Köylülük", *75 Yılda Köylerden Şehirlere*, Tarih Vakfı, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1999, s. 59.

[2] Şevket Pamuk, "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında İaşe Politikası ve Köylülük", *75 Yılda Köylerden Şehirlere*, Tarih Vakfı, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1999, s. 59.

-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

1941, halkın en temel yaşam gereksinmelerinin bile karşılanmasında güçlük çekildiği, hatta kimi yerlerde okul bahçelerinde buğday, patates gibi bitkilerin yetiştirilmek zorunda kalındığı bir yıldır.[3] Sorun yalnızca yiyecekte değildir, kâğıt ve benzin gibi dışa bağımlı alanlarda da önemli sıkıntılar yaşanmaktadır. Benzin yokluğu nedeniyle, bir süre taksiler için tek-çift plaka uygulamasına geçilmiş; bu araçlara ayda yalnızca 210 litre benzin verilmesi kararlaştırılmış; yakıt yokluğu nedeniyle kimi otobüs seferleri iptal edilmiştir. Buna benzer biçimde, kağıt yokluğu dolayısıyla da gazetelerin dört sayfadan fazla çıkması yasaklanmıştır.[4] Yalnız bunun zorunluluktan kaynaklanmadığını, basın üzerinde kurulan denetimin yansımalarından biri olabileceğini belirtmek gerekir.

Savaştan olumsuz etkilenen ülkede fiyatlar hızla yükselmeye başlamış, sözgelimi 1938 yılı 100 olarak alındığında 1941 yılında söz konusu rakam 175,3 olmuştur. Daha sonra üzerinde daha ayrıntılı biçimde durulacak olan "Milli Korunma Kanunu"nun çıkarılmasının ana nedeni de budur.[5]

1941 yılının gazeteleri incelendiğinde temel gıda maddeleri fiyatlarının sürekli olarak arttığı görülecektir. Hükümetin buna karşı çözüm olarak başvurduğu araç, aşağıda ekmek sorunu dolayısıyla incelenen "Fiyat Murakabe Komisyonu" olmuştur.

Dönemin resmi belgeleri ve gazeteleri ekonomi politikalarının zorunlu olarak tasarrufu artırma yönünde geliştirilmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Bu politikaların bir sonucu olarak bankalarda tasarruf mevduatının yükseldiği görülmektedir. Örneğin 1941 yılında açıklanan İstatistik Umum Müdürlüğü verilerine göre, bir yıl önce, 1940 yılında, tasarruf mevduatı ile vadesiz mevduat önemli oranda yükselmiş, vadeli mevduatta ise azalma kaydedilmiştir. Buna göre tasarruf mevduatı 1938'de 112 milyon iken 1939'da 83, 1940 yılında 99 milyon Lira olmuş; vadesiz mevduat ise 1938'de 170 iken, 1939'da 184, 1940 yılında ise 246 Liraya yükselmiştir.[6]

Dış ticarette de buna benzer biçimde ithalatı azaltıcı yönde politikalar izlenmiştir. Örneğin 1940–1941 yılları arasındaki altı aylık dış ticaret istatistiklerine göre, Ocak-Haziran döneminde ithalat 1940'da 40.610.000 Lira iken, bu rakam 1941 yılında 2.812.000 Lira azalarak 37.798.000 Lira olmuştur. İhracat ise 1940'da 66.685.000 Lira iken, 1941'de 16.889.000 artarak 83.374.000 Lira olarak gerçekleşmiştir.[7]

Ekonominin olumsuz gidişinin ardında büyük ölçüde ordunun giderek büyüyen ihtiyaçlarının bulunduğuna değinilmişti. 1941 yılı içinde bu yönde bir gi-

---

3 Türkan Çetin, "Cumhuriyet Döneminde Köycülük Politikaları: Köye Doğru Hareketi", *75 Yılda Köylerden Şehirlere*, Tarih Vakfı, İş Bankası, İstanbul 1999, s. 229.

4 1923'ten bugüne Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomi tarihi, http://ekonomitarihi.blogspot.com

5 Ertuğrul Baydar, *İkinci Dünya Savaşı İçinde Türk Bütçeleri*, Maliye Bakanlığı, Ankara 1978, s.13.

6 BCA: 30..10.0.0/25.141..6./ 20117

7 BCA: 30..10.0.0/163.139..15./172133

rişim olarak "hasılatı milli müdafaa ihtiyaçlarını karşılamak" üzere tasarruf bonosu satışları başlatılmıştır. Gazetelerde, satışların başarılı olduğu, bonoların iki aydan daha az bir zamanda satıldığı yönünde haberler çıkmıştır.[8]

Kamu Yönetiminin Ekonomiye Müdahalesi

Kamu yönetimi örgütünün ekonominin işleyişini nasıl, hangi araçlarla denetim altına aldığını biraz daha ayrıntılı biçimde incelemek, dönemin yönetsel yapısını, yönetim düzeneklerinin ardındaki itici güçleri daha açık biçimde ortaya koyacaktır. Bu amaçla ekmek, et ve şeker fiyatlarının nasıl denetim altına alınmaya çalışıldığını ve hizmet sunumunun nasıl gerçekleştiğini sergilemek yararlı olabilir.

Devletin ekonomiye müdahalesinde kullandığı temel araç, bir yıl önce, 1940 yılında çıkarılan Milli Korunma Kanunu'dur. Savaş döneminin olağanüstü koşullarının doğurduğu bu düzenleme bir yandan en alt yaşam koşullarında da olsa büyük kentlerde halkın gündelik yaşamını sürdürmesine olanak tanırken bir yandan da yönetim/halk ilişkisinde önemli aşınmalar yaratmıştır.

Milli Korunma Kanunu Uygulamaları

Korkut Boratav, Şevket Süreyya Aydemir'e göndermede bulunarak, savaş koşulları altında izlenebilecek iki yol bulunduğunu, Refik Saydam'ın bunlardan birincisini tercih ederken Şükrü Saracoğlu'nun çekingen bir biçimde ikinci yoldan yürümeye çalıştığını belirtir. Birinci yol, kısıtlı bütçe olanakları ile ekonomiyi devlet denetimi altına almak, ikincisi ise fiyatları ve ticareti serbest bırakıp enflasyon ortamında üretimi teşvik etmek yönündedir.[9]

Savaş döneminin ve belki de 1941 yılının en belirgin niteliğinin, Milli Korunma Kanunu'na dayanan müdahaleci iktisat politikası uygulamaları olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. 18 Ocak 1940'da kabul edilen bu yasa savaş yıllarının en etkili ve önemli düzenlemesiydi; 1941 yılı boyunca yaşanan ekonomik gelişmeleri de hep bu belgenin çizdiği çerçeve belirliyordu.

Milli Korunma Kanunu ile savaşa girme olasılığının bulunduğu durumlarda hükümete bütün ekonomiyi denetim altına alma yetkisi verilmişti. Kamu yönetimi bu yasayla üretimi, tüketimi denetlemek, fiyatlar üzerine sınırlamalarda bulunmak, çalışma süresini belirlemek ya da çalışma yükümlülüğü koymak, kira denetimi getirmek gibi yetkileri edinmiş oluyordu. Bütün bir 1941 yılı boyunca etkisi hissedilen Milli Korunma Kanunu uygulamaları büyük sermayeyi koruyucu, küçük üreticiyi ise olumsuz etkileyecek yönde sonuç doğurmuştur.[10] Ancak halk üzerinde ağır baskı yaratan ekonomik politikaların daha çok koşulların zorlaması sonucunda ortaya çıktığını tekrar belirtmek gerekir.

---

[8] Cumhuriyet, 14 Eylül 1941

[9] Korkut Boratav, *Türkiye'de Devletçilik*, 2. Baskı, İmge Yayınevi, Ankara 2006, s.292; Şevket Süreyya Aydemir, *Suyu Arayan Adam*, Remzi Kitabevi, İstanbul ty, s.514.

[10] Taner Timur, *Türk Devrimi ve Sonrası*, İmge, Ankara 2001, s. 200.

-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

Ekonomiye Müdahaleye Bir Örnek: Fiyat Sınırlandırması

Giderek ağırlığını artıran "iaşe" (gıda) sorununu çözmek için hükümet 1941 yılında yeni bir girişimde bulunmuştur. Buna göre, çiftçiler geçimlik ve tohumluk olarak ayırdıklarının dışında kalan hububatı Toprak Mahsulleri Ofisi'ne satmak zorundaydılar. Toprak Mahsulleri Ofisi eliyle gerçekleştirilecek alımlarla un stoğunun meydana getirilmesi amaçlanmaktaydı.[11] Milli Korunma Kanunu çerçevesinde uygulanan bu zorunlu satış çok düşük fiyatlarda gerçekleşmiştir. Basında, Toprak Mahsulleri Ofisi'nin kilo başına 8–8,5 kuruş vereceği haberlerinin çıkmasına rağmen, alımlar için öngörülen bedel 5 kuruşa kadar düşmüştür.[12] Ancak piyasa fiyatının oldukça altında gerçekleşen bu alımlar kısa sürede karaborsacılığa yol açmıştır. Küçük üreticiler genelde bu uygulamanın mağdurları olurken, daha büyükler, zorunlu satın almadan kaçırdıkları mahsulle birikimlerini güçlendirmişlerdir. Sonuç olarak bu uygulama da iaşe sorununa çözüm olamamış; hububat fiyatları yükselmiş ve sonunda 1942 yılında ekmek için karne uygulamasına geçilmiştir.[13] Savaş boyu süren bu uygulamalarla CHP nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan köylü üzerinde ağır baskılarda bulunmuş ve belki de böylece iktidarı Demokrat Parti'ye bırakmak zorunda kalmasının temellerini atmıştır.[14]

—Ekmek Meselesi ve Fiyat Murakabe Komisyonu

Savaş döneminin olumsuz koşullarından halkın en az etkilenmesini sağlamak için akla gelen çözüm yolu "Fiyat Murakabe Komisyonu" kurmak olmuştur. Komisyonun amacı başta ekmek, et ve şeker olmak üzere temel besin maddelerinin fiyatlarının denetim altına alınmasıydı.

Dönemin gazeteleri incelendiğinde "Fiyat Murakabe Komisyonu"nun özellikle ekmeğin fiyatının düşük tutulması için özel bir çaba harcadığı görülmektedir. Fırıncılar ne zaman ekmeğe zam yapmak isteseler karşılarında Komisyonu bulacaklardır.[15] Ekmek fiyatına üst sınır koymanın yanında bir başka önlem olarak da ekmeğin tek tip olarak çıkarılması kararlaştırılmıştır. 22 Şubat 1941'de çıkarılan tek tip ekmek kararnamesi ile İstanbul, Ankara ve İzmir'de ekmeğin fiyat ve cinsinin belediye meclisi tarafından saptanması sağlanmıştır. Buna göre ilk olarak, ekmeğin %85'inin buğday, %15'inin de çavdar olması ve vatandaşa 13,5 kuruşa satılması kararlaştırılmıştır.[16] Ancak sonradan ekmek fiyatı bir türlü düşmediğinden İstanbul Değirmenleri Mümessilleri ile Ekmekçiler Cemiyeti, Belediye İktisat Müdürlüğü'nde toplanarak un ve ekmek işlerini görüşüp ekme-

---

11 Cumhuriyet, 15 Şubat 1941

12 Cemil Koçak, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945)*, Yurt Yayınevi, Ankara 1986, s.476; C, 15 Şubat 1941.

13 Şevket Pamuk, *a.g.k.*, s. 62, 63.

14 *a.k.*, s. 62, 63.

15 Cumhuriyet, 8 Şubat 1941

16 Cumhuriyet, 23 Şubat 1941

ğin 12 kuruş otuz paraya satılmasına karar vermişlerdir.[17] Yılın ortalarına doğru ekmekteki katkı oranları tekrar belirlenir; hükümetin kararına göre ekmeğe %30 arpa ve %20 çavdar karıştırılacaktır.[18] Bütün bu çabalara rağmen ekmek hep önemli bir sorun olarak halkın gündemini işgal etmeye devam edecektir. Öyle ki sıkıntıyı aşmak için her evin ekmek ihtiyacının saptanmasına ve fırınların mıntıkalara bölünerek yalnızca kendi bölgelerindeki evlere ekmek çıkarmalarına karar verilmiştir.[19] Bir başka önlem olarak da buğday unundan pasta ve benzeri yiyeceklerin yapılması yasaklanmıştır. Koordinasyon Heyeti'nin kararına göre, buğday unundan ekmek, francala, makarna, şehriye, bisküvi ve simitten başka maddelerin üretimi ve satışı yapılamayacaktır. Bundan amaç, "pasta, gato, tatlı vesaire gibi lüks yiyeceklerin imalinin önüne geçmektir". Ancak lokanta ve evlerde yapılacak hamur işleri bu kararın kapsamı dışına çıkarılmıştır.[20] Sonunda bütün bu önlemlerin sorunu çözemeyeceği anlaşılır ve ekmeğin "vesika" ile verilmesi gündeme gelir. Örneğin fırınlara verilecek un miktarının belirlenmesi için halka dağıtılan fişler halkta ekmeğin vesika ile verileceği kanısı uyandırmış, bunun üzerine hükümet gazete aracılığı ile açıklama yapmak durumunda kalmıştır.[21] Yılın sonuna gelindiğinde de gazetelerde ekmek "karne"lerinin halka dağıtılacağı biçiminde haberler çıkmaya başlamıştır.[22] Hatta, fazla tüketimin önüne geçmek için ekmeklerin bayat olarak satılması kararlaştırılmış, undan ekmek ve makarna dışında bir şey yapılması da yasaklanmıştır.[23] Ekmek fiyatını düşürmek için yılın sonunda alınan son önlem buğdayı koruma vergisinin kaldırılması olmuştur.[24] Ekmeğin karneye bağlanmasını ve Milli Korunma Kanunu'nda değişiklik yapılarak hükümete fırınlara, değirmenlere el koyma yetkisinin verilmesi için 1942 yılını beklemek gerekecektir.[25]

—Et ve Şeker

Ekmek sorununda yaşanan gelişmeler diğer gıda maddelerinde de gözleniyordu. Örneğin Vekiller Heyeti, giderek yükselen şeker fiyatlarını durdurma kararı almıştı.[26] Kimi toptancı tüccarlar İstanbul'a şeker gelmediği yönünde haberler ortaya atarak fiyatları yükseltmek istese de[27] sonunda Koordinasyon Heyeti'nin kararıyla şekerin kilosuna 10 kuruş zam yapılmıştır.[28] Buna benzer biçimde kasaplar da et fiyatında artış istemişlerdir. Örneğin, Fiyat Murakabe Komisyonu,

---

17 Cumhuriyet, 9 Mart 1941
18 Cumhuriyet, 6 Haziran 1941
19 Cumhuriyet, 15 Kasım 1941
20 Cumhuriyet, 23 İkinciteşrin 1941
21 Cumhuriyet, 28 İkinciteşrin 1941
22 Tan, 21 İlk Kanun 1941
23 Tan, 21 İlk Kanun 1941
24 Cumhuriyet, 25 Birincikanun 1941
25 Milli Korunma Kanunu'nun 18. maddesindeki değişiklik için Bkz. RG 30.01.1942
26 Cumhuriyet, 4 İkincikanun 1941
27 Cumhuriyet, 4 İkincikanun 1941
28 Cumhuriyet, 2 Nisan 1941

tüccarlardan gelen yoğun zam taleplerinin önüne geçmek için, İstanbul'da et satışına narh koyma teklifini Ticaret Vekâleti'ne bildirmiştir.[29] Buna rağmen ete narh konduktan sonra fiyatların daha da yükseldiği görülmüş, belediye de bu işle ilgili soruşturmaya başlamıştır.[30] Sonunda Fiyat Murakabe Komisyonu et fiyatlarının 5 kuruş indirilmesine karar vermiş, böylece karamanın kilosu 65 ve dağlıcın kilosu ise 70 kuruş olarak belirlenmiştir.[31] Yılın sonlarına doğru da ete zam yapılmıştır; buna göre karaman 67,5, kıvırcık da 72,5 kuruşa satılacaktır.[32] Bu arada Fiyat Murakabe Komisyonu'nun kuru sebzelere (bakliyat) narh koyduğunu da belirtmek gerekir.[33]

—Gıda Dışı Ürünler

Fiyat artışları yalnızca temel besin maddeleri ile sınırlı kalmamakta, gündelik yaşamın hemen her alanında kendisini göstermekteydi. Örneğin ilk mektep kitaplarına %20, orta mektep kitaplarına da %10 zam yapılmıştır.[34] Buna benzer biçimde ev kiraları da sürekli artmaktadır. Ankara başta olmak üzere kentlerde ev fiyatlarının düzeyi çok yüksektir. *Cumhuriyet* gazetesinde bu konuya çözüm olarak –küçük kentlerde fiyat murakabe komisyonları olmadığı için- belediyenin ya da bir devlet kurumunun sınırlama getirmesi önerilmektedir.[35]

Fiyat Murakabe Komisyonu, yalnızca temel gıda maddeleri üzerinde denetimde bulunmamaktaydı. Sözgelimi, Komisyon İstanbul'da, "Beyker, Liyon, C.K.M., İmren, Rekor, Toledo, Mevsim, Kalovrisi, Yün, İpek" adlı mağazaları lüks olarak belirlemişti: Fiyat Murakabe Komisyonu kararında, bu mağazaların normal olan %25 kâra bir misli daha ekleyebilecekleri belirtilmiştir.[36]

Kamu Yönetiminin İşleyişi

Dışarıda bütün hızıyla devam eden savaşın Türkiye'nin bütün kurumlarını ve bu arada kamu yönetimini etkilememesine olanak yoktu. Temel yaşamsal gereksinimlerin karşılanmasında güçlük çekildiği, tasarruf önlemlerinin bütün örgütlere yaygınlaştırılmaya çalışıldığı ve yetişmiş insangücü sıkıntısının önemli boyutlara ulaştığı ülkede kamu yönetiminin bütün bu olup bitenlerin dışında kalması beklenemezdi. Kısaca, örgütlenme, personel, akçal durum açısından 40'lı yılların kamu yönetimi tam bir yetersizlik içindedir. Kamu personelinin temel işlevi -yukarıda Milli Korunma Kanunu uygulamalarında değinildiği gibi- öngörülen olağanüstü önlemleri yaşama geçirmek, bir anlamda halkın karşısında durmak olmuştur. Şevket Süreyya Aydemir'in İkinci Adam'ından aktarılan aşa-

[29] Cumhuriyet, 8 Şubat 1941
[30] Cumhuriyet, 22 İkincikanun 1941
[31] Cumhuriyet, 22 Nisan 1941
[32] Cumhuriyet, 29 İkinciteşrin 1941
[33] Tan, 5 Eylül 1941
[34] Cumhuriyet, 17 Eylül 1941
[35] Cumhuriyet, 6 Mayıs 1941
[36] Cumhuriyet, 8 Şubat 1941

ğıdaki satırlar bir bütün olarak kamu yönetiminin, özellikle de istatistiki verilerin durumuna ilişkin önemli ipuçları veriyor:

> "Kanunlarımızın yapısı, kanun yapıcının zihniyeti ve bu kanunları uygulayacak idare ve yargı teşkilatının adalet görüşü böyle hallerde, bu türlü zaruretler için hazır değildi. Hele, fevkalade hallerde, fevkalade kanun ve tedbirlerle, icra ve uygulama işlerinin ilk ve gerekli şartı olan istatistik alanında ise, hemen tamamen teşkilatsız ve muhatapsızdık. Ele gelen rakamlar, aslında dilsiz'di. Gerçeği bildirmiyorlardı. Bunlara inanmak caiz değildi. Hiçbir vilayette bir istatistik idaresi veya rakamları derleyecek, değerleyecek veya bunlara muhatap olacak bir sorumlu büro veya memur yoktu. Olağanüstü devrin bütün planları, şemaları, tebliğleri veya istekleri; vilayetlerde ve valinin tahrirat kaleminde, herhangi bir basit memurun elinde üstüste dosyalanıp saklanmaktan başka bir muamele görmüyordu. İstenilen ve güya derlenen rakamların hiç biri gerçeği aksettirmiyordu. Hatta merkezi teşekküllerde bile! Mesela ben 1939'un başı ile 1947 sonlarına kadar ve pek kısa fasılalarla süregelen "İktisat Vekâleti Sanayi Tetkik Heyeti Reisi" olarak yürüttüğüm görevim sırasında, Türkiye'de kaç tane sanayi işletmesi olduğunu hiçbir zaman ve doğru olarak öğrenmeye muvaffak olamadım."[37]

Savaş ve Kamu Yönetiminde Olağanüstü Durum

İkinci Dünya Savaşı'nın olumsuz koşullarının kamu yönetimine en önemli etkilerinden biri 1940 yılında başlayan sıkıyönetim uygulamasıdır. İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale ve Kocaeli illerinde 23 Ekim 1940 tarihinde bir ay süreyle ilan edilen, iki kez üç ay, bir kez de altı ay daha uzatılan örfi idare 18 Aralık 1941'de altı ay daha uzatılmıştır.[38] Böylece bütün bir 1941 yılı boyunca yönetim, bu altı ilde sıkıyönetim komutanlıklarının denetimine verilmiştir.

Savaşın gündelik yaşamdaki etkilerini en iyi biçimde "pasif müdafaa" denemelerinde görebiliriz. Sözgelimi, 30 Ocak 1941'de, havadan gelecek bir saldırıya karşı, sabah ve akşam olmak üzere iki tatbikat yapılmıştır.[39] Şubat ayının başında da, Pasif Korunma Hakem Heyeti toplanmıştır. Burada, örneğin İstanbul'da birçok yere yeni düdük konmuş olmasına rağmen alarmın çeşitli semtlerden duyulmaması sorunu tartışılmıştır.[40] Haziran ayı başında da, yine büyük bir pasif korunma tatbikatı yapılacaktır. Burada da halkı olası bir saldırıya hazırlamak için sekiz saat süreyle su ve elektrik verilmemesi, 24 saat fırınların kapatılması gibi önlemler düşünülmektedir.[41]

Alman ordusunun Balkanları işgalinden sonra bir önlem olarak İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ ve Çanakkale'de oturan yurttaşların Anadolu'ya geçmeleri, böylece olası bir savaştan sivillerin en az zararla kurtulmaları sağlanmak istenmiştir. Sıkıyönetim altındaki bu illerde yaşayanların, Örfi İdare

---

37 Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam, Cilt II*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1968, s.211.
38 RG: 18 Kanunuevvel 1941
39 Cumhuriyet, 30, 31 İkincikanun 1941; Tan, 31 Sonkânun 1941
40 Cumhuriyet, 1 Şubat 1941
41 Cumhuriyet, 1 Haziran 1941

Komutanlığı ve İstanbul Valiliğinin tebliği ile Anadolu'nun diğer yerlerine taşınması gündeme gelmiştir.[42]

Kamuoyunda "Yirmi Kura İhtiyatlar Olayı" olarak bilinen gelişmeye de burada değinmek gerekmektedir. Büyük Savaşın yoğun biçimde sürdüğü 1941 yılının Mayıs ayında yalnızca ülkedeki gayrimüslimleri kapsayan gizli karar uyarınca 18-45 yaş arasındaki gayrimüslimler askere alınır.[43] Çok güç koşullar altında geçen askerlik dönemi 27 Temmuz 1942'de sona erecektir. Yalnızca gayrimüslimleri kapsayan bu kararın Varlık Vergisi'nden hemen önceye denk gelmesi oldukça anlamlıdır.[44]

Kamu Yönetiminde Yeni Kurumlar

1941 yılı boyunca Milli Korunma Kanunu uygulamaları çerçevesinde devletin ekonomiyi denetim altına almaya çalışmasından söz edilmişti. Sözü edilen sonuca ulaşmak üzere yararlanılan araçlardan biri de yeni kamu kurumlarının oluşturulmasıdır. Milli Korunma Kanunu'nun kamu yönetimi açısından en büyük önemi Bakanlar Kurulu'na gerektiğinde tüzel kişiliği olan kurumlar oluşturabilme yetkisi vermesiydi. Yasanın 6. maddesinde konu, *"Halk ve Milli Müdafaa ihtiyaçlarını temine matuf bilumum ticari ve sınai muameleleri ifa etmek ve Hükümet tarafından bu kanundaki salahiyetler dairesinde verilecek diğer işleri görmek üzere İcra Vekilleri Heyeti kararıyle hükmi şahsiyeti haiz müesseseler ihdas olunabilir"* biçiminde düzenlenmiş ve *"Bu müesseselerin ve memurlarının halk ile muamele ve münasebetlerinde hususi hukuk hükümleri caridir."* hükmü getirilerek söz konusu kurumların uygulamalarının kamu hukuku dışında bırakılması sağlanmıştır.

Bu yazıda kısaca ele alınacak olan Ticaret Ofisi,[45] İaşe Teşkilatı (Müsteşarlığı)[46] ve Petrol Ofisi[47] söz konusu amaç doğrultusunda tasarlanmış örgütler olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı tarihte, 18 Şubat 1941'de kurulan her üç kurum da ekonomide denetimi sağlayacak düzenekler olarak tasarlanmıştır.

Savaş döneminde yaşanan gıda sıkıntısını azaltabilmek için 18 Şubat 1941'de İaşe Müsteşarlığı kurulmuştur. "Memleketin iaşe işlerinin tanzim, idare ve mürakabesile mükellef" olmak üzere kurulan Ticaret Vekaleti İaşe Teşkilatı, Ticaret Vekilinin emri altında bir müsteşarla bir müsteşar muavininden oluşmaktadır.[48] Müsteşarlığa bağlı olarak Ankara, İstanbul ve İzmir'de 'iaşe

---

42 Ayrıntılı bilgi için Bkz. Cemil Koçak, a.*g.k.*, s.432, 433.

43 Resmi Gazete'de ve Arşiv'de sözkonusu karar bulunamadığı için askere alınmanın tam tarihine zamandizinde yer verilememiştir.

44 Ayrıntılı bilgi için Bkz. Rıfat N. Bali, *Bir Türkleştirme Serüveni: Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri*, İletişim, İstanbul 2003, s. 408-424.

45 BCA: 30..18.1.2/94.10..5./170/ Tan, 26 Şubat 1941

46 BCA: 30..10.0.0/184.272..2./216A31; RG, 18 Şubat 1941

47 BCA: 30..18.1.2./94.10..4./212; RG, 18 Şubat 1941

48 RG: 18 Şubat 1941

müdürlükleri', diğer illerde de 'iaşe heyetleri' oluşturulmuştur.[49] Milli Korunma Kanunu çerçevesinde pek çok girişim bu müdürlükler ve heyetler eliyle gerçekleştirilmiştir. Valinin başkanlığı altında çalışan bu müdürlükler, yiyecek ve yakacak maddelerini sağlamak, depolamak ve olağanüstü durumlarda uygun biçimde kullanılmasını sağlamakla yükümlü kılınmışlardır.[50] Ticaret Vekaletine bağlı olan Toprak Mahsulleri Ofisi, Petrol Ofisi ve Ticaret Ofisi'nin vekaletteki işlerinin İaşe Müsteşarlığı'nda görüldüğünü belirtmek gerekir.

Ticaret Ofisi ise devletin dış ticareti, özellikle de ithalatı denetim altına alması amacıyla oluşturulmuş bir kurumdur. Ülkede bulunmayan bir malın tek bir ithalatçı firma tarafından satın alınıp tekel durumuna gelmemesi, kurumun ana amaçlarından biriydi. İthalatı denetim altına almak için Ticaret Ofisi'ne türlü malları yabancı ülkelerden satın alma yetkisi verilmişti. Sözgelimi 26 Mayıs'ta[51] Ofise, dışarıdan tiftik satın alma ve ihraç etme, 3 Temmuz[52] ve 24 Aralık'ta[53] da şeker ithal etme yetkisi verilmişti. Tan Gazetesi'ndeki yazısında Hüseyin Avni "Hükümet Yeni Teşkilatı Niçin Kuruyor?" başlıklı yazısında şunları dile getirmektedir:

> "Milli Korunma Kanunu'na göre hükümetin ithalata tahdit ve bir kısım eşyanın memleketimize girmesini men etmek hakları vardır. Fakat gelen eşyanın tevziine nezaret etmesi, daha ziyade idari tedbirden başka bir şey değildir. Fakat bu tedbiri icap ettiren sebepler şunlardır: Mıntıka ticaret müdürlüğü, bir tacirin külliyetli miktarda mal getirerek piyasada hâkim bir mevki almasında mahzurlar görmüştür. Olabilir ki, dışarıdan ithalat yapan bu tacirler, malları bir yere gizleyebilir ve bu suretle stok yaptıktan sonra, fiyatları artırabilirlerdi."[54]

Buradan da anlaşılabileceği gibi Ticaret Ofisi vurgunculuğun önlenmesi için türlü girişimlerde bulunuyordu. Ticaret Müdürlüğü'nün, toptan peynir tacirlerinin soğuk hava depolarında sakladığı malı piyasaya çıkarmaması durumunda bunları bakkallara dağıtma kararı almak zorunda kalacağına ilişkin haberlerin gazetelere yansıması buna başka bir örnek olarak verilebilir.[55]

İaşe Müsteşarlığı ile aynı gün kurulan Petrol Ofisi, Milli Korunma Kanununa göre, hükmi şahsiyeti haiz olmak ve hususi hukuk hükümlerine göre idare edilmek üzere Ticaret Vekilliği'ne bağlı olarak çalışacaktır. Kuruluş kararnamesine göre görevi "Memleket dahilinde bütün petrol ve müştaklarının fiatlarının tesbiti, bütün petrol ve müştaklarının tevziatının tanzimi, memleket dahilinde vüvude getirilecek bilumum petrol ve müştakları stoklarının tayini" konusunda Ticaret Vekaletine teklif yapmak olarak belirlenen Ofis'in merkezi İstanbul'da olacaktır.

---

49 BCA: 30..18.1.2/95.45..19./216
50 Cemil Koçak, a.*g.k.*, s.478.
51 BCA: 30..18.1.2/95.45..6./ 75-237
52 BCA: 30..18.1.2/95.57..9./ 249-177
53 BCA: 30..18.1.2/7.106..13./ 249-179
54 Hüseyin Avni, "Hükümet Yeni Teşkilatı Niçin Kuruyor?", *Tan*, 26 Şubat 1941.
55 Cumhuriyet, 3 İkincikanun 1941

-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

İl Yönetimi

Yıl içinde Vilayet İdaresi Kanunu'nda[56] iki değişiklik yapıldığını görüyoruz.

İlk olarak, altıncı madde yeniden düzenlenerek kaza (ilçe) idare şubelerinin reisleri yeniden belirlenmiştir: Buna göre, kaza idare şubelerinde (ilçe müdürlüklerinde) yeni makamlar şöyle olacaktır: Mal müdürü, tahrirat kâtibi, hükümet tabibi, orman, ziraat, veteriner, tapu, nüfus, iskan, evkaf ve maarif memurları ile polis komiser ve jandarma komutanları, posta ve telgraf ve telefon müdürleri. Yasanın eski biçiminde kaza idare şube reisleri şöyle düzenlenmişti: Mal müdürü, tahrirat kâtibi, hükümet hekimi, orman, ziraat, baytar, tapu, nüfus, iskan ve evkaf memurları ile polis komiser ve jandarma komutanları, posta ve telgraf ve telefon müdürleri.[57] Görülebileceği gibi değişiklikle, "hükümet hekimi" yerine "hükümet tabibi", "baytar" yerine "veteriner" sözcükleri kullanılmıştır. Ayrıca, yeni düzenlemeye "maarif memurları"nın da eklendiği görülmektedir.

Vilayet İdaresi Kanunu'nda ikinci değişiklik, ikinci ve yetmiş birinci maddeleri değiştiren 4025 sayılı yasa ile yapılmıştır. İkinci madde, vilayet, kaza, nahiye kurulması ile sınırlarının ve adlarının değiştirilmesine yöneliktir.[58] Yeni düzenleme, kuralın eski düzenleniş biçiminin özüne dokunmadan, yalnızca vilayet, nahiye ve köy adlarının yeniden belirlenmesine yönelik hükümler getirmiştir. Buna göre vilayetlerin ad değişiklikleri, "vilayet idare heyeti ve umumi meclisinin ve Devlet Şurası ile Maarif Vekâletinin mütaleaları alındıktan sonra" kanun ile yapılırken, nahiye ve köy adlarının değiştirilmesi, "vilayet idare heyeti ve umumi meclisinin mütaleaları alındıktan sonra" Dahiliye Vekaletinin onayı ile yapılmaktadır.

Maddenin diğer hükümlerine toplu halde bakmak gerekirse: İl kurulması, kaldırılması ya da il merkezinin belirlenmesinde "Devlet Şurasının mütaleası" alınacaktır. İlçe kurulması, kaldırılması ya da bir ilçenin başka bir ile bağlanması illerin idare heyeti ve genel meclislerinin görüşü alındıktan sonra yasa ile yapılacaktır. İl adının değiştirilmesi, il idare heyeti ile genel meclisinin ve Devlet Şurası ile Maarif Vekâletinin görüşleri alındıktan sonra İcra Vekilleri Heyeti kararı ile gerçekleştirilecektir. İl sınırlarının, ilçe merkezi, sınır ve adlarının belirlenmesi, nahiye kurulması, bir köyün, kasabanın, nahiyenin başka bir il ya da ilçeye bağlanması durumlarında da işlem, ilgili illerin idare heyeti ve genel meclislerinin görüşleri alındıktan sonra Dahiliye Vekaletinin kararı ve Cumhurbaşkanının onayı ile kesinlik kazanacaktır. Nahiye ve köylerle ilgili işlemler ise il idare heyeti ve genel meclisinin görüşü alındıktan sonra Dahiliye Vekaletinin onayı ile gerçekleştirilecektir. Yasa ayrıca bir mahalle ya da semtin belediye sınırlarından ayrılarak bağımsız bir köy haline getirilmesi ya da bir köyle birleştirilmesine ilişkin hükümleri de yeniden belirlemiştir. Buna göre, ayrılma isteği,

---

56 RG: 6 Mayıs 1941

57 1426 sayılı Vilayet İdaresi Kanunu, RG: 5 Mayıs 1929, S.1184

58 RG: 15 Mayıs 1941

yörede yaşayan belediye seçmenlerinin çoğunluğu tarafından imzalı bir mazbata ile gerçekleştiği takdirde, belediye meclisi, il idare heyeti ve genel meclisin görüşü alındıktan sonra Dahiliye Vekaletinin onayı alındıktan sonra yerine getirilecektir. Ayrılmaya valinin kendisi karar verdiğinde ise ayrıca yöredeki seçmenlerin oylarına da başvurmak gerekecektir.

Yasada bir başka değişiklik de, "kanunun icrasına memur vekiller" başlığını taşıyan 71. maddede yapılmıştır. Eski düzenlemede, söz konusu yasanın hükümlerinin, "Başvekil ve Adliye, Milli Müdafaa, Dahiliye, Hariciye, Maliye, Maarif, Nafia, İktisat, Sıhhıye ve Muaveneti İçtimaiye Vekilleri" tarafından icra edileceği belirtilmekteydi. Yapılan değişiklikle yasanın İcra Vekilleri Heyeti tarafından yürütüleceği hükme bağlanmıştır.

Getirilen düzenlemelerde göze çarpan bir diğer nokta, yasanın dilini sadeleştirme eğilimidir; sözgelimi artık, "icra" yerine "yürütme", "vilayet teşkili" yerine "vilayet kurulması" deyişi yeğlenmektedir.

Bu alanda önemli bir başka değişiklik İskan Kanunu'na ilişkindir. 2510 sayılı İskân Kanunu'nda Türkiye iskan bakımından üç mıntıkaya ayrılmaktaydı: "1 numaralı mıntıka: Türk kültür ve nüfusunun tekasüfü istenilen yerlerdir. 2 numaralı mıntıka: Türk kültürüne temessülü istenilen nüfusun nakil ve iskânına ayrılan yerlerdir. 3 numaralı mıntıka: Yer, sıhhat, iktisad, kültür, siyaset, askerlik ve inzibat sebeblerile boşaltılması istenilen ve iskân ve ikamet yasak edilen yerlerdir."[59] Yasanın 39. maddesinin değiştiren 4062 sayılı yasa, daha önce belirlenen iskân bölgelerinde göçmenlere uygulanan adaletsizliği gidermek için gündeme gelmiştir. Buna göre örneğin, "1 ve 2 numaralı mıntıkalarda Hükümetçe iskan edilmiş veya edilecek muhacirlerle mültecilere, göçebelere verilmiş veya verilecek olan iaşe, ibate, mütedavil sermaye, sanat ve ziraat alet ve edevatı ve hayvanlar, koşum ve araba takımları ve tohumluklar ile tedavi ve diğer bilumum iskan yardımları ve iskan haddi dahilindeki yapı ve topraklar ve … bağ ve meyvelik yerleri parasızdır".

Yıl içinde kaymakamlar için yeni bir kanun tasarısının da hazırlanmakta olduğunu söylemek gerekir. Kaymakamların doğu ve batı illerindeki ilçelerde birer sene çalışacaklarını öngören düzenlemede amaç bazı kaymakamların az gelişmiş yerlerde uzun süre kalmalarını önlemek ve kaymakamların yurdun her yanında görev yapmalarını sağlamaktır.[60]

Yerel Yönetimler

Günlük gazeteleri incelediğimizde, 1930'lu yılların tersine Ankara'nın değil, daha çok İstanbul'un imarının gündemde olduğunu görüyoruz. Şehir Meclisi'nin toplantısında konuşan Vali ve Belediye Reisi Dr. Lütfi Kırdar'dan öğrendiğimize göre, İstanbul'un imarı için belediye dört milyon lira harcamıştır.[61]

---

[59] RG: 13 Haziran 1941; ZC, 25.6.1940, 62. İnikat, Cumhuriyet 19.
[60] Cumhuriyet, 22 Eylül 1941
[61] Cumhuriyet, 5 İkinciteşrin 1941

-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

1936 yılında kentin gelişimini düzenlemek üzere İstanbul'a davet edilen Fransız kent plancısı Henri Prost ile ilgili haberlere 1941 yılının gazete sayfalarında sıkça rastlamak olanaklıdır. 13 Şubat tarihli gazeteden Prost'un İstanbul'da kaldığı sürece Güzel San'atlar Akademisi Mimari şubesinde şehircilik dersi vereceği haberi yer almaktadır.[62] 1 Mart'ta çıkarılan bir Bakanlar Kurulu kararı ile, heykeller ve kamu binalarda bulundurulacak duvar resimlerini tetkik etmek üzere kurulan komisyona Şehircilik Uzmanı Prost da dahil edilmiştir.[63] 29 Mart'ta Prost, Eyüp ve Boğaziçi için hazırladığı planları Şehir Meclisi'ne sunar. Bu dönemde Prost'un, surların kaldırılarak yalnızca kapıların muhafazasını istemesi ancak Eski Eserleri Muhafaza Kurumu'nun bu isteği kabul etmemesi ilginçtir.[64] 19 Nisan'da Şehir Meclisi'nde alınan kararla Prost'un sözleşmesi üç yıl daha uzatılmış, toplantıda Lütfi Kırdar, Prost'u övücü bir konuşma yapmıştır.[65] Prost'un hazırladığı planların uygulanabilmesi için 23 Temmuz'da gerekli arsaların kamulaştırılmasına olanak tanıyacak bir düzenlemenin gerçekleştirilmesi için Dâhiliye Vekâletine başvurulmuştur.[66]

Bu arada, İstanbul'un Anadolu yakası için bir imar planı hazırlandığına değinmek gerekir. Anadolu Yakası'nın yazlık alan karakterini almasını hedefleyen plana göre binalar iki kattan yüksek olamayacaktır.[67]

İstanbul'da yaşanan trafik sorununun ve bu soruna önerilen çözüm yollarının yıllardan beri değişmeden günümüze değin geldiğini görüyoruz. Örneğin V. Birson Tan gazetesindeki yazısında kentin trafik sorununa değinirken bir an önce toplu taşımacılığın geliştirilmesi zorunluluğundan söz etmektedir: "İstanbul'da nakliye vasıtaları arasında hiçbir münasebet gözetilmeden bunlar gelişi güzel üst üste yığılmış ve birbirini ikmal ve itmam etmek yerine ilk günden beri bu güne kadar birbirlerine engel olmuşlardır. Binaenaleyh İstanbul'da nakliye vasıtalarını (kara nakliyesi) arttırmadan evvel umumi nakliye cereyanını kolaylaştırmak ve süratleştirmek lazımdır."[68]

Belediye çalışanları için "Tekaüd Sandığı" kurulması, yerel yönetimlere ilişkin bir başka gelişme olarak not edilebilir. Belediyeler, bağlı müesseler, Belediyeler Bankası ve Belediyeler İmar Heyetine bağlı fen şefliğinde kayıtlı olarak çalışanlar için kurulan sandık tüzel kişiliğe sahip olup Dahiliye Vekaleti'nin gözetimi ve denetimi altında çalışacaktır. Sandıktan emekli aylığı alabilmek için 30 yıl süre hizmet etmiş olmak; 20 yıldan fazla hizmet edip 60 yaşı doldurmuş olmak ya da 20 yıldan fazla hizmet edip "vazife ifa edemeyecek derecede malûl bulunmak" gerekiyordu.[69]

---

62 Cumhuriyet, 13 Şubat 1941
63 BCA: 30..18.1.2/94.16..10
64 Cumhuriyet, 29 Mart 1941
65 Cumhuriyet, 19 Nisan 1941
66 Cumhuriyet, 23 Temmuz 1941
67 Tan, 2 Eylül 1941
68 Tan, 7 Sonkânun
69 RG: 10 Temmuz 1941

Yıl içinde yerel yönetimlere ilişkin bir diğer düzenleme, Vakıflar Umum Müdürlüğü'nün Üsküdar – Kadıköy Halk Tramvayları Şirketi'ndeki hissesinin İstanbul Belediyesi'ne devri hakkındaki kanundur. Söz konusu düzenleme kent içi ulaştırmanın tümüyle belediye yetkisi içinde kurumsallaşması yönünde alınmış kararlardan biridir; böylece vakıfların yerel hizmetlerdeki varlıkları tümüyle ortadan kalkmaktadır.[70]

Kamu Personeli

Memurlar da toplumun bütün kesimleri gibi ağır ekonomik koşulların etkisi altında kalmış, bu yılda durumlarını iyileştirmeye ilişkin bir adım atılmamıştır. Ancak bunun küçük bir istisnası bulunuyor: İlköğretim öğretmenlerine az da olsa destek olunmaya çalışılmış, Maarif Müdürlüğü'nün hazırladığı cetvele göre 300 muallim birer derece terfi ettirilerek maaşlarına zam yapılmıştır.[71] Yukarıda, sözü edilen Tekaüd Sandığı da, yerel yönetimlerde çalışan kamu personelinin durumunu rahatlatmaya ilişkin bir düzenleme olarak değerlendirilebilir.

Memurlara yönelik bir diğer girişim, "Memurların tahsil müesseselerinde talebe olamayacaklarına dair 4007 sayılı kanun"dur. Adından da anlaşılacağı gibi düzenleme, devlet memurlarının öğrenci olmalarının önüne geçmek amacıyla çıkarılmıştır. Özellikle askere alınan yetişkinlerin sayısının artmasının, bir anlamda yetişmiş insangücü sıkıntısı yaşanmasının böyle bir kararın alınmasında önemli rol oynadığı söylenebilir. Yasanın gerekçesinde de memurların "tahsil için yüksek okullara devamları bu daire ve müesseselerdeki işlerin intizamına ve süratle görülmesine mani olduğu" için böyle bir düzenlemeye gidildiği belirtilmektedir.[72]

Mülkiye müfettişleri, kaymakamlar ve emniyet müdürleri, nahiye müdürlerinin emeklilik yaşları, "Dahiliye Memurlarından Bir Kısmının Tahdidi Sinlerine Dair Kanunun İkinci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında 4034 sayılı kanun"la yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, "nahiye müdürlerinin bütün dereceleri için yaş haddi 55, mülkiye müfettişleri ve kaymakamlar ve emniyet müdürlerinin ilk dereceleri için 56, bir yukarı dereceleri için 58, bunlardan yukarı bütün dereceleri ile mülkiye başmüfettişleri için 60" olacaktır. Yasada, "hizmetlerinin devamında fayda olduğu mafevklerinin vereceği ve Dahiliye Vekaletinin kabul eyleyeceği sicil ile anlaşılanlar İcra Vekilleri Heyetinin kararile daha beş seneye kadar istihdam edilebilirler" hükmü de bulunmaktadır.[73]

Kamu Maliyesi

Savaşın tüm günlerine damgasını vurduğu 1941 yılında, devlet bütçesinin en büyük harcaması Duyunu Umumiye kalemine aittir. Olağan bütçenin yaklaşık üçte biri, Osmanlı borçlarının ödemesi için ayrılmıştır. 1941 yılı bütçesine ilişkin aşağıdaki çizelgede diğer bütçe kalemleri daha ayrıntılı biçimde görülmektedir.

---

70 RG: 25 Eylül 1941
71 Cumhuriyet, 4 İkincikanun 1941
72 ZC 21.3.1941, 43. İnikat, C.16-17; RG, 6 Mayıs 1941
73 RG: 26 Mayıs 1941

-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

1941 Devlet Bütçesi

Masraf Bütçesi	TL	%	Varidat Bütçesi	TL	%
Büyük Millet Meclisi	3.963.684	1,3	İrad ve Servet Vergileri	64.140.000	20,7
Riyaseti Cümhur	474.889	0,2	Muamele ve İstihlak Vergileri	106.661.000	34,4
Divanı Muhasebat	748.557	0,2	İnhisarların Safi Hâsılatı	58.920.000	19,0
Başvekâlet	1.306.203	0,4	Devlete ait Emval ve Emlak hâsılatı	2.080.000	0,7
Devlet Şurası Reisliği	352.212	0,1	Devletçe İdare Edilen Müesseseler	1.082.000	0,3
Matbuat Umum Müdürlüğü	1.092.682	0,4	Umumi Müesseseler ve Şirketler Hâsılatından Devlet Hissesi	1.075.000	0,3
İstatistik Umum Müdürlüğü	279.857	0,1	Müteferrik Varidat	11.535.001	3,7
Devlet Meteoroloji İşleri Gn. Md.	583.897	0,2	Fevkalade Varidat	64.250.000	20,7
Diyanet İşleri Reisliği	697.518	0,2			
Maliye Vekâleti	25.159.780	8,1			
Düyunu Umumiye	85.157.219	27,5			
Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti	5.930.350	1,9			
Dâhiliye Vekâleti	5.527.479	1,8			
Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü	7.867.301	2,5			
Jandarma Genel Komutanlığı	13.631.110	4,4			
Hariciye Vekâleti	3.604.900	1,2			
Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti	11.969.424	3,9			
Adliye Vekâleti	9.519.802	3,1			
Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü	1.696.043	0,5			
Maarif Vekâleti	19.452.261	6,3			
Nafia Vekâleti	18.666.440	6,0			
İktisad Vekâleti	3.424.691	1,1			
Münakalât Vekâleti	1.697.058	0,5			
Ticaret Vekâleti	1.591.020	0,5			
Ziraat Vekâleti	7.350.819	2,4			
Milli Müdafaa Vekâleti (Kara Kısmı)	56.539.000	18,3			
Milli Müdafaa Vekâleti (Hava Kısmı)	8.294.000	2,7			
Milli Müdafaa Vekâleti (Deniz Kısmı)	6.979.000	2,3			
Askeri Fabrikalar Umum Müdürlüğü	5.283.000	1,7			
Harita Umum Müdürlüğü	900.000	0,3			
Umumi Yekûn	309.740.396	100	Umumi Yekûn	309.743.001	100

1941 yılı bütçesi, 1 Haziran 1941–31 Mayıs 1942 dönemini kapsamaktadır. Bütçe kalemlerine göz atıldığında savaşın olağanüstü koşullarının etkisi hemen görülecektir. 1941 yılında bütçe gelirlerindeki artışın %18.45 ile yavaşlamaya başladığını görüyoruz; oysa bir önceki yıl bütçe gelirleri artışı %39.24 olarak gerçekleşmişti.[74] Savaş, gelirlerde önemli düşüşlere yol açarken savunma giderlerini artırmıştır. Tıpkı bir önceki yılda olduğu gibi olağanüstü kaynakların tamamının Milli Savunma Bakanlığı'na ayrıldığını belirtmek gerekir. Olağanüstü kaynaklar önemlidir; çünkü yukarıdaki çizelgeden de görülebileceği gibi olağan bütçeden savunmaya yaklaşık 78 milyon Lira ayrılırken, olağanüstü ödeneklerden gelen tutar 83 milyon Liraya ulaşmış, böylece bütçeden savunma için öngörülen pay yaklaşık 161 milyon Liraya kadar varmıştır.[75]

Gelirlerde düşüşlerin olduğundan söz edilmişti, ancak bu durumun tersine kimi vergi gelirlerinde ise artışlar görülmüştür. Bunun nedeni ise savaş koşullarında bir önceki yıl kimi vergilerin artırılmış olmasıdır. Böylece bazı vergi gelirleri tahminleri aşabilmiştir. Sözgelimi gümrük vergisi, hayvanlar vergisi ve tuz resmi bunlardandır.[76] Binalardan, ihracattan ve posta, telefon vb. iletişim araçlarına vergi konulmasına, savunma vergisinin bu yıl alınmaya başlanmasını da eklemeliyiz.[77] 1941 yılı bütçesinin yaklaşık 66 milyon Lira fazla ile kapandığını da belirtmek gerekir.[78]

Bugün ile karşılaştırıldığında bütçenin göze çarpan bir özelliğinin Diyanet İşleri'ne ayrılan payın küçüklüğü olduğu söylenebilir. Çizelgeye bakıldığında, günümüzde pek çok bakanlıktan daha fazla pay alan Diyanet İşleri Reisliği'ne, o yıllarda ancak Meteoroloji İşleri ile aynı oranda kaynak aktarıldığı görülebilecektir.

—1941 Yılında Vergiler

İkinci Dünya Savaşı'nda kırsal kesimin üzerinde, arazi vergisi, hayvan vergisi ve yol vergisi olmak üzere üç tür vergi yükü bulunmaktaydı.[79] Savaşla birlikte oranları da yükseltilen bu vergiler özellikle küçük çiftçiler üzerinde ağır yük oluşturuyordu. Örneğin konumuz açısından, 1941 yılında, bir çift öküz için devlete verilmesi gereken vergi 20 kilo buğday fiyatına denk geliyordu.[80] 1941 yılında savaş döneminin bu genel eğilimi sürdürülmüş, olağanüstü koşullar altında bozulan dengeleri düzeltmek için var olan vergilerde artırıma gidilmiş ya da yeni vergiler getirilmiştir.

---

74 Nevin Coşar, *Kriz, Savaş ve Bütçe Politikası (1926-1950)*, Bağlam, İstanbul 2004, s.110.
75 Ertuğrul Baydar, *İkinci Dünya Savaşı İçinde Türk Bütçeleri*, Maliye Bakanlığı, Ankara 1978, s.45.
76 *a.k*, s.47.
77 Nevin Coşar, a.*g.k.*, s.88.
78 Ertuğrul Baydar, a.*g.k.*, s.54.
79 Şevket Pamuk, a.*g.k.*, s. 66.
80 a.*g.k.*, s. 66.

Yıl içinde bu konudaki en önemli düzenleme 31 Mayıs 1941'de yayımlanan ve vergilerde artışı öngören kanundu.[81] Buna göre, beyannameye bağlı kazanç vergileri iki katına çıkarılmış; bir yıl önce serbest meslek erbabının kazanç vergisine yapılan zam bir misli artırılmış, dükkân ve mağaza gelirlerine daha önce yapılan %25'lik zam, bu kez %50 olarak belirlenmiş; koyun, keçi, sığır vb. hayvanlar için vergi getirilmiş; veraset vergisi artırılmış, tiyatro ve sinema resimleri yükseltilmiş, gümrük evrakından daha fazla resim alınmaya başlanmış, posta hizmetlerine zam yapılmış, lastik, çimento vb. üzerine tüketim vergisi koyulmuş, kibritten alınan resim yükseltilmiş, sigara ve içki fiyatları yukarı çekilmiş, yabancı ülkelerden Türkiye'ye gelen ithalat eşyası muamele vergisine tabi tutulmuştur.[82]

1941 yılında getirilen vergilerin daha çok dolaylı vergi biçiminde düzenlendiği için halkın gündelik yaşamı üzerinde ağır bir yük oluşturduğunu, asıl olarak sermaye kesimini hedef almadığını söylemek olanaklıdır.[83]

Kabinede Değişiklik

1941 yılı içinde kabinede üç kez değişikliğe gidilmiştir. Önce, 12 Mart 1941'de Fethi Okyar sağlık sorunları nedeniyle Adliye Vekilliği'nden istifa etmiş, yerine Hasan Menemencioğlu getirilmiştir. İkinci değişiklik 31 Mayıs 1941'de yapılarak İktisat Vekilliğine Hüseyin Hüsnü Çakır yerine Sırrı Day atanmıştır. Son olarak da, Refah Vapuru hadisesinin soruşturmaya başlanması nedeniyle yüksek rütbeli bazı subayların yargılamalarının sağlıklı biçimde yürütülmesini sağlamak gerekçesiyle kabinede bir değişiklik yapılmıştır. Bunun için 13 Kasım 1941'de Milli Müdafaa Vekili Saffet Arıkan yerine Manisa Mebusu Emekli Korgeneral Ali Rıza Artunkal, Münakalat (Ulaştırma) Vekili Cevdet Kerim İncedayı'nın yerine ise Samsun mebusu Emekli Amiral Fahri Engin getirilmiştir.

II. Saydam Hükümeti Bakanlar Kurulu (03.04.1939–09.07.1942)

Başvekil
Refik Saydam (İstanbul)

Adliye Vekili
Tevfik Fikret Sılay (Konya)
03.04.1939–26.05.1939

Ali Fethi Okyar (Bolu)
26.05.1939–12.03.1941

Hasan Safyettin Menemencioğlu (Mardin)
12.03.1941–09.07.1942

Hariciye Vekili
Mehmet Şükrü Saraçoğlu (İzmir)

Maliye Vekili
Fuat Ağralı (Elazığ)

Maarif Vekili
Hasan Ali Yücel (İzmir)

Nafıa Vekili
Ali Fuat Cebesoy (Konya)

Ziraat Vekili
Muhlis Erkmen (Kütahya)

Muhabere ve Münakale Vekili
Ali Çetinkaya (Afyonkarahisar)
03.04.1939–20.11.1940

Cevdet Kerim İncedayı (Sinop)
20.11.1940–13.11.1941

Mehmet Fahri Engin (Samsun)
13.11.1941–09.07.1942

---

81 Fevkalade Vaziyet Dolayısile Bazı Vergi ve Resimlere Zam İcrasına Dair Olan 3828 Numaralı Kanuna Ek 4040 sayılı Kanun.

82 RG: 31 Mayıs 1941, S. 4822, Tan, 1 Haziran 1941.

83 Çetin Yetkin, a.*g.k.*, 194.

Milli Müdafaa Vekili
Naci Tınaz (Bursa)
03.04.1939–05.04.1940

Saffet Arıkan (Erzincan)
05.04.1940–13.11.1941

Ali Rıza Artunkal (Manisa)
13.11.1941–09.07.1942

Dahiliye Vekili
Faik Öztrak (Tekirdağ)
03.04.1939–06.05.1942

Ahmet Fikri Tüzer (Erzurum)
06.05.1942–09.07.1942

İktisat Vekili
Hüseyin Hüsnü Çakır (Samsun)
03.04.1939–31.07.1941

Sırrı Day (Trabzon)
31.07.1941–09.07.1942

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili
Ahmet Hulusi Alataş (Aydın)

Gümrük ve İnhisarlar Vekili
Ali Rana Tarhan (İstanbul)
03.04.1939–26.05.1939

Raif Karadeniz (Trabzon)
26.05.1939–09.07.1942

Ticaret Vekili
Cezmi Erçin (Antalya)
03.04.1939–01.11.1939

Nazmi Topçuoğlu (Aydın)
01.11.1939–26.11.1940

Mümtaz Ökmen (Ankara)
26.11.1940–09.07.1942

Toprak Reformu Girişimi

Savaş dönemi kıtlığında, hükümetin aldığı kararlarla iyice bunalan köylüyü rahatlatmak için 1941 yılında bir toprak reformu da gündeme gelmiştir. İsmet İnönü, TBMM'nin altıncı intihap devresinin üçüncü içtima yılını açarken yaptığı konuşmada, Toprak Kanunu'nun Meclise sunulmak üzere olduğunu söylediği halde yıl içinde bunu gerçekleştirmek mümkün olmamıştır.[84] Şevket Süreyya Aydemir de, İkinci Adam'da, küçük çiftçiyi topraklandırmak için 1941–1942 yıllarında bir Toprak Kanunu üzerinde çalışılmaya başlandığını ancak bunun başarıya ulaşamadığını yazar.[85]

Kamu Yönetimi ve Basın Üzerinde Denetim

1941 yılında basın üzerinde ağır bir denetim kurulmuştur. Devlet Arşivleri belgelerinde ve gazetelerde dergi-gazete kapatma ile ilgili kararlara sık rastlamak olanaklıdır.

Basın üzerindeki baskıya dayanak olarak 1831 sayılı Matbuat Kanunu'nun 1940'da değiştirilen maddeleri kullanılmıştır.[86] Buna göre, "milli duyguları inciten", "milli tarihi yanlış gösteren", devlet büyüklerine "belirsiz ve kötü sanı doğuracak nitelikte saldırgan yazı ve resimler" yayımlayanlar hakkında üç aydan altı aya kadar hapis ve yüz Liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası verilebilecektir. Yine aynı kanunun başka bir maddesi ile İcra Vekilleri Heyeti'ne "memleketin umumi siyasetine dokunacak neşriyat"ın geçici olarak kapatılması yetkisi verilmiştir. Ayrıca yasanın 51. maddesi uyarınca "yabancı bir memlekette çıkan bir gazete veya mecmuanın Türkiye'ye sokulması ve dağıtılması İcra Vekilleri Heyeti kararı ile" yasaklanabilmekteydi. Böylece aşağıda sunulan örneklerden de görülebileceği gibi çok sayıda gazete ve dergi kapatılmış ya da yurda girişi engellenmiştir.

---

84 RG: 3 Teşrinisani 1941
85 Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam, Cilt II*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1968, s.330.
86 Çetin Yetkin, a.*g.k.*, s.216.

— 12 Ocak 1941'de *Bozkurt* mecmuası kapatıldı; kapatmanın nedeni, memleketin umumi siyasetine dokunur zararlı yazıları içermesidir.[87]
— 1 Mart 941'de Belgrad'da yayınlanan *Russky Golos* adlı gazetenin yurda sokulması yasaklandı; Rusça yayın yapan gazetenin yurda sokulmasının yasaklanmasının nedeni, "memleketimiz için zararlı" yazılar yazmasıdır. Yasak, Matbuat Kanununun 51. maddesi uyarınca konulmuştur.[88]
— 8 Mart 941'de İstanbul'da yayımlanan *Yeni Sabah* gazetesi bir gün süreyle kapatıldı; kapatmanın nedeni, 8 Mart 1941 tarihli nüshasında "devletin siyasetine dokunacak neşriyatta bulunmasıdır". Kapatma kararı Matbuat Kanununun 51. maddesi uyarınca alınmıştır.[89]
— 12 Mart 1941'de 10 gazete Örfi İdare Komutanlığınca kapatıldı. 11 Mart 1941'de İstanbul'da Pera Palas Oteli'ndeki "infilak hadisesi hakkında zabıta tahkikatını işkâl eder mahiyette neşriyatta bulunduklarından dolayı" *Yeni Sabah*, *Vatan*, *Hakikat* ve *Halk* gazeteleri üçer gün, *Vakit*, *Tan*, *Son Posta*, *Tasvir-i Efkâr, Akşam* ve *Demokrat Politika* gazeteleri de ikişer gün süreyle kapatılmıştır.[90]
— 15 Mart 1941'de *Demokrat Politika* Gazetesi 15 gün süreyle kapatıldı; gerekçe, devletin umumi siyasetine dokunacak mahiyette neşriyatta bulunmasıdır.[91]
— 3 Temmuz 1941'de İstanbul'da çıkarılan *Tasvir-i Efkâr* gazetesi bir ay süreyle kapatıldı; gazetenin kapatılma nedeni "devletin umumi siyasetine dokunur mahiyette neşriyatta" bulunmasıdır.[92]
— 15 Temmuz 1941'de İstanbul'da yayınlanan *İkdam* gazetesi geçici olarak kapatıldı; gazetenin kapatılma nedeni "devletin harici siyasetine dokunacak mahiyette muzır neşriyatta" bulunmasıdır.[93]
— 25 Temmuz 1941'de İstanbul'da çıkarılan *Bozkurt* mecmuası kapatıldı; derginin kapatılma nedeni "Temmuz 1941tarihli nüshasındaki neşriyatının devletin harici siyasetine dokunur mahiyette" olmasıdır.[94]
— 3 Ağustos 1941'de Bozkurt mecmuası geçici olarak kapatıldı; gerekçe, "mecmuanın devletin harici siyasetine dokunur mahiyette" görülmesidir.[95]
— 26 Eylül 1941'de *Vakit* Gazetesi 10 gün süreyle kapatıldı; gerekçe, "mecmuanın memleketin umumi siyasetine dokunacak mahiyette neşriyatta" bulunmasıdır.[96]

---

87 RG: 22 Kanunusani 1941
88 BCA: 30..18.1.2/94.16..20./ 86-383
89 BCA: 30..18.1.2/94.20..8./ 83-384
90 Cumhuriyet, 13 Mart 1941
91 Cumhuriyet, 16 Mayıs 1941
92 BCA: 30..18.1.2/95.57..17./ 86-G140392
93 BCA: 30.18.1.2/95.61..20/
94 BCA: 30..18.1.2/95.65..14./
95 Cumhuriyet, 4 Ağustos 1941

Uluslararası İlişkiler

İkinci Dünya Savaşı'nın bütün hızıyla sürdüğü 1941 yılında dünya gündemine oturan olay 7 Aralık'ta Japonya'nın Pearl Harbour baskınıdır. Böylece çatışmaların boyutu büyümüş ve bir dünya savaşı halini almıştır.[97]

Büyük Savaş sırasında ekonomik açıdan ilişki kurduğumuz en önemli ülke hiç kuşkusuz ki Almanya'ydı. Türkiye'nin ihracatında ve ithalatında en büyük rakamlar hep Almanya'ya ait olmuştur. Dış ticaretteki bu ayrıcalıklı konum kısa sürede kendisini siyasal alanda da duyumsatmış, ülkenin iç ve dış politikasında Alman etkisi kendisini her alanda göstermeye başlamıştır. Sözü edilen ayrıcalıklı ilişkinin 1941 yılına yansımaları ise şöyledir:

1941 yılı içinde diplomasi alanında en önemli gelişmenin 18 Haziran'da Türkiye ile Almanya arasında dostluk antlaşmasının imzalanması olduğu söylenebilir. Antlaşmanın bir amacı da, savaş öncesinde çok yüksek olan Almanya'nın Türkiye'nin dış ticaretindeki payını tekrar yükseltmekti. Antlaşma ile 31 Mart 1943 tarihine kadar gerçekleştirilecek ticaret oranları belirlenmiş, bu sayede Almanya tekrar Türk dış ticaretinde ayrıcalıklı yerine kavuşmuştur.[98]

Söz konusu dostluk antlaşmasından hemen sonra (22 Haziran) Almanya, Sovyetler Birliği'ne müdahalede bulunmuş,[99] İngiltere ve ABD bu dostluk antlaşmasına tepki göstermiştir. ABD bunun üzerine Türkiye'ye yapılan yardımı kesmiştir; yardım 3 Aralık'ta tekrar başlayacaktır.[100]

1941 yılı boyunca, Almanya'nın işgali sırasında gemilerle sivil yardım malzemesinin Yunanistan'a gönderilmesini de önemli bir olay olarak not düşmek gerekir.[101] Türkiye'den Yunanistan'a Kurtuluş Vapuru ile gidecek gıda maddelerine ilişkin ve Türkiye'deki Yunan tebaasının Kızılay yardımıyla, Yunanistan'daki akrabalarına koli göndermelerinin uygun görüldüğüne ilişkin bir Bakanlar Kurulu Kararnamesi de bulunmaktadır.[102] Almanya'nın Yunanistan'ı işgalinin Türkiye açısından önemli bir sonucu İstanbul ve İzmir limanlarının dış ticarete kapanması olmuştur.[103]

17 Şubat 1941'de Türk-Bulgar Ortak Beyannamesi yayınlanarak, iki ülke arasında olası bir çatışmanın önüne geçilmek istenmesi de yılın bir başka önemli dış politika gelişmesidir.[104]

---

96 Cumhuriyet, 27 Eylül 1941

97 Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam, Cilt II*, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.233.

98 Cemil Koçak, a.*g.k.,* s.445.

99 Çetin Yetkin, a.*g.k.,* s.231.

100 a.*g.k.,* s.231.

101 Cemil Koçak, a.*g.k.,* s.108.

102 BCA: 30..10.0.0/179.235..30./ 203107

103 A. Başer Kafaoğlu, "Varlık Vergisi Gerçeği, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2002, s.22'den aktaran Murat Metinsoy, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye: Savaş ve Gündelik Yaşam*, Homer Kitabevi, İstanbul 2007, s.53.

104 Cemil Koçak, a.*g.k.,* s.143.

-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

Toplumsal Örgütlenmeler ve Hareketlilik

Savaş döneminin siyasal, yönetsel koşullarına ve ülkenin genel durumuna koşut biçimde toplumsal örgütlenme alanında bir cansızlık söz konusudur. Sözgelimi, ilerideki sayfalardaki zamandizin bölümünde de görülebileceği gibi, 1941 yılı *Cumhuriyet* ve *Tan* gazetelerine yansıdığı kadarıyla sivil toplum örgütü ile ilgili haberlerin sayısı yalnızca üçtür. Yazılı basından izlenebildiği kadarıyla 1941 yılında toplumsal yaşamda gözlenen kıpırdamaların hemen tümü devletin ya da partinin öncülüğünde gerçekleşmiştir. Sözgelimi, Nisan ayında Bayan İnönü'nün daveti üzerine İstanbul'da CHF merkezinde yapılan toplantıyla Hayırsevenler Cemiyeti kurulmuş,[105] İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Lütfi Kırdar, Hayvanları Koruma Cemiyeti'ni ziyaret ederek hayvanlar için yapılan hastaneyi gezmiş ve takip edilen usulleri tetkik etmiştir.[106] 27 Ocak'ta Sağır ve Dilsizler Cemiyeti Kongresi, 24 Şubat'ta da Çiçekçiler ve Manifaturacılar Cemiyeti Kongreleri yapılmıştır.[107] Verilen örneklerin niteliğinden de anlaşılacağı gibi savaşın getirdiği olumsuz koşulların etkisiyle toplumsal yaşamda büyük bir durgunluk görülmektedir. Söz konusu cansızlığın Halkevleri aracılığı ile aşılması yönünde kimi çabalar olduğu söylenebilir. Halkevleri'nin öncülüğünde gerçekleştirilen spor karşılaşmaları buna örnek verilebilir. Sözgelimi 8 Şubat'ta *Cumhuriyet* gazetesinde Halkevleri arasındaki spor müsabakalarının devam ettiğine ilişkin bir haber çıkmıştır. Buna göre, CHF Genel Sekreterliği tarafından hazırlanan Halkevleri arasındaki halat çekme ve voleybol maçları finalleri Eminönü Halkevi Salonu'nda yapılacaktır.[108]

Her ne kadar devletin ve partinin öncülüğünde gerçekleşse de ekonominin türlü dallarına ilişkin olarak gerçekleştirilen kongrelerin yıl içindeki hareketlenmelerden biri olduğu söylenebilir. Örneğin, 2 Ocak'ta Pamuk Kongresi açılmış,[109] 4 Şubat'ta Milli Sanayi Birliği Kongresi yapılmış,[110] 6 Haziran'da Birinci Coğrafya Kongresi gerçekleştirilmiş,[111] 4 Kasım'da da Basın Birliği Kongresi Ankara'da toplanmıştır.[112]

Köy Enstitüleri/Dünya Klasikleri

Her ne kadar 1941 savaşın, yokluğun, kıtlığın karanlığında kalan bir yıl olsa da, kimi ışık işaretleri yok değildir. Bunların başında ise hiç kuşkusuz Köy Enstitüleri'nin yaygınlaşması ve dünya klasiklerinin Türkçe'ye çevrilmesi gelmektedir. 1940 yılında köy öğretmeni yetiştirmek üzere kurulan Köy Enstitüleri'nin

---

105 Cumhuriyet, 27 İkincikanun 1941
106 Cumhuriyet, 4 Şubat 1941
107 Cumhuriyet, 24 Şubat 1941
108 Cumhuriyet, 8 Şubat 1941
109 Tan, 3 Sonkânun 1941
110 Cumhuriyet, 5 Şubat 1941
111 6-21 Haziran 1941 tarihleri arasında gerçekleşen kongrenin özelliği Türkiye'nin yedi coğrafi bölgeye ayrılmasıdır. Tan, 7 Haziran 1941.
112 Cumhuriyet, 4 İkinciteşrin 1941

sayısı 1941 yılında hızla çoğalıp yirmiye varmıştır.[113] İsmet İnönü, bu yılki TBMM'yi açış konuşmasında, köy enstitülerinde öğrenci sayısının dokuz bine çıkmak üzere olduğunu, köy eğitmen okullarından çıkan bin beşyüz eğitmenin de köylerde işe başladığını söyler.[114] Hasan Ali Yücel'in başında bulunduğu Maarif Vekaleti içinde kurulan Tercüme Bürosu aracılığıyla dünya klasiklerinin Türkçeye kazandırılmasına bu yılda da devam edilmiştir. 1940 yılında 10 olan çeviri yapıt sayısı 1941'de 13'e ulaşmış, 1946'dan sonra duraklama dönemine girilse de, 1958'e gelindiğinde çeviri kitap sayısı 965'e kadar çıkmıştır.[115]

Değişmeyen Türkiye

Aradan yaklaşık 70 yıl geçmesine karşın kimi sorunların hiç değişmeden varlığını koruduğunu görüyoruz. Aşağıda bunlardan bir bölümüne yer verilmektedir:

- Ekonomiyi düzeltmek için içki ve sigaraya zam yapılması.
- Gazete-dergi kapatılması.
- Bütçeden savunmaya büyük pay ayrılması.
- Vergi yükünün daha çok dar gelirlilere bindirilmesi.
- İstanbul'da trafik sorunu yaşanması.
- Toplu taşımacılığa geçiş uyarısı yapılması
- Ekmeğin fiyatının belirlenmesinin sorun olması

[113] Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam, Cilt II*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1968, s. 370.
[114] RG: 3 Teşrinisani 1941
[115] Türkçe'ye kazandırılan klasik yapıtların yıllara göre dağılımı şöyle olmuştu: 1940'da 10, 1941'de 13, 1942'de 28, 1943'de 71, 1944'de 103, 1945'de 129, 1946'da 165. Hasan Ali Yücel'in 10 Eylül 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki yazısından aktaran Azra Erhat, "Çeviri Bürosu", *Sevgi Yönetimi*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1978.

-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

1941 YILINDA YÖNETİM

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
2	Ocak	İçel Mebusu Ferid Celal Güven'in teşrii masuniyetinin kaldırılmamasına ilişkin karar yayımlandı.	Adana'da çıkan Türk sözü gazetesi sahibi İçel Mebusu Ferid Celal Güven'e isnad edilen suç, gazetesinde çalıştırılan bir muhabir için vilayete beyanname vermemektir. TMMM, dokunulmazlığın kaldırılmamasına karar vermiştir.	RG, 2 Kanunusani 1941
2	Ocak	Muğla Mebusu Yunus Nadi'nin in teşrii masuniyetinin kaldırılmamasına ilişkin karar yayımlandı.	Cumhuriyet gazetesinin 7.2.1940 tarihli sayısında yayımlanan "İmtihan" başlıklı yazı dolayısıyla Yunus Nadi'nin dokunulmazlığının kaldırılması istenmiştir. Ancak TMMM, dokunulmazlığın kaldırılmamasına karar vermiştir.	RG, 2 Kanunusani 1941
2	Ocak	Fransız Elçiliğine esneklik gösterilmesine dair 3955 sayılı kanun yayımlandı.	"Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında bloke olan ve Türk malı mübayaa edilerek harice çıkarılması meşrut bulunan yabancı memleket alacaklarından Hükümetçe tesbit edilecek mikdarının Fransız sefaretince Türkiye'de kullanılmasına müsaade" edilmektedir.	RG, 2 Kanunusani 1941
2	Ocak	Fransa'ya yapılan ödeme hakkında 3956 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "23 Haziran 1939 tarihli Anlaşmaya merbut Protokolün ikinci maddesi hükümlerine tevfikan Fransa'ya teslim edilen 7 milyon Fransız frangının tenzilata tabi olmadığı hakkında"dır.	RG, 2 Kanunusani 1941
2	Ocak	Pamuk Kongresi açıldı.	Ziraat Vekili Muhlis Erkmen, toplantının amacının, ülkede yetiştirilen iki cins (akala ve galvelan) pamuğun daha geniş bir alanda üretilmesi imkanını araştırmak olduğunu söylemiştir.	T, 3 Sonkânun 1941
3	Ocak	Beyaz peynir ihtikarı (vurgunculuğu) yapılmaktadır.	Ticaret Müdürlüğü, toptan peynir tacirlerinin soğuk hava depolarında sakladığı malı piyasaya çıkarmaması durumunda bunları bakkallara dağıtma kararı almıştır.	C, 3 İkincikanun 1941
4	Ocak	Yerli kumaştan elbise giyilmesine dair 688 sayılı kanunun birinci maddesine müzeyyel 3957 sayılı kanun yayımlandı.	Düzenlemeye göre, ordu ihtiyaçları için yerli ürün bulunamadığı takdirde, İcra Vekilleri Heyeti'nin kararı ile söz konusu ürün yabancı memleketlerden getirilebilecektir.	RG, 4 Kanunusani 1941
4	Ocak	Gözlükçülük hakkında 3958 sayılı kanun yayımlandı.	Gözlükçülük yapacaklarda Türk olmak, yirmi yaşını bitirmiş olmak, en az orta tahsilini bitirmiş olmak gibi şartlar aranmaktadır.	RG, 4 Kanunusani 1941
4	Ocak	Diyanet İşleri Reisliği teşkilat ve vazifeleri hakkındaki kanunda bazı değişiklik yapılmasına dair olan 3655 sayılı kanuna ek 3960 sayılı kanun yayımlandı.	Diyanet İşleri Reisliği'nin maaş kadrolarındaki ihtisas mevkileri gösterilmektedir.	RG, 4 Kanunusani 1941
4	Ocak	Romanya'yla ilgili 3961, 3962, 3963 sayılı kanunlar yayımlandı.	Türkiye ile Romanya arasında 9 Sonteşrin 1939'da Ticaret Anlaşması imzalanmıştır. Bu üç kanun, sözkonusu anlaşmaya ek olarak 15 Haziran 1940 tarihinde imzalanan protokol ve mektupların onaylarıyla ilgilidir.	RG, 4 Kanunusani 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
4	Ocak	Yugoslavya'yla ham afyon ticareti hakkında 3964 sayılı kanun yayımlandı.	Türkiye ile Yugoslavya arasında mevcud ve hükmü 31 kanunuevvel 1939 tarihinde bitmesi üzerine 31 Mart 1940 tarihine kadar uzatılan ham afyon satışı Anlaşmasının 1 Nisan 1940 tarihinden itibaren ikinci defa olarak 3 ay temdidi hakkındaki kanundur. Konuya ilişkin protokol, aynı gün yayımlanan 3965 sayılı başka bir kanunla onaylanmıştır.	RG, 4 Kanunusani 1941
4	Ocak	Yunanistanla ticaret ve ödeme anlaşmasını onaylayan 3966 sayılı kanun yayımlandı.	"Türkiye ile Yunanistan arasında 11 Mart 1940 tarihinde akdedilen ticaret ve tediye anlaşmasının tasdikına dair"dir.	RG, 4 Kanunusani 1941
4	Ocak	Olağanüstü ödenek verme hakkında 3967 sayılı kanun yayımlandı.	Bu kanun, 1940 mali yılı muvazenei umumiyesine dahil bazı daire bütçelerine fevkalade tahsisat verilmesine dair olan 3849 sayılı kanuna ek'tir. Milli Müdafa Vekaleti, Orman Umum Müdürlüğü ve çeşitli dairelere fevkalade tahsisat verilmesi öngörülmektedir.	RG, 4 Kanunusani 1941
4	Ocak	Şeker toptancıları birdenbire fiyatları artırdılar.	Şeker fiyatı Vekiller Heyeti kararı ile sabit tutulmaktadır. Ancak, bazı toptancı şeker tacirleri İstanbul'a şeker gelmediği yönünde haberler ortaya atarak fiyatları kendiliğinden yükseltmektedir.	C, 4 İkincikanun 1941
4	Ocak	Bazı ilkmekteb muallimlerine zam yapıldı.	Maarif Müdürlüğü'nün hazırladığı cetvele göre 300 muallim birer derece terfi ettirilerek maaşlarına zam yapılmıştır.	C, 4 İkincikanun 1941
6	Ocak	Polonya tebaasından Arnd Zbigniew ve eşi ile 3 yabancı Türk vatandaşlığına alındı.	Resmi Gazete'ye göre, 1 Teşrinievvel'de 73, 7 Teşrinievvel'de 174, 8 Teşrinievvel'de 514, 9 Teşrinievvel'de 173; 16 Teşrinievvel'de 26 kişi; 22 Teşrinisani'de 23 kişi Türk vatandaşlığına alınmıştır. Devlet Arşivlerinde yapılan taramada söz konusu rakamların daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, Arşiv kayıtlarına göre 1941 yılında toplam 14.045 kişi vatandaşlığa alınmıştır.	RG, 4 Kanunusani 1941; BCA: 30..18.1.2/ 93.122..10. /1-1129
7	Ocak	Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü, Zat İşleri ve Levazım Müdürlüğüne atama yapıldı.	Söz konusu göreve, eski müdür mauavini Kemal Öge getirilmiştir.	RG, 7 Kanunusani 1941
7	Ocak	Kaymakam değişikliği yapıldı.	Gevaş kaymakamı Lütfi Karayünün Derik kaymakamlığına getirilmiştir.	RG, 7 Kanunusani 1941
7	Ocak	İzmir ve Elazığ Maarif Müdürlüklerine atama yapıldı.	4 Teşrinisani'de Kırklareli, Hakkari ve Edirne; 20 Teşrinisani'de Diyarbakır; 29 Teşrinisani'de Muş Maarif Müdürlüğüne atama yapılmıştır.	RG, 7 Kanunusani 1941
7	Ocak	İstanbul'da trafik sıkıntısı yaşanmaktadır.	V. Birson yazısında, "İstanbul'da nakliye vasıtaları arasında hiçbir münasebet gözetilmeden bunlar gelişi güzel üst üste yığılmış ve birbirini ikmal ve itmam etmek yerine ilk gündenberi bu güne kadar birbirlerine engel olmuşlardır. Binaenaleyh İstanbulda nakliye vasıtalarını (kara nakliyesi) arttırmadan evvel umumi nakliye cereyanını kolaylaştırmak ve süratleştirmek lazımdır." demektedir.	T, 7 Sonkânun 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
13	Ocak	Çeşitli hakimliklere atama yapıldı.	6 hakimin ataması yapılmıştır.	RG, 13 Kanunusani 1941
13	Ocak	Çorlu kazasında bir belediye kuruldu.	Çorlu kazasına bağlı Muratlı nahiyesi merkezinde bir belediye teşkili Devlet Şurasınca da uygun görülmüş ve buna ilişkin üçlü kararname yayınlanmıştır.	RG, 13 Kanunusani 1941
13	Ocak	İngiltere' den üç uzmanın tayyare birliklerinde çalışmasına izin verildi.	1941 yılı içinde çok sayıda yabancı uzman Türkiye'de çalışmaktadır. Savunma, tıp, mühendislik ve eğitim balta olmak üzere hemen hemen her alanda yabancıların istihdam edildiği görülmektedir. Başbakanlık Devlet Arşivlerinde yakşalık 100 yabancı uyruklunun Türkiye'de çalışmasına ilişkin belge bulunmaktadır. Yabancı uzmanlar daha çok Avrupa ülkelerinden gelmektedir.	BCA: 30..18.1.293.123..20./241
14	Ocak	Devlet memuru kadrolarında artış yapan 3968 sayılı kanun yayımlandı.	"Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülü hakkındaki 3656 ve 3888 sayılı kanunlara ek" olarak yapılan düzenlemeyle yeni 214 kadro oluşturulmuştur.	RG, 14 Kanunusani 1941
14	Ocak	Maaş Kanununa müzeyyel 1574 sayılı kanunun üçüncü maddesini değiştiren 3969 sayılı kanun yayımlandı.	İhtilas ve irtikab suçlarından dolayı açığa çıkarılan subay ve askeri memurlarla ilgili bir düzenlemedir.	RG, 14 Kanunusani 1941
14	Ocak	Ticaret anlaşmaları yapılması hakkında 3970 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Yabancı memleketlerle muvakkat mahiyette Ticaret Anlaşmaları ve Modüs vivendiler akdine ve bunların şümulüne giren maddelerin gümrük resimlerinde değişiklikler yapılmasına ve anlaşmaya yanaşmayan Devletler muvaredatına karşı tedbirler alınmasına salahiyet verilmesi hakkında"dır.	RG, 14 Kanunusani 1941
14	Ocak	Türkiye ile İngiltere arasında 2 birincikanun 1940 tarihli Tediye Anlaşmasının tasdikına dair 3971 sayılı kanun yayımlandı.	Anlaşma, iki ülke arasındaki ticari ve gayri ticari tediyeleri en geniş mikyas dahilinde teshil etmek amacı ile imzalanmıştır.	RG, 14 Kanunusani 1941
14	Ocak	Devlet Meteoroloji Teşkilatına dahil memur ve müstahdemlerin rasadlara ve teknik işlere dokunan suçlarınınınzibatına dair nizamname yayınlandı.	Devlet Meteoroloji Teşkilatı'nda çalışanlara uygulanacak disiplin cezalarına ilişkin bir nizamnamedir.	RG, 14 Kanunusani 1941
15	Ocak	Askerlik Kanununun beşinci maddesine muvakkat bir fıkra ilavesi hakkında 3972 sayılı kanun yayımlandı.	Ek fıkrada, halen silah altında bulunan 1355 ve daha evvel doğumlulardan muvazzaf hizmete tabi eratın muvazzaflık sürelerinin birer sene uzatılması öngörülmektedir.	RG, 15 Kanunusani 1941
15	Ocak	Muamele Vergisi Kanununa ek 3973 sayılı kanun yayımlandı.	Götürü vergi usulü ile ilgili birtakım düzenlemeler içeren bir kanundur.	RG, 15 Kanunusani 1941
15	Ocak	Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununa Müzeyyel 3974 sayılı kanun yayımlandı.	Bu düzenlemeyle Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu'nun yürürlülük süresi üç yıldaha uzatılmaktadır.	RG, 15 Kanunusani 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
15	Ocak	Hazinenin taksitle sattığı bütün gayrimenkullerin satış bedellerinin tahsil sureti hakkındaki 3524 sayılı kanuna ek 3975 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, satış bedellerinin taksitlendirilmesini öngörmektedir.	RG, 15 Kanunusani 1941
15	Ocak	Orta tahsil mekteplerinde yardımcı muallim çalıştırılması hakkındaki kanunun mer'iyet müddetinin uzatılması hakkında 3976 sayılı kanun yayımlandı.	Kanunla, orta tahsil mekteplerinde yardımcı muallim çalıştırılması hakkındaki 1934 yılında çıkarılan 2624 sayılı kanunun 3299 sayılı kanunla uzatılan mer'iyet müddeti üç yıl daha uzatılmıştır.	RG, 15 Kanunusani 1941
15	Ocak	Hatay hükümetinden devrolunan mütekaid ve yetimlerin aylıkları hakkında 3977 sayılı kanun yayımlandı.	Seçim haklarını Suriye ve Lübnan lehine kullanmayarak Türk vatandaşlığına geçmiş bulunan emekli ve yetimlerin maaşları ile ilgili bir düzenlemedir.	RG, 15 Kanunusani 1941
15	Ocak	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun muvakkat sekizinci maddesindeki müddetin uzatılması hakkında 3978 sayılı kanun yayımlandı.	Buna göre, Merkez Bankası Kanununda yazan "İşbu kanunun neşrinden itibaren on sene müruruna kadar mülhak bütçe ile idare olunan devlet müesseseleri ile hususi idareler, belediyeler, amme menfaatlerine hadim cemiyetler ve ekseriyet hissesi Hükümete ait şirketler gerek Merkez Bankası'na gerekse milli bankalara tevdiat yapabilirler." biçimindeki düzenlemenin süresi üç yıl daha uzatılmaktadır.	RG, 15 Kanunusani 1941
15	Ocak	Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü 1940 mali yılı bütçesine munzam tahsisat verilmesi hakkında 3979 sayılı kanun yayımlandı.	Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü'ne verilen tahsisat 3 590 000 liradır.	RG, 15 Kanunusani 1941
15	Ocak	Münakalat Vekaletine 16 milyon liraya kadar taahhüd icrasına salahiyet verilmesi hakkında 3980 sayılı kanun yayımlandı.	Ulaştırma Bakanlığı'nın türlü ihtiyaçları için ödenek ayrılmasına ilişkin bir düzenlemedir.	RG, 15 Kanunusani 1941
15	Ocak	1940 mali yılı muvazenei umumiyesine dahil bazı daire bütçelerinde değişiklik yapılması hakkında 3981 sayılı kanun yayımlandı.	Düzenlemeler arasında memurlar maaşı maddesinden 3 120 lira indirilmesi de bulunmaktadır.	RG, 15 Kanunusani 1941; ZC, 12.5.1941, 51. İnikat, C.18
16	Ocak	Siirt mebusu Şefik Özdemir'in teşrii masuniyetinin kaldırılmamasına ilişkin karar.	Dövmekten suçlu bulunan Siirt mebusu Şefik Özemir'in dokunulmazlığının kaldırılması istenmiştir. Ancak TMMM, dokunulmazlığın kaldırılmamasına karar vermiştir.	RG, 16 Kanunusani 1941
17	Ocak	Fiyat kontrolü hakkında talimatname yayımlandı.	Ticaret Vekaleti'inin hazırladığı talimatnameye göre, fiyatların fiilen kontrolü ve Fiyat Murakebe Komisyonları mesaisinin ihzarı ve büro işleri Fiat Murakebe Büroları tarafından yaplacaktır. Talimatname, söz konusu büroların fiyat denetimlerini nasıl yapacağını düzenlemektedir.	RG, 17 Kanunusani 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
20	Ocak	Malatya Vakıflar Müdürlüğüne atama yapıldı.	Göreve İçel eski Vakıflar Müdürü Hasan Tahsin Tekin getirilmiştir.	RG, 20 Kanunusani 1941
20	Ocak	Bir kaymakamın görevden alınması.	Eruh kaymakamı görülen idari lüzuma binaen görevden alınmıştır.	RG, 20 Kanunusani 1941
20	Ocak	Bazı kaymakamlıklara atama yapıldı.	8 kaymakamın ataması yapılmıştır.	RG, 20 Kanunusani 1941
20	Ocak	Urfa'da köy bağlılığı değişikliği yapıldı.	Urfa'nın Birecik kazasındaki 33 köyün nahiye bağlılıkları değiştirilmiştir.	RG, 20 Kanunusani 1941
20	Ocak	Urfa'da nahiye merkezi değişikliği yapıldı.	Urfa'nın Birecik kazasına bağlı Göğlü nahiyesinin merkezi değiştirilmiştir.	RG, 20 Kanunusani 1941
21	Ocak	Bozkurt mecmuası kapatıldı.	Kapatmanın nedeni, memleketin umumi siyasetine dokunur zararlı yazıları taşımasıdır.	RG, 22 Kanunusani 1941
22	Ocak	Kars'ta köy bağlılığı değişikliği yapıldı.	Kars'ın merkez kazasına bağlı 2 köyün kaza bağlılıkları değiştirilmiştir.	RG, 22 Kanunusani 1941
22	Ocak	Belediye reisliği seçimi hakkında çeşitli belediye meclislerince kabul edilen kararlar onaylandı.	1941 yılı içinde onaylanan kararlar şöyle: 22 Kanunusani Muş; 15 Mart Siirt; 22 Eylül Kastamonu; 25 Teşrinisani İzmir.	RG, 22 Kanunusani 1941
22	Ocak	Et fiyatları yükseldi.	Narh konduktan sonra fiyatların daha da yükseldiği gözlenmiştir. Belediye bu işle ilgili soruşturmaya başlamıştır.	C, 22 İkincikanun 1941
24	Ocak	Kömür madeni imtiyazı feshi.	Kastamonu, Söğütözü köyünde bulunan maden işletmesinin imtiyazı feshedilmiştir.	RG, 24 Kanunusani 1941
24	Ocak	Arnavut ırkından Kasım Tevfik oğlu Hakkı Galancı vatandaşlıktan çıkarıldı.	Arşiv kayıtlarına göre 1941 yılında toplam 730 kişi vatandaşlıktan çıkarılmıştır.	BCA: 30..18.1.2/ 93.125..19. /2-525
24	Ocak	Hariciye Vekaleti'nde atama yapıldı.	Merkezde iki memurun ataması yapılmıştır.	RG, 24 Kanunusani 1941
27	Ocak	Sağır ve Dilsizler Cemiyeti Kongresi yapıldı.	Kongrede derneğin idare heyeti seçimleri çok tartışmalı biçimde yapılmıştır.	C, 27 İkincikanun 1941
30	Ocak	İstanbul'da pasif müdafaa denemesi yapıldı.	Havadan gelecek bir saldırıya karşı alınacak önlemlerin sınandığı bir tatbikattır. İstanbul'da olası bir saldırıya karşı sabah ve akşam olmak üzere iki tatbikat yapılmıştır.	C, 30, 31 İkincikanun 1941; T, 31 Sonkânun 1941
30	Ocak	100 kuruşluklar tedavülden kalkıyor.	Tedavülde bulunan 100 kuruşların yerine yeteri kadar 1 liralık çıkarıldığından böyle bir uygulamaya gidilmektedir.	C, 30 İkincikanun 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
31	Ocak	Ticaret Vekaleti İaşe Müsteşarlığına Şükrü Sökmensüer atandı.	Sökmensüer 1930'lu yıllarda Emniyet Genel Müdürü, 1946'da Gümüşhane Milletvekili ve İçişleri Bakanı olarak görev yapmıştır.	BCA: 30..11.1.0/ 151.4..6.
31	Ocak	Çeşitli hakimliklere atama yapıldı.	İki hakimin ataması yapılmıştır.	C, 31 İkincikanun 1941
1	Şubat	Pasif Korunma Hakem Heyeti toplandı.	İstanbul'da birçok yere yeni düdük konmuş olmasına rağmen alarmın çeşitli semtlerden duyulmadığı anlaşılmıştır.	C, 1 Şubat 1941
3	Şubat	1940 yılı dış ticaret rakamları belli oldu.	Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü'nün yaptığı hesaba göre, 1940 yılında ithalatımız 68.9 milyon, ihracatımız ise 111.4 milyon liradır.	C, 3 Şubat 1941
4	Şubat	İstanbul Valisi Hayvanları Koruma Cemiyeti'ni ziyaret etti.	Vali ve Belediye Reisi Lütfi Kırdar hayvanlar için yapılan hastaneyi gezmiş ve takip edilen usülleri tetkik etmiştir.	C, 4 Şubat 1941
4	Şubat	Milli Sanayi Birliği Kongresi yapıldı.	Birliğin yıllık toplantısı Ticaret Odası salonunda gerçekleştirilmiştir.	C, 5 Şubat 1941
5	Şubat	Kırklareli PTT Müdürlüğü'ne atama yapıldı.	Göreve Edirne Murakıbı Süreyya Dumlu getirilmiştir.	C, 5 Şubat 1941
8	Şubat	İstanbul'da 10 mağaza lüks olarak belirlendi.	"Fiat Murakebe Komisyonu" kararında, bu mağazaların normal olan %25 kâra bir misli daha ekleyebilecekleri belirtilmiştir. Lüks mağazalar şunlardır: Beyker, Liyon, C.K.M., İmren, Rekor, Toledo, Mevsim, Kalovrisi, Yün, İpek.	C, 8 Şubat 1941
8	Şubat	Kasaplar ve fırıncılar zam istemeye devam ediyorlar.	Tüccarlardan gelen yoğun zam taleplerinin önüne geçmek için çeşitli önlemler alınmaya çalışılıyor. Örneğin, Fiat Murakebe Komisyonu, İstanbul'da et satışına narh koyma teklifini Ticaret Vekaletine bildirmiştir.	C, 8 Şubat 1941
8	Şubat	Halkevleri arasındaki spor müsabakaları devam ediyor.	CHF Genel Sekreterliği tarafından hazırlanan Halkevleri arasındaki halat çekme ve voleybol maçları finalleri Eminönü Halkevi Salonu'nda yapılacaktır.	C, 8 Şubat 1941
10	Şubat	Dr. Hikmet Kıvılcım ve Kemal Tahir'in af isteklerinin yerine getirilmemesine karar verildi.	Askeri isyana tahrik ve teşvik suçlarından ötürü 15'er yıl hapse mahkum edilen Dr. Hikmet Kıvılcım ve Kemal Tahir Benerci'nin af istekleri, "işledikleri suçun vehameti ve mahkum oldukları ceza miktarının henüz pek az bir kısmını çekmiş olmaları" nedeniyle kabul edilmemiştir.	BCA: 30..10.0.0/ 209.426..6. /253254
12	Şubat	İstanbul Ticaret Mahkemesi azalığına atama yapıldı.	Göreve Emirdağı eski Müddeiumumisi Fethi Aslaner getirilmiştir.	C, 12 Şubat 1941
12	Şubat	Üçüncü sınıf Tapu ve Kadastro Müfettişliği'ne atama yapıldı.	Göreve Kadıköy Kadasatro Müdürü Sıtkı Fosfor getirilmiştir.	C, 12 Şubat 1941
13	Şubat	Şehircilik mütehassısı Prost İstanbul'da ders veriyor.	Prost, İstanbul'da kaldığı sürece Güzel San'atlar Akademisi Mimari şubesinde şehircilik dersi verecektir.	C, 13 Şubat 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
13	Şubat	Maarif Vekaleti 22 profesörün selahiyetlerini tasdik etti.	Maarif Vekaleti İstanbul Üniversitesi'ne bağlı çeşitli fakültelerdeki 22 doçentin profesörlüğe yükseltilmelerine onay vermiştir.	T, 14 Şubat 1941
13	Şubat	Maarif Vekaleti öğrencilerin selam verme biçimleri ile ilgili bir talimatname yayınladı.	Talimatnamede, öğrencilerin başlarında şapka varken ve istiklal marşı dinlenirken nasıl selam verileceği ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.	T, 14 Şubat 1941
15	Şubat	Hükümet, müstahsil elinde bulunan fazla hububatı satın alacak.	Toprak Mahsülleri Ofisi'nin memleketin ihtiyacı için un stoğu meydana getirmesi kararlaştırılmıştır.	C, 15 Şubat 1941
18	Şubat	İaşe Teşkilatı (Müsteşarlığı) kuruldu.	Savaş döneminde yaşanan gıda sıkıntısını azaltabilmek için devletin aldığı önlemlerden biridir. Ticaret Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan bir Müsteşarlığa bağlı olarak Ankara, İstanbul ve İzmir'de 'iaşe müdürlükleri', diğer illerde de 'iaşe heyetleri' oluşturulmuştur. Memleketin iaşe işlerinin tanzim, idare ve mürakabesile mükellef olmak üzere kurulan Ticaret Vekaleti İaşe Teşkilatı, Ticaret Vekilinin emri altında bir müsteşarla bir müsteşar muavininden oluşmaktadır. Ticaret Vekaletine bağlı olan Toprak Mahsulleri Ofisi, Petrol Ofisi ve Ticaret Ofisi'nin vekaletteki işleri İaşe Müsteşarlığı'nda görülecektir.	C, 18 Şubat 1941; BCA: 30..10.0.0/ 184.272..2. /216A31
18	Şubat	Petrol Ofisi kuruldu.	Milli Korunma Kanununa göre, hükmi şahsiyeti haiz olmak ve hususi hukuk hükümlerine göre idare edilmek üzere Ticaret Vekilliği'ne bağlı olarak kurulmuştur. Ofis'in merkezi İstanbul'dadır.	C, 18 Şubat 1941; BCA: 30..18.1.2./ 94.10..4./ 212
18	Şubat	Ticaret Ofisi kuruldu.	Milli Korunma Kanununa göre, hükmi şahsiyeti haiz olmak ve hususi hukuk hükümlerine göre idare edilmek üzere Ticaret Vekilliği'ne bağlı olarak kurulmuştur. Ofis'in merkezi İstanbul'dadır. Ticaret Ofisi, her türlü gıda maddesini satın almak, satmak, ithalatı ve ihracatı gerçekleştirmek, gıda stokları oluşturmak gibi geniş yetkilerle donatılmıştır.	C, 18 Şubat 1941; BCA: 30..18.1.2/ 94.10..5./ 170/ T, 26 Şubat 1941
22	Şubat	Toprak Mahsulleri Ofisi Nizamnamesi yayımlandı.	Toprak Mahsulleri Ofisi, hükmi şahsiyeti haiz, mali ve idari muhtariyete sahip olmak üzere hususi hukuk hükümlerine göre idare olunacaktır. Ofis'in idare merkezi Ankara olacaktır. Toprak Mahsulleri Ofisi, 13.07.1938'de yayımlanan 24.06.1938 tarih ve 3491 sayılı kanunla kurulmuştu.	RG, 22 Şubat 1941
22	Şubat	Tek tip ekmek kararnamesi çıkarıldı.	Buna göre, İstanbul, Ankara ve İzmir'de fiyatlar ve ekmeğin cinsi belediye meclisi tarafından saptanacaktır.	C, 22 Şubat 1941
23	Şubat	Halkevlerinin kuruluşunun 9. yıldönümü kutlanıyor.	Yurdun her tarafında yapılacak kutlamalar, Başvekilin nutku ile açılacaktır. Halkevlerinin sayısı 383'ü, halk odalarının sayısı da 198'i bulmuştur	C, 23 Şubat 1941; T, 23 Şubat1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
23	Şubat	Tek tip ekmeğin cinsi ve fiyatı belirlendi.	Yeni düzenlemeye göre ekmeğin %85'i buğday, %15'i de çavdar olacak, vatandaşa 13,5 kuruşa satılacaktır.	C, 23 Şubat 1941
24	Şubat	Çiçekçiler ve Manifaturacılar Cemiyetlerinin kongreleri yapıldı.	Çiçekçiler Cemiyeti yıllık toplantısı Beyoğlu'ndaki merkezinde, Manifaturacılar Cemiyetinin toplantısı ise Ticaret Odası'nda yapılmıştır.	C, 24 Şubat 1941
26	Şubat	Erzurum'un Karayazı kazasında Belediye reisliği kaymakamlığa verildi.	Karar, 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca alınmıştır. İlgili maddeye göre, vilayet merkezi olmayan yerlerin belediye reisleri mensup oldukları vilayet valileri tarafından atanabiliyor ve reislikten çıkarılabiliyordu.	RG
27	Şubat	Ağrı'da köy bağlılığı değişikliği yapıldı.	Ağrı'nın Tutak kazasında 4 köyün nahiye bağlılıkları değiştirilmiştir.	RG
27	Şubat	Montevideo'da (ABD), fahri başkonsolosluk kuruldu.	ABD'nin türlü kentlerinde bulunan yurttaşların işlerine bakmak ve buralardaki ticari gelişmeyi sağlamak üzere kurulan başkonsolosluğa Dr. Albert Chiarino getirilmiştir.	RG
1	Mart	1941 yılı mali bütçesi Meclis'e sevkedildi.	Bütçenin genel toplamı 304. 971. 662 lira olarak belirlenmiştir.	C, 1 Mart 1941
1	Mart	Belgrad'da yayınlanan Russky Golos adlı gazetenin yurda sokulması yasaklandı.	Rusça yayın yapan gazetenin yurda sokulmasının yasaklanmasının nedeni, "memleketimiz için zararlı" yazılar yazmasıdır. Yasak, Matbuat Kanununun 51. maddesi uyarınca konulmuştur.	BCA: 30..18.1.2/ 94.16..20./ 86-383
1	Mart	Heykeller ve kamu binalarda bulundurulacak duvar resimlerini tetkik etmek üzere kurulan komisyona Şehircilik Uzmanı Prost da dahil edilmiştir.	Bakanlar Kurulu kararında, "Dikilecek abide ve heykellerle, devlete ait binalarda bulundurulacak duvar resimlerini tetkik etmek üzere kurulan komisyona Şehircilik Uzmanı Prost'un dahil edilmesi" kabul olunmuştur denilmektedir.	BCA: 30..18.1.2/ 94.16..10.//
8	Mart	İstanbul'da yayımlanan Yeni Sabah gazetesi bir gün süreyle kapatıldı.	Kapatmanın nedeni, 8 Mart 1941 tarihli nüshasında "devletin siyasetine dokunacak neşriyatta bulunmasıdır". Söz konusu karar Matbuat Kanununun 51. maddesi uyarınca alınmıştır.	BCA: 30..18.1.2/ 94.20..8./ 83-384
9	Mart	Ekmek fiyatında indirim yapıldı.	İstanbul değirmenleri mümessilleri ile Ekmekçiler Cemiyeti Belediye İktisat Müdürlüğü'nde toplanarak un ve ekmek işlerini görüşmüşler, bunun sonucunda ekmeğin 12 kuruş otuz paraya satılmasına karar vermişlerdir.	C, 9 Mart 1941
10	Mart	Maarif İstatistikleri tamamlandı.	İstatistik Umum Müdürlüğü verilerine göre öğrenci sayısı 1939-40 öğretim yılında 9.512 iken bu sayı 1940-41 döneminde 10.331'e yükselmiştir.	BCA: 30..10.0.0/ 25.141..4./ 20115
12	Mart	Kabinede değişiklik yapıldı.	1941 yılı içinde üç kez kabinede değişikliğe gidilmiştir. Önce, 12 Mart 1941'de Fethi Okyar sağlık sorunları nedeniyle Adliye Vekilliği'nden istifa etmiş, yerine Hasan Menemencioğlu getirilmiştir. İkinci değişiklik 31 Mayıs 1941'de yapılarak İktisat Vekilliğine Hüseyin Hüsnü Çakır yerine Sırrı Day atanmıştır.	RG, 14 Mart 1941; TBMM web sitesi; C, 13 İkinciteşrin 1941; RG,

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
			Son olarak da, Refah Vapuru hadisesinin soruşturmaya başlanması nedeniyle yüksek rütbeli bazı subayların yargılamalarının sağlıklı biçimde yürütülmesini sağlamak gerekçesiyle kabinede bir değişikliğe gidilmiştir. Bunun için 13 Kasım 1941'de Milli Müdafaa Vekili Saffet Arıkan ve Münakalat Vekili Cevdet Kerim İncedayı'nın yerine, Milli Müdafaa Vekaletine Manisa Mebusu Emekli Korgeneral Ali Rıza Artunkal, Münakalat Vekaletine ise Samsun mebusu Emekli Amiral Fahri Engin getirilmiştir.	13 Teşrinisani 1941
12	Mart	10 gazete Örfi İdare Konutanlığınca kapatıldı.	11 Mart 1941'de İstanbul'da Pera Palas Oteli'ndeki "infilak hadisesi hakkında zabıta tahkikatını işkal eder mahiyette neşriyatta bulunduklarından dolayı" *Yeni Sabah*, *Vatan*, *Hakikat ve Halk* gazeteleri üçer gün, *Vakit*, *Tan*, *Son Posta*, *Tasviri Efkar*, *Akşam* ve *Demokrat Politika* gazeteleri de ikişer gün süreyle kapatılmıştır.	C, 13 Mart 1941
13	Mart	Ankara Belediyesi sınırları genişletildi.	Belediye sınırları, Çubuk Barajı ve gazinosunu da içerecek biçimde genişletilmiştir.	RG
18	Mart	1937 mali yılı hesabı kat'i kanunu (3982 sayılı) yayımlandı.	1937 yılı umumi masrafı 310 692 833 lira 83 kuruştur.	RG
19	Mart	Petrol Ofisi'nin teşkilat kadrosu yayımlandı.	Kararnamede Petrol Ofisi'nin kadro ve aylıkları gösterilmektedir. Buna göre umum müdürün aylığı 600 lira olacaktır.	RG
21	Mart	Altı ilde ilan edilen örfi idare üç ay daha uzatıldı.	23 Teşrinisani 1940 tarihinde, İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale ve Kocaeli'de ilan edilen sıkıyönetimin üç ay daha uzatılması kararlaştırılmıştır. Karar İkinci Dünya Savaşı'nın olağanüstü koşulları nedeniyle alınmıştır.	RG, 21 Mart 1941; T, 21 Mart 1941
22	Mart	Adalet Bakanlığı'nda hakimlik, savcılık, müfettişlik ve çeşitli makamlara atama yapıldı.	409 kişinin ataması yapılmıştır.	RG
24	Mart	Petrol Ofisi Umum Müdürlüğü'ne atama yapıldı.	Umum Müdürlüğe İstanbul Mıntaka Ticaret Müdürü Talha Sabuncu tayin edilmiştir.	RG
24	Mart	Ticaret Ofisi Umum Müdürlüğü'ne atama yapıldı.	Umum Müdürlüğe Ticaret Vekaleti Dış Ticaret Dairesi Reis Muavini Ahmed Cemil Conk tayin edilmiştir.	RG
24	Mart	Vakıflar Umum Müdürlüğü 1940 mali yılı bütçesinde bazı değişiklikler yapılması hakkında 3984 sayılı kanun yayımlandı.	Bütçenin çeşitli fasılları arasında 22 600 liralık aktarma yapılmıştır.	RG
24	Mart	1940 mali yılı muvazenei umumiyesine dahil bazı daire bütçelerine fevkalade tahsisat verilmesine dair 3849 sayılı kanuna ek 3985 sayılı kanun yayımlandı.	Düzenlemeyle, Milli Müdafa Vekaleti (kara kısmı) başlığı altındaki muhtelif müdafaa hizmetleri faslına 30 000 000 lira munzam tahsisat verilmiştir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
26	Mart	İaşe Müsteşar Muavinliğine atama yapıldı.	Ticaret Vekaletine bağlı olarak kurulan İaşe Müsteşar Muavinliğine Samsun Vali muavini Edip Kutay getirilmiştir.	RG
26	Mart	8000 erin daha askerlik hizmetine alınması kararlaştırıldı.	Bakanlar Kurulu kararında, "Ordunun takviyesi için İstanbul ve Trakya bölgesinde genç doğumlulardan başlamak üzere celbolunan 14.000 kişiye ilaveten 8.000 ihtiyat erin daha Ordu hizmetine alınması; Milli Müdafaa Vekilliğinin" teklifi üzerine kabul olunmuştur denmektedir.	BCA: 30..18.1.2/ 94.26..4./
27	Mart	Devlet Havayolları Umum Müdürlüğünün 1938 mali yılı hesabı kat'i kanunu yayımlandı. (3986 sayılı)	Müdürlüğün masrafları 684 321 lira, tahsilatı ise 729 162 liradır.	RG
29	Mart	Prost, Eyüp ve Boğaziçi'nin planlarını hazırlıyor.	Şehircilik uzmanı Prost, tamamladığı planları Şehir Meclisi'ne sunmuştur. Prost, daha önce surların kaldırılarak yalnızca kapıların muhafazasını istemiş fakat Eski Eserleri Muhafaza Kurumu bu isteği kabul etmemişti.	C, 29 Mart 1941
31	Mart	Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 181. maddesini tashih eden 3987 sayılı kanun yayımlandı.	Küçük bir rakam yanlışını düzeltmek amacıyla çıkarılmıştır.	RG
2	Nisan	1940 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı bazı daire bütçelerinde değişiklik yapılması hakkında 3988 sayılı kanun yayımlandı.	Kanunla bazı dairelerin bütçelerinde 1 851 217 liralık aktarma yapılmıştır. Düzenlemenin gerekçesinde, Avrupa Harbinin doğurduğu uluslararası bunalım sonucunda artmış olan Devlet masraflarının normal gelirle karşılanmasının mümkün olmadığı, bundan dolayı çeşitli vergi ve resimlere olağanüstü zam yapılmak zorunda kalındığı belirtilmektedir. Söz konusu kanun da bu uygulamanın bir sonucudur.	ZC 1.4.2006, 54. İnikat, C.18; RG, 2 Nisan 1941
2	Nisan	Şeker fiyatlarına zam yapıldı.	Koordinasyon Heyeti'nin kararıyla şekerin kilosuna 10 kuruş zam yapılmıştır.	C, 2 Nisan 1941
7	Nisan	Hekimlerin istihdamına ilişkin 2000 sayılı Kanuna ek 3889 sayılı kanun yayımlandı.	1932 Senesinden İtibaren Tıp Fakültesinden Neşet Edecek Tabiplerin Mecburi Hizmetlerinin Lağvı ve Leyli Tıp Talebe Yurduna Alınan Tıp Talebelerinin Tabi Olacakları Mecburiyetler Hakkındaki Kanuna göre, Leyli Tıp Talebe Yurduna bakanlıkça uygun görülecek miktarda eczacı talebe de kabul edilecektir.	RG, 7 Nisan 1941; ZC 18.3.1941, 59. İnikat; C.18
7	Nisan	Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanununun 53. maddesinin değiştirilmesine dair 3990 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, hastanelerle diğer sıhhi müesseseler mütehassıslıklarına ihtisas vesikası almış kimselerin tayin edilebilmesini öngörmektedir.	RG
7	Nisan	Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğü 1940 mali yılı bütçesinde münakale yapılmasına dair 3991 sayılı kanun yayımlandı.	Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğü 1940 mali yılı bütçesindeki kalemler arasında 5 000 liralık münakale yapılmıştır.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
8	Nisan	Bankalarda tasarruf mevduatı yükselmiştir.	İstatistik Umum Müdürlüğü verilerine göre 1940 yılında, "tasarruf mevduatı ile vadesiz mevduat mühim nisbette yükselmiş yalnız vadeli tevdiatta bir azalma hasıl olmuştur". Buna göre tasarruf mevduatı 1938'de 112 milyon iken 1939'da 83, 1940 yılında ise 99 milyon lira olmuştur. Vadesiz tevdiat ise 1938'de 170 iken, 1939'da 184, 1940 yılında ise 246 liraya yükselmiştir.	BCA: 30..10.0.0/ 25.141..6./ 20117
8	Nisan	Emniyet Teşkilatının kılık kıyafetleri değiştirildi.	Söz konusu nizamnamenin tam adı, "Emniyet Teşkilatı Memur ve Müstahdemlerinin Kıyafet ve Techizatı Nizamnamesinin Bazı Fıkra ve Maddelerini Değiştiren Nizamname"dir.	RG, 8 Nisan 1941
11	Nisan	Hava taarruzlarına karşı korunma hakkındaki 3502 sayılı kanuna ek 3992 sayılı kanun yayımlandı.	Hava haber verme mıntıka ve merkez komutanlıkları muavinlik ve mülhaklıklarında çalışan yedek subaylarla ilgili kimi düzenlemeler getirilmiştir.	ZC 18.3.1941, 37. İnikat, C.16-17; RG, 11 Nisan 1941
11	Nisan	Yedek subay ve askeri memurlar hakkındaki kanunun 3923 sayılı kanunla değiştirilen 3. maddesine bazı hükümler ilavesine dair 3993 sayılı kanun yayımlandı.	Yedek subaylıktaki altı aylık tahsil süresinin dört aya kadar indirilebilmesine ilişkin bir düzenlemedir.	RG
15	Nisan	Cami ve mescidlerin tasnifine ve tasnif harici kalacak cami ve mescit hademesine verilecek muhsassata dair 2845 sayılı kanunun birinci maddesine bazı fıkralar ilavesi hakkında 3994 sayılı kanun yayımlandı.	Namaz kılınamayan tasnif dahili cami ve mescit hademelerine vazife tahsisatlarının tam verilmesine ilişkin bir düzenlemedir.	RG
17	Nisan	İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1940 mali yılı bütçesinde 17 000 liralık münakele yapılması hakkında 3995 sayılı kanun yayımlandı.	Kurum bütçesinin çeşitli kalemleri arasında aktarma yapılmasına ilişkin bir düzenleme. Sözgelimi, satışların günden güne artması nedeniyle havale masrafları artmış, bu da söz konusu kalemin rakamlarının yükseltilmesini gerektirmiştir.	RG, 17 Nisan 1941; ZC 27. 3. 1941, 39. İnikat, C. 16, 17.
17	Nisan	Orman Umum Müdürlüğü 1940 mali yılı bütçesinde 35 000 liralık münakale icrasına dair 3996 sayılı kanun yayımlandı.	Kurum bütçesinin çeşitli kalemleri arasında aktarma yapılmasına ilişkin bir düzenlemedir.	RG
17	Nisan	Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğünün 1940 mali yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair 3997 sayılı kanun yayımlandı.	Kurum bütçesinin çeşitli kalemleri arasında aktarma yapılmasına ilişkin bir düzenlemedir.	RG
18	Nisan	Ticaret Ofisi'ne atama yapıldı.	Ticaret Ofisi Birinci Umum Müdür Muavinliğine New York Ticaret Ateşesi Muzaffer Yeşim ve İkinci Umum Müdürlüğüne Hakkı Abdullah Meçik tayin edilmiştir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
19	Nisan	1580 numaralı Belediye Kanununa ek 3998 sayılı kanun yayımlandı.	Belediye reislerinin, yurtdışında olup da şubeleri aracılığı ile Türkiye'de iş yapan kuruluşlarda çalışamayacağına ilişkin bir düzenlemedir.	RG
19	Nisan	Prost'un sözleşmesi üç yıl daha uzatılıyor.	Şehir Meclisi'nde alınan kararla şehircilik uzmanı Prost'un üç yıl daha İstanbul'da kalması sağlanmıştır. Toplantıda Vali ve Belediye Reisi Lütfi Kırdar, Prost'u övücü bir konuşma yapmıştır.	C, 19 Nisan 1941
22	Nisan	Et fiyatında indirime gidildi.	Fiyat murakabe komisyonu et fiyatlarının 5 kuruş indirilmesine karar vermiş, böylece karamanın kilosu 65 ve dağlıcın kilosu da 70 kuruş olarak belirlenmiştir.	C, 22 Nisan 1941
23	Nisan	23 Nisan kutlanıyor.	Cumhuriyet gazetesi baş sayfasının yarısı bayram haberlerine ayrılmıştır.	C, 23 Nisan 1941
24	Nisan	Erzincan bölgesinde deprem yaralarının sarılmasına ilişkin 4000 sayılı kanun yayımlandı.	"Erzincan'da ve Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan mıntıkada zarar görenlere yapılacak yardım hakkındaki kanunun 5. maddesine bir fıkra ilavesine ve bu kanuna yeniden bazı hükümler eklenmesine dair" kanun, Kızılay Cemiyeti'nin yapacağı işlerde muamele vergisinden muaf tutulmasına ilişkin bir düzenlemedir.	RG
26	Nisan	Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umumi İdaresi memurları tekaüd sandığı hakkındaki 2454 ve 2904 sayılı kanunlara bazı hükümler eklenmesine ve bu kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 4001 sayılı kanun yayımlandı.	Eski düzenlemede kapsamlı değişiklikler öngören bir kanun. Devlet demiryolları ve limanları memur ve müstahdemlerinin tekaüd sandığı ile ilgili 2847 sayılı kanunda değişikllik yapan 3173 sayılı kanunda, hükümetin yeniden devlet demiryollarına alınacak memurların emeklilileri için bir kanun hazırlayacağı yazılıdır. Söz konusu düzenleme bunun için gerçekleştirilmiştir.	ZC 22.6.1941, 36. İnikat, C.16-17; RG, 26 Nisan 1941
29	Nisan	Hayırsevenler Cemiyeti kuruldu.	Bayan İnönü'nün daveti üzerine İstanbul'da CHF merkezinde yapılan toplantıyla Hayırsevenler Cemiyeti kurulmuştur.	C, 29 Nisan 1941
	Mayıs	Gayrimüslimlerin gizli bir kararla askere alınmasını anlatan "Yirmi Kura İhtiyatlar Olayı" gerçekleşti.	İkinci Dünya Savaşı döneminde, 1941 yılının Mayıs ayında yalnızca ülkedeki gayrimüslimleri kapsayan gizli karar uyarınca 18-45 yaş arasındaki gayrimüslimler askere alınır. Oldukça zor koşullar altında süren askerlik dönemi 27 Temmuz 1942'de sona erecektir. Resmi Gazete'de ve Arşiv'de söz karar bulunamadığı için askere alınmanın tam tarihi verilmemiştir.	BTS , s.408-424.
	Mayıs	Jandarma efradı hakkındaki 1861 sayılı kanuna ek 4005 sayılı kanun yayımlandı.	Jandarma kıta çavuşları üzerine bir düzenlemedir.	RG
6	Mayıs	Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair 3656 sayılı kanunla ek 3888 sayılı kanuna bağlı cetvellerin Riyaseti Cümhur kısımlarında değişiklik yapılması hakkında 4006 sayılı kanun yayımlandı.	Cumhurbaşkanlığı personel kadroları üzerine bir düzenlemedir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
6	Mayıs	Memurların tahsil müesseselerinde talebe olamıyacaklarına dair 4007 sayılı kanun yayımlandı.	Memurların öğrenci olamayacaklarına ilişkin bir düzenlemedir. Memurların "tahsil için yüksek okullara devamları bu daire ve müesseselerdeki işlerin intizamına ve süratle görülmesine mani olduğu" gerekçesi ile böyle bir kanun çıkarılmıştır.	ZC 21.3.1941, 43. İnikat, C.16-17; RG, 6 Mayıs 1941
6	Mayıs	Vilayet İdaresi Kanununun altıncı maddesinin tadili hakkında 4008 sayılı kanun yayımlandı.	Değişiklikle kaza idare şubelerinin reisleri şöyle belirlenmiştir: Mal müdürü, tahrirat katibi, hükümet tabibi, orman, ziraat, veteriner, tapu, nüfus, iskan, evkaf ve maarif memurları ile polis komiser ve jandarma komutanları, posta ve telgraf ve telefon müdürleri.	RG
6	Mayıs	Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğü 1940 mali yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında 4009 sayılı kanun yayımlandı.	İhraç olunan bonolar hasılından 268 400 liranın kurum bütçesine tahsisat kaydedilmesi ile ilgili bir düzenlemedir.	RG
6	Mayıs	Vakıflar Umum Müdürlüğü 1941 mali yılı bütçe kanunu yayımlandı. (4010 sayılı)	Kurumun masrafları 3 175 382 lira olarak belirlenmiştir.	RG, 6 Mayıs 1941; ZC 28.2.1941, 45. İnikat, C.16, 17
6	Mayıs	Anadolu'da ev kiraları sürekli artıyor.	Ankara başta olmak üzere kentlerde ev fiyatlarının düzeyi çok yüksektir. Cumhuriyet gazetesinde bu konuya çözüm olarak -küçük kentlerde fiyat mürakebe komisyonları olmadığı için- belediyenin ya da bir devlet kurumunun sınırlama getirmesi önerilmektedir.	C, 6 Mayıs 1941
7	Mayıs	Bulgaristan'la anlaşmanın onaylanmasına ilişkin 4014 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiye ile Bulgaristan arasında mevcud 27 Mayıs 1935 tarihli Ticaret Anlaşmasına merbut "A" lahikasında derpiş edilip bir seneye çıkarılan altı aylık takas müddetinin tekrar altı ay temdidi hakkındaki notaların tasdikına dair"dir.	RG
7	Mayıs	Finlandiya ile ticaret ve ödeme anlaşmasına ilişkin 4015 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiye ile Finlandiya arasında imzalanan 9 ikinci teşrin 1940 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmalarının tasdikı hakkında"dır.	RG
8	Mayıs	İsviçre ile ticaret ve tediye anlaşmasına ilişkin 4021 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiye ile İsviçre arasında 30 Mayıs 1940 tarihinde akid ve imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmasının tasdikına dair"dir.	RG
8	Mayıs	Ordu müfettişliklerinin ordu komutanı sıfat ve yetkilerini alabilmelerine karar verildi.	Düşmanın baskın tarzında bir tecavüzü karşısında 1. Ordu Müfettişliği'ne verilen ordu komutanı sıfat ve yetkisinin 2. ve 3. Ordu Müfettişliklerine de verilmesi kararlaştırılmıştır.	BCA: 30..18.1.2/ 94.39..18./ 38-31
8	Mayıs	Afyon belediye reisinin seçimi onaylandı.	Afyon belediye reisliğine İsmail Kemal Aşkar'ın intihabı hakkında Afyon Belediye Meclisince alınan karar, 1580 sayılı Belediye Kanununun 89. maddesi uyarınca onaylanmıştır.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
12	Mayıs	Buenos Aires Posta Kongresi kararlarını havi senetlerin tasdikına dair 4023 sayılı kanun yayımlandı.	1939 yılının Mayıs ayında Buenos Aires'te toplanmış olan 11. Evrensel Posta Kongresi'nde alınan kararların uygulanmasına yönelik bir düzenleme. Örneğin, harici posta ücretlerinin bir kısımında yüzde yirmi indirim yapılmıştır.	ZC 11.2.1941, 47. İnikat, C.17; RG, 12 Mayıs 1941
12	Mayıs	Milletlerarası Telekomünikasyon Mukavelenamesine bağlı Telgraf ve Telekom Nizamnameleri ve nihai protokolları ile Radyokomünikasyon Umumi Nizamnamesi, nihai protokolü ve ilave nizamname ve protokolü (Kahire 1938) revisionlarının tasdikı hakkında 4024 sayılı kanun yayımlandı.	İlgili nizamname ve protokoller, Milletlerarası Telekomünikasyon Mukavelesi uyarınca yapılmıştır.	RG
15	Mayıs	Vilayet İdaresi Kanununun ikinci ve yetmiş birinci maddelerini değiştiren 4025 sayılı kanun yayımlandı.	İl, ilçe kurulması, sınırların ve adlarının değiştirilmesine ilişkin hükümleri yeniden belirlemeye ilişkin söz konusu düzenleme, Danıştay'ın ve il genel meclisinin söz konusu işlemlerde yetkisini artırmaya yöneliktir. Buna göre, il kurulması, kaldırılması ya da il merkezinin belirlenmesinde "Devlet Şurasının mütaleası" alınacaktır. İlçe kurulması, kaldırılması ya da bir ilçenin başka bir ile bağlanması illerin idare heyeti ve genel meclislerinin görüşü alındıktan sonra kanun ile yapılır. İl adının değiştirilmesi, il idare heyeti ile genel meclisinin ve Devlet Şurası ile Maarif Vekâletinin görüşleri alındıktan sonra İcra Vekilleri Heyeti kararı ile gerçekleştirilir. İl sınırlarının, ilçe merkezi, sınır ve adlarının belirlenmesi, nahiye kurulması, bir köyün, kasabanın, nahiyenin başka bir il ya da ilçeye bağlanması durumlarında da işlem, ilgili illerin idare heyeti ve genel meclislerinin görüşleri alındıktan sonra Dahiliye Vekaletinin kararı ve Cumhurbaşkanının onayı ile kesinlik kazanır. Nahiye ve köylerle ilgili işlemler ise il idare heyeti ve genel meclisinin görüşü alındıktan sonra Dahiliye Vekaletinin onayı ile gerçekleştirilir. Kanun ayrıca bir mahalle ya da semtin belediye sınırlarından ayrılarak bağımsız bir köy haline getirilmesi ya da bir köyle birleştirilmesine ilişkin hükümleri de yeniden belirlemiştir. Buna göre, ayrılma isteği, yörede yaşayan belediye seçmenlerinin çoğunluğu tarafından imzalı bir mazbata ile gerçekleştiği takdirde, belediye meclisi, il idare heyeti ve genel meclisin görüşü alındıktan sonra Dahiliye Vekaletinin onayı alındıktan sonra yerine getirilir. Ayrılmaya valinin kendisi karar verdiğinde ise ayrıca yöredeki seçmenlerin oylarına da başvurmak gerekmektedir.	RG
15	Mayıs	Askeri Ceza Kanununun 48. maddesini değiştiren 4026 sayılı kanun yayımlandı.	Askeri suçlarda şikayet ve izni yeni kurallara bağlayan bir düzenlemedir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
15	Mayıs	1940 mali yılı muvazenei umumiyesine dahil bazı daire bütçelerinde değişiklik yapılması hakkında 4027 sayılı kanun yayımlandı.	Milli Müdafa Vekaleti bütçesi ile ilgili bir düzenlemedir.	RG
15	Mayıs	Demokrat Politika Gazetesi 15 gün süreyle kapatıldı.	Gerekçe, devletin umumi siyasetine dokunacak mahiyette neşriyatta bulunmasıdır.	C, 16 Mayıs 1941
16	Mayıs	Almanya ile ticaret ve ödemelerde ilişkileri düzenleyen 4028 sayılı kanun yayımlandı.	Savaş zamanında Almanya ile Türkiye arasında dostluğu geliştirmek üzere imzalanmış antlaşmalardan biri. Kanun, "Türkiye-Almanya arasında ticari mübadelelere mütedair hususi anlaşma ile Türkiye-Almanya arasında ticari mübadelelere ait tediye Anlaşmasında mevzuu-bahs menşe şehadetnameleri ile mutad ticari müteferrik masraflar ve Almanyada serbest liman ve mıntıkalardaki Alman makamları mühür ve imzalarının Alman makamları mühür ve imzaları gibi kabulü hakkında Alman Sefaretile teait olunan notaların tasdiki hakkında"dır.	RG
19	Mayıs	19 Mayıs Bayramı kutlandı.	Günümüzdeki durumun tersine, boş sayfanın tümü değil, yalnızca sayfanın yarısı bayram haberlerine ayrılmıştır.	C, 19 Mayıs 1941
20	Mayıs	İzmir Vilayeti Hususi İdaresince yapılacak istikraza Hazinenin kefaletine dair 4031 sayılı kanun yayımlandı.	İzmir Vilayeti Hususi İdaresi'nce milli bankalardan yapılacak borç 300 000 liralıktır. Borcun nedeni 1940 mali yılı hususi daire bütçesinde 300 000 lira açığın kapatılmasıdır.	28.1941, 50. İnikat, C.18; RG, 20 Mayıs 1941
22	Mayıs	Vakıflar Umum Müdürlüğünün 1938 mali yılı hesabı kati kanunu yayımlandı. (4032 sayılı)	Vakıflar Umum Müdürlüğünün 1938 yılı masrafı 2 851 017 liradır.	RG
23	Mayıs	Cumhurbaşkanına yeni bir araba alınmasına karar verildi.	Cumhurbaşkanının gezileri sırasında takip ve koruma işlerinde kullanılan otomobil takip gücünü kaybettiğinden yenisinin alınması gerektiğine karar verilmiştir. Gezi sırasında kullanılan 12 silindirli 1937 model "Lincoln Zepfir" marka araba, Cumhurbaşkanının 16 silindirli "Gadilec" markalı otomobilini takip edemediğinden yeni bir araba alma kararı verilmiştir.	BCA: 30..10.0.0/ 199.358..12 ./ 23612
26	Mayıs	Askeri Muhakeme Usülü Kanununun 24 ve 275. maddelerini değiştiren 4033 sayılı kanun yayımlandı.	Adli amirin yetkileriyle akıl hastalarına verilecek cezalarla ilgili bir düzenlemedir.	RG, 26 Mayıs 1941; ZC 7.5.1941, 51. İnikat, C.18.
26	Mayıs	Dahiliye memurlarından bir kısmının tahdidi sinlerine dair kanunun ikinci maddesinin değiştirilmesi hakkında 4034 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun nahiye müdürleri, kaymakamlar ve emniyet müdürlerinin yaş haddini belirlemektedir. Buna göre, "nahiye müdürlerinin bütün dereceleri için yaş haddi 55, mülkiye müfettişleri ve kaymakamlar ve emniyet müdürlerinin ilk dereceleri için 56, bir yukarı dereceleri için 58, bunlardan yukarı bütün dereceleri ile mülkiye başmüfettişleri için 60'dır. Bunlardan hizmetlerinin devamında fayda olduğu mafevklerinin	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
			vereceği ve Dahiliye Vekaletinin kabul eyleyeceği sicil ile anlaşılanlar İcra Vekilleri Heyetinin kararile daha beş seneye kadar istihdam edilebilirler.	
26	Mayıs	Ordu subaylar heyetinin terfiine aid 863 sayılı Terfi Kanununun bazı maddelerini tadil eden 2162 sayılı kanunun üçüncü maddesinin E fıkrasını değiştiren 4035 sayılı kanun yayımlandı.	Tatbikat mekteplerindeki tabip ve veterinerlerle ilgili bir düzenlemedir.	RG
26	Mayıs	İnhisarlar Umum Müdürlüğü teşkilat ve vazifeleri hakkında 4036 sayılı kanun yayımlandı.	İnhisarlar Umum Müdürlüğü'nün kurucu kanunudur.	RG, 26 Mayıs 1941; ZC 7.5.1941, 51. İnikat, C.18.
28	Mayıs	Hayvan Sağlık Memurları Mektebi ve bu Memurların Vazife ve Selahiyetleri Hakkında Nizamname yayımlandı.	Nizamname, Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat Kanununun 9. ve 25. maddelerine istinaden yayımlanmıştır.	RG
30	Mayıs	1940 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı bazı daireler bütçelerinde değişiklik yapılmasına dair 4038 sayılı kanun yayımlandı.	Büyük Millet Meclisi, Divanı Muhasebat gibi kurumların bütçelerinde değişiklik öngören bir düzenlemedir.	RG
31	Mayıs	Kabinede değişiklik yapıldı.	1941 yılı içinde üç kez kabinede değişikliğe gidilmiştir. Önce, 12 Mart 1941'de Fethi Okyar sağlık sorunları nedeniyle Adliye Vekilliği'nden istifa etmiş, yerine Hasan Menemencioğlu getirilmiştir. İkinci değişiklik 31 Mayıs 1941'de yapılarak İktisat Vekilliğine Hüseyin Hüsnü Çakır yerine Sırrı Day atanmıştır. Son olarak da, Refah Vapuru hadisesinin soruşturmaya başlanması nedeniyle yüksek rütbeli bazı subayların yargılamalarının sağlıklı biçimde yürütülmesini sağlamak gerekçesiyle kabinede bir değişikliğe gidilmiştir. Bunun için 12 Kasım 1941'de Milli Müdafaa Vekili Saffet Arıkan ve Münakalat Vekili Cevdet Kerim İncedayı'nın yerine, Milli Müdafaa Vekaletine Manisa Mebusu Emekli Korgeneral Ali Rıza Artunkal, Münakalat Vekaletine ise Samsun mebusu Emekli Amiral Fahri Engin getirilmiştir.	RG, 14 Mart 1941; TBMM web sitesi; C, 13 İkinciteşrin 1941; RG, 13 Teşrinisani 1941
31	Mayıs	Favkalade vaziyet dolayısı ile bazı vergi ve resimlere zam icrasına dair olan 3828 numaralı kanuna ek 4040 sayılı kanun yayımlandı.	Çok sayıda vergi ve resme ilişkin zamları düzenleyen bir kanundur.	RG
31	Mayıs	Şeker ve Glikozdan Alınan İstihlak Vergisinin Arttırılmasına dair 4041 sayılı kanun yayımlandı.	Yukarıdaki kanunun devamı sayılabilecek nitelikte bir düzenlemedir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
31	Mayıs	Yeni vergi zamları yürürlüğe girdi.	Yeni vergi düzenlemesiyle birlikte, ellerinde stok bulunan tüccarlar beyanname vermeye başlamışlardır.	C, 31 Mayıs 1941
1	Haziran	İstanbul'da büyük bir pasif korunma tecrübesi yaşanacak.	Halkı olası bir saldırıya hazırlamak için sekiz saat süreyle su ve elektirk verilmemesi, 24 saat fırınların kapatılması gibi önlemler düşünülmektedir.	C, 1 Haziran 1941
2	Haziran	1941 Mali Yılı Muvazenei Umumiye kanunu yayımlandı. (4042 sayılı)	1941 yılı bütçesine göre gelirler 309 740 396 liradır.	RG
3	Haziran	Devlet Havayolları Umum Müdürlüğü 1941 Mali Yılı Bütçe Kanunu yayımlandı. (4043 sayılı)	Kuruma 1941 mali yılı için 500 000 lira tahsilat verilmiştir.	RG
3	Haziran	Hudud ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü 1941 Mali Yılı Bütçe Kanunu yayımlandı. (4044 sayılı)	Kuruma 1941 mali yılı için 461 754 lira tahsilat verilmiştir.	RG
4	Haziran	Beden Terbiyesi Kanununa ek 4047 sayılı kanun yayımlandı.	Kurumun kadroları ile ilgili bir düzenlemedir.	RG
5	Haziran	Ankara, İstanbul ve İzmir'de iaşe müdürlükleri, diğer illerde iaşe heyetleri kuruldu.	Bunlar, Ticaret Vekaleti'ne bağlı kurulmuş olan İaşe Müsteşarlığı'nın taşra örgütlenmesidir. İaşe müdürleri bağlı oldukları illerde valinin doğrudan doğruya yardımcısı olacaklardır. İaşe Heyetleri, valilerin riyasetinde Mıntaka Ticaret Müdürü, mahalli Toprak Mahsulleri Ofisi Şube Müdürü veya Ajanı, Ticaret Odası Başkatibi ve Fiat Murakebe Bürosu şefinden oluşur.	BCA: 30..18.1.2/ 95.45..19./ 216; RG, 5 Haziran 1941
6	Haziran	Türk Ceza Kanununun bazı maddelerini değiştiren 4055 sayılı kanun yayımlandı.	Sürgün, uyuşturucu maddelerin tüketimi ve yurda sokulması gibi konuları düzenleyen bir kanundur.	RG
6	Haziran	Askeri ve Mülki Tekaüd Kanununun 61. maddesinin tadiline ve bu kanuna bazı maddeler ilavesine dair 4056 sayılı kanun yayımlandı.	Emeklilikle ilgili yeni hükümleri içeren bir düzenlemedir.	RG
6	Haziran	Diyarbakır ve Elazığ istasyonlarından Irak ve İran hududlarına kadar yapılacak demiryollarının inşası için istikraz akdine dair 4057 sayılı kanun yayımlandı.	Borcun miktarı yıllık en fazla 15 milyon lira, faiz ve ikramiye tutarı %7, vadesi ise 20 yıl olarak belirlenmiştir.	RG, 6 Haziran 1941; ZC 21.3.1941, 54. İnikat, C.18
6	Haziran	Tasarruf bonoları ihracına dair 4058 sayılı kanun yayımlandı.	Kanunla, 1935'de kurulmuş olan Amortisman Sandığı'na, 25 milyon lirayı geçmemek üzere tasarruf bonosu ihraç etmek yetkisi verilmiştir.	RG, 6 Haziran 1941; ZC 21.3.1941, 54. İnikat, C.18

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
6	Haziran	Devlet Demiryolları İşletme Umum Müdürlüğü 1940 mali yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında 4059 sayılı kanun yayımlandı.	Kanunla kuruma 275 000 liralık munzam tahsisat öngörülmüştür.	RG
6	Haziran	Ekmekteki arpa ve çavdar oranı yeniden belirlendi.	Hükümetin kararına göre ekmeğe %30 arpa ve %20 çavdar karıştırılacaktır.	C, 6 Haziran 1941
6	Haziran	Birinci Coğrafya Kongresi toplandı.	Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in açılış konuşmasını yaptığı kongrede ilk olarak ders programları ele alınacaktır. Kongre'de Türkiye coğrafya durumuna göre yedi bölgeye ayrılmıştır.	T,7 Haziran 1941
7	Haziran	Bazı kaymakamlıklara atama yapıldı.	İstanbul Vali muavini Ahmed Kınığın Karakoçan kaymakamlığına atanmıştır.	RG
7	Haziran	Dahiliye Vekaleti müsteşarlığına atama yapıldı.	Göreve Emniyet Umum Müdürü Ali Rıza Çevik getirilmiştir.	RG
13	Haziran	Pasaport Kanununun 10. maddesinin tadiline dair 4061 sayılı kanun yayımlandı.	Diplomatik pasaportları düzenleyen bir kanundur.	RG, 13 Haziran 1941; ZC, 25.6.1940, 62. İnikat, C.19.
13	Haziran	İskan Kanununun 39. maddesinin tadili hakkında 4062 sayılı kanun yayımlandı.	Hükümetçe iskan edilmiş veya edilecek muhacir, mülteci ve göçmenlere ilişkin bir düzenleme. 2510 sayılı kanunda Türkiye iskan bakımından üç mıntıkaya ayrılmaktadır: "1 numaralı mıntıka: Türk kültür ve nüfusunun tekasüfü istenilen yerlerdir. 2 numaralı mıntıka: Türk kültürüne temessülü istenilen nüfusun nakil ve iskanına ayrılan yerlerdir. 3 numaralı mıntıka: Yer, sıhhat, iktısad, kültür, siyaset, askerlik ve inzibat sebeblerile boşaltılması istenilen ve iskan ve ikamet yasak edilen yerlerdir." Söz konusu yeni düzenleme bu mıntıkalar içinde göçmenlere tanınan ayrıcalıklardaki adaletsizliği gidermek için gündeme getirilmiştir.	RG, 13 Haziran 1941; ZC, 25.6.1940, 62. İnikat, C.19.
13	Haziran	Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğünün 1938 mali yılı hesabı kati kanunu yayımlandı. (4063 sayılı)	Kurumun giderleri 8 934 523 lira olarak belirlenmiştir.	RG
13	Haziran	Almanya'yla ticarete ilişkin 4064 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Bazı Türk mallarının Almanyaya ihraçları ve milli bankalarca iskonto edilmiş bazı bonoların kontenjanlar fazlası olarak yapılacak tütün ve fındık mubayaasına tahsisi hususunda teati olunan notaların tasdikına dair"dir. İhraç listesinde, darı, yağlı tohumlar, zeytinyağı, tiftik, afyon, keten, deri gibi mallar bulunmaktadır.	RG
13	Haziran	İtalya'yla ticarete ilişkin 4065 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiye ile İtalya arasında mevcud 29 ilk kanun 1936 tarihli Ticaret ve Seyrisefain Muahedesinin temdidine aid notaların tasdikı hakkında"dır.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
13	Haziran	Romanya'yla ticarete ilişkin 4066 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Romanyaya ısmarlanmış olan kağıtların Romanyaya ihraç edilecek palamut ve balıkyağı ile takası hakkında teati olunan notaların tasdiki hakkında"dır.	RG
16	Haziran	Orta tedrisatta öğretmen olmak isteyenler hakkında talimatname yayımlandı.	Buna göre öğretmen olmak isteyenlerde, Türk olmaları, iyi ahlaklı olmaları, 20-45 yaşlar arasında olmaları gibi şartlar aranmaktadır.	RG
18	Haziran	Umumi müfettişliklerin kaldırılması söz konusu değil.	CHP Meclis grubunda konuşan Dahiliye Vekili Faik Öztrak, umumi müfettişliklerin kaldırılmasının ya da yenilerinin kurulmasının söz konusu olmadığını belirtmiştir.	C, 18 Haziran 1941
18	Haziran	Türk-Alman Dostluk Paktı imzalandı.	Buna göre, her iki devlet birbirinin toprak bütünlüğünü tanıyacak ve birbirlerine düşmanca davranıştan kaçınacaklardır.	C, 18 Haziran 1941;
23	Haziran	Askeri ve Mülki Tekaüd Kanununun 4. maddesinde yazılı cetvelin değiştirilmesine dair 4067 sayılı kanun yayımlandı.	Emeklilikle ilgili yeni hükümleri içeren bir düzenlemedir.	RG
28	Haziran	1. Umumi Müfettişlik Bölgesi'ne dahil il ve ilçelerde uygulanacak mesai saatlerinin belirlenmesi valilere bırakıldı.	Bakanlar Kurulu kararında neden olarak bu bölgedeki aşırı sıcaklar gösterilmektedir.	BCA: 30..18.1.2/ 95.56..2.
28	Haziran	Vakıf Müdürlüklerine atama yapıldı.	Diyarbakır Vakıf Müdürlüğüne Remzi Gürel, Kayseri Vakıf Müdürlüğüne Hasan Tahsin, Malatya Vakıf Müdürlüğüne Şemsettin Arpat ve Mardin Vakıf Müdürlüğüne Aziz Bakıroğlu atanmıştır.	RG
28	Haziran	Adliye vekaletinde çeşitli hakimlik ve müddeiumumiliklere atama yapıldı.	Toplam 59 makama atama yapılmıştır.	RG
1	Temmuz	Hapishane ve tevkifhanelerin idaresi hakkındaki 1721 sayılı kanunun ikinci maddesini değiştiren 4068 sayılı kanun yayımlandı.	Hükümlülerin cezaevlerine dağıtılması, giydirilmesi, yedirilmesi gibi konuların bir nizamname ile yapılacağına ilişkin bir düzenlemedir.	RG
1	Temmuz	Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülü hakkındaki kanuna ek 3888 sayılı kanunun üçüncü maddesine iki fıkra eklenmesi hakkında 4069 sayılı kanun yayımlandı.	Askeri okullardaki öğretmenlerle subay öğretmenlerinin özlük haklarına ilişkin bir düzenleme.	RG
1	Temmuz	Devlete ve mülhak bütçeli dairelere aid mukataa ve icareteynli gayrimenkullerin vakıfla ilişiğinin kesilmesi hakkında 4070 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, umumi ve mülhak bütçeli daire ve müesseselerin tasarrufu altındaki gayrimenkullerle, idaresi Maliye Vekaletine bırakılmış gayrimenkullerin ve Emlak ve Eytam Bankası'na devredilmiş gayrimenkullerin vakıfla ilişiğinin kesilmesine ilişkindir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
2	Temmuz	Türkiye Cumhuriyeti ile Alman Reich'ı arasında 18 Haziran 1941 tarihinde imza edilen Muahedenin tasdikine dair 4072 sayılı kanun yayımlandı.	Almanya ile imzalanan bu saldırmazlık antlaşmasından dolayı 10 Ağustos 1941'de Rusya ve İngiltere Türkiye'ye nota vermiştir.	RG, 2 Temmuz 1941; Yetkin, s.229
2	Temmuz	Yedek subay ve askeri memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun 17 ve 22. maddelerinin değiştirilmesine dair 4073 sayılı kanun yayımlandı.	Yedek subay ve askeri memurların eğitim ve terfi konularıyla ilgili çeşitli hükümleri içeren bir düzenlemedir.	RG, 2 Temmuz 1941
3	Temmuz	İstiklal Harbi malullerine verilecek para mükafatı hakkında 4074 sayılı kanun yayımlandı.	İstiklal Harbi malullerine 100-300 lira arasında değişen miktarlarda mükafat öngören bir düzenlemedir.	RG
3	Temmuz	İstanbul'da çıkarılan Tasvir-i Efkar gazetesi bir ay süreyle kapatıldı.	Gazetenin kapatılma nedeni "devletin umumi siyasetine dokunur mahiyette neşriyatta" bulunmasıdır.	BCA: 30..18.1.2/ 95.57..17./ 86-G140392
4	Temmuz	Devlet Konservatuarı'nın ilk mezunlarına diplomaları verildi.	Konservatuar salonundaki törende birinci çıkanlara hediyeleri Milli Şef İnönü tarafından verilmiştir.	C, 4 Temmuz 1941
7	Temmuz	Sermayesinin tamamı devlet tarafından verilmek suretile kurulan iktisadi teşekküllerin teşkilatile idare ve murakabeleri hakkındaki kanunun 24. maddesini değiştiren 4075 sayılı kanun yayımlandı.	Umumi Murakebe Heyetleri'nin iktisadi teşekküllerin bilançoları üzerindeki denetimlerinin nasıl yapılacağına ilişkin bir düzenlemedir.	RG
7	Temmuz	Fenerler hasılatından Hazineye ödenecek mikdar hakkında 4076 sayılı kanun yayımlandı.	Fenerler hasılatının yarısının her yıl Hazineye ödenmesini öngören bir düzenleme. Buna göre, Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğüne kalacak gayrisafi hasılat da 175 000 liradan az olamayacaktır.	RG
7	Temmuz	Ceza ve Tevkif Evleri Umum Müdürlüğünün vazife ve teşkilatı hakkındaki 3500 numaralı kanunun tadiline dair 4077 sayılı kanun yayımlandı.	Islah evlerinde çalıştırılacak mahkumlarla ilgili çeşitli hükümler öngören bir düzenlemedir.	RG
7	Temmuz	İsviçre ile fındık ticareti hakkında 4078 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "İsviçreye gönderilecek fındıklar bedellerinin mali borçların ödenmesine tahsisi için Türkiye ile İsviçre arasında teati edilen 24 Nisan 1941 tarihli notaların tasdikı hakkında"dır.	RG
7	Temmuz	Almanya'ya ticari ilişkilerde genişlemeye ilişkin 4079 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiye ile Almanya arasında ticari mübadelelere mütedair 25 Temmuz 1940 tarihli Anlaşmaya bağlı 2 numaralı protokolün dördüncü maddesinde tayin edilmiş olan müddetin yeniden iki ay temdidi hakkında"dır.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
10	Temmuz	Çiftçi mallarının korunması hakkında 4081 sayılı kanun yayımlandı.	Tarım arazilerinin dağınık ve açık olmasından dolayı çiftçilerin uğradıkları zararın giderilmesini amaçlayan bir düzenlemedir. Kanunla, ekili, dikili ve kendiliğinden yetişen bütün bitkilerle Orman Kanunu'nun kapsamına girmeyen ağaç ve ağaçlıklar, ziratte kullanılan menkul ve gayrimenkul mallar, su arkları, tarla ve bahçe yolları gibi mallar koruma altına alınmıştır. Kanunla korucu ve bekçilerin görevleri de yeniden belirlenmiştir.	ZC 15.5.1941, 50. inikat, C. 18; RG, 10 Temmuz 1941
10	Temmuz	Macaristan Hükümetile yapılan anlaşmanın tasdikına dair 4082 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiyenin 1940 Budapeşte Panayırı'na iştiraki masraflarını karşılamak üzere Macaristan'a gönderilecek 15 000 liranın tarih sırasını beklemeden Türk-Macar kliringinden tesviyesi hakkında"dır.	RG
10	Temmuz	Haliç Vapurları işletme inhisarına dair 4083 sayılı kanun yayımlandı.	Haliç'in her iki kıyısında gemi işletme hakkı -tekel mahiyetinde olmak üzere- Devlet Denizyolları işletme idaresine verilmiştir.	RG
10	Temmuz	Hariçten satın alınan buharlı ve motörlü gemilerle memlekette yapılan mümasilleri için getirtilecek eşyanın gümrük resminden istisnasına dair olan 3339 sayılı kanun hükümlerinin uzatılması hakkında 4084 sayılı kanun yayımlandı.	Buna göre, 3339 sayılı kanunun hükümleri 1945 mali yılı sonuna kadar uzatılmıştır.	RG
10	Temmuz	Belediyeler ve bunlara bağlı müesseseler ve Belediyeler Bankası memurları tekaüd sandığı teşkiline dair 4085 sayılı kanun yayımlandı.	Belediye çalışanları için "Tekaüd Sandığı" kurulmasını, yerel yönetimlere ilişkin bir başka gelişmesi olarak not etmek gerekmektedir. Belediyeler, bağlı müesseseler, Belediyeler Bankası ve Belediyeler İmar Heyetine bağlı fen şefliğinde kayıtlı olarak çalışanlar için kurulan Sandık tüzel kişiliğe sahip olup Dahiliye Vekaleti'nin gözetimi ve denetimi altında olacaktır. Sandıktan emekli aylığı alabilmek için 30 yıl süre hizmet etmiş olmak; 20 yıldan fazla hizmet edip 60 yaşı doldurmuş olmak ya da 20 yıldan fazla hizmet edip "vazife ifa edemeyecek derecede malûl bulunmak" gerekiyordu.	RG
10	Temmuz	1940-1941 yılları arasındaki altı aylık dış ticaret istatistiği belli oldu.	Buna göre, Ocak-Haziran döneminde ithalat 1940'da 40.610.000 lira iken bu rakam 1941 yılında 2.812.000 lira azalarak 37.798.000 lira olmuştur. İhracat rakamları ise 1940'da 66.685.000 iken, 1941'de 16.889.000 artarak 83.374.000 lira olarak gerçekleşmiştir.	BCA: 30..10.0.0/ 163.139..15. /172133
12	Temmuz	Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair olan kanuna bağlı bir numaralı cedvelin Maarif Vekilliği kısmında bazı değişiklik yapılması hakkında 4086 sayılı kanun yayımlandı.	1939 tarihli kanunun Maarif Vekilliği kısmına "müdür muavini" ibaresinin eklenmesine ilişkin bir düzenlemedir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
12	Temmuz	Tayinat ve Yem Kanununun birinci maddesine müzeyyel 1495 sayılı kanunda değişiklik yapılması hakkında 4087 sayılı kanun yayımlandı.	Askerin sebze ihtiyacı hakkında bir düzenlemedir.	RG, 12 Temmuz 1941; ZC 9.5.1941, 73. İnikat, C.20-21
12	Temmuz	Devlet Memurları Aylıklarının Tevhid ve Teadülüne dair 3656 sayılı kanuna ek 3888 sayılı kanunun ikinci maddesine bağlı üç numaralı cedvelin değiştirilmesine dair 4088 sayılı kanun yayımlandı.	Dahiliye Vekaleti vilayetler memurları ile ilgili bir düzenlemedir.	RG
12	Temmuz	Dahiliye Memurları Kanununun 2. ve 3. maddelerinin değiştirilmesi hakkında 4089 sayılı kanun yayımlandı.	Dördüncü ve daha yukarı sınıflardaki memuriyetleri ve kaymakamlık stajını düzenleyen bir kanundur.	RG
12	Temmuz	Devlet Demiryolları ve Limanları Umumi İdaresinin teşkilat ve vazifelerine dair 1042 numaralı kanuna ek 4090 sayılı kanun yayımlandı.	Kurum tarafından toplanan nakil ücretleri ile ilgili bir düzenlemedir.	RG
12	Temmuz	Hatayın Anavatana ilhakından önce orada öğretmenlik yapanlara dair 4091 sayılı kanun yayımlandı.	Buna göre, Hatay'ın anavatana katılmasından önce bu yörede en az iki ders yılı öğretmenlik yapanlar "Türklük ve öğretmenlik haysiyet ve şerefini ihlal eder harekette bulunmamış" iseler "menşelerine bakılmaksızın mensub oldukları tedrisat zümresine göre ilk veya orta tedrisat öğretmenleri olarak" tayin edilebileceklerdir.	RG
12	Temmuz	Askerlik Kanununun 35. maddesini değiştiren 3920 numaralı kanunun C fıkrasına bazı hükümler ilavesi hakkında 4092 sayılı kanun yayımlandı.	Lise mezunu olup da olgunluk sınavını veremeyip yüksek bir okula giremeyenlerin askere sevklerinin bir yıl ertelenmesi ile ilgili bir düzenlemedir.	RG
12	Temmuz	Maliye Vekaleti teşkilat ve vazifeleri hakkındaki 2996 sayılı kanuna ek 4093 sayılı kanun yayımlandı.	Belediye sınırları içinde ayrıca kaza teşkilatı bulunan vilayet merkezlerinin defterdarların altında bir mali bütünlük oluşturmalarına ilişkin bir düzenlemedir.	RG
12	Temmuz	Hatay Ziraat Bankasının tasfiyesinde ipotekli ve müteselsil kefaletli zirai alacaklarının taksitlendirilmesine dair 4094 sayılı kanun yayımlandı.	Taksitlendirmede 1935 yılında çıkan 2814 sayılı kanun hükümlerinin geçerli olacağına ilişkin bir düzenlemedir.	RG
12	Temmuz	Uzunköprü-Svilengrad arasında Türk toprağı haricindeki demiryolu kısımlarının işletilmesi hakkında 4095 sayılı kanun yayımlandı.	Türk toprağı dışında kalan 66+895 kilometrelik demiryolu kısımlarını işletmek için Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Müdürlüğüne yetki verilmektedir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
12	Temmuz	Çeşitli kaymakamlıklara atama yapıldı.	Toplam 34 kaymakamlığa atama yapılmıştır.	RG
15	Temmuz	İstanbul'da yayınlanan İkdam gazetesi geçici olarak kapatıldı.	Gazetenin kapatılma nedeni "devletin harici siyasetine dokunacak mahiyette muzır neşriyatta" bulunmasıdır.	BCA: 30.18.1.2/ 95.61..20/
15	Temmuz	Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğü memurlarının özlük haklarını düzenleyen talimatname yayımlandı.	Düzenlemenin tam adı "Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğü memurlarının tayin, tebdil, terfi, tecziye usullerile bunlara verilecek harcırah, tazminat ve tahsisatlar hakkında nizamname"dir. Denizyollarında memurluğa aday oranlarda Türk olmak, ahlakı temiz olmak gibi koşullar aranmaktadır.	RG
30	Temmuz	Eski nikel 5, 10 ve 20 paralıklar tedavülden kaldırıldı.	Eski nikel 5, 10 ve 20 paralıklar 30 Haziran 1941'den itibaren tedavülden kaldırılacaktır. Ancak bu paralar bir yıl süreyle Malsandıkları ile Merkez Bankası şubeleri ile bunların olmadığı yerlerde Zira Bankası şubeleri tarafından kabul edilecektir.	RG
1	Ağustos	Üçüncü Umumi Müfettişlik Yabancı İşler Müdürlüğüne atama yapıldı.	Göreve birinci sınıf mülkiye müfettişlerinden Hikmet Soyman getirilmiştir.	RG
1	Ağustos	Polis Enstitüsü Müdür Muavinliğine atama yapıldı.	Göreve enstitü öğretmenlerinden Muzaffer Sezerserim getirilmiştir.	RG
1	Ağustos	İstanbul PTT Müdür Muavinliğine atama yapıldı.	Göreve PTT Adli Tebligat İşleri Müdür Cafer Tayyar Üstünuçar getirilmiştir.	RG
1	Ağustos	PTT Adli Tebligat İşleri Müdürlüğüne atama yapıldı.	Göreve İstanbul Müdür Muavini Nazmi Erkmen getirilmiştir.	RG
2	Ağustos	Krom madeni imtiyazı feshedildi.	2 ve 5 Ağustos'da Fethiye'de iki maden imtiyazı feshedilmiştir. İmtiyaz 1930 yılında verilmişti.	RG
4	Ağustos	Bozkurt mecmuası muvakkaten kapatıldı.	Gerekçe, mecmuanın devletin harici siyasetine dokunur mahiyette görülmesidir.	RG
5	Ağustos	Bazı kaymakamlar vekalet emrine alındı.	İskilip, Hendek, Mihalıççık, Kangal kaymakamları vekalet emrine alınmıştır.	RG
8	Ağustos	Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülü hakkındaki kanuna bağlı bir sayılı cetvelde değişiklik yapılması hakkında 4096 sayılı kanun yayımlandı.	Adliye Vekaletindeki kimi derece, unvan ve maaşların değiştirilmesine ilişkin bir düzenlemedir.	RG
11	Ağustos	Paris Büyükelçiliği Başkatipliğine atama yapıldı.	Göreve merkezden Muharrem Nuri Birgi tayin edilmiştir.	RG
11	Ağustos	Köstence Konsolosluğu Kançıları Merkdez göreve başladı.	3 Nisan 1941'de vekalet emrine alınan Feridun Hotinli merkezde yeniden hizmete alınmıştır.	RG
11	Ağustos	Rize PTT Merkez Müdürlüğüne atama yapıldı.	Göreve Edirne PTT merkez müdür muavini Ali Güneş getirilmiştir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
12	Ağustos	Adliye vekaletinde hakimliklere atama yapıldı.	Toplam 188 hakimin ataması yapılmıştır.	RG
13	Ağustos	Arttırma, Eksiltme ve İhale hakkındaki 2490 sayılı kanun ile 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununa bir muvakkat madde eklenmesine dair 4097 sayılı kanun yayımlandı.	"1939 Avrupa Harbinin devam ettiği müddet içinde" yabancı ülkelerden satın alınacak her türlü eşyanın 2490 sayılı Arttırma, Eksiltme ve İhale Kanunu ile 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 83. maddesi hükümlerinin uygulanmasının uygun olmadığı hallerde, İcra Vekilleri Heyetince belirlenecek esaslar çerçevesinde satın alınabilmesine olanak tanıyan bir düzenlemedir.	RG
13	Ağustos	Siyasal Bilgiler Okulu Hakkında Kanuna ek 4098 sayılı kanun yayımlandı.	Siyasal Bilgiler Okulu'nda Dahiliye Vekaleti hesabına 100'e kadar talebe okutturulabilmesine ilişkin bir düzenleme. Buna göre söz konusu öğrencilere giderleri için ayda azami 40'ar lira verilecektir.	RG
13	Ağustos	Ankara şehri lağımları hakkında 4099 sayılı kanun yayımlandı.	Lağımların inşaat ve tesisatı için her sene sarfı icap ed en miktar o sene bütçesine konulmak üzere 7 200 000 liraya kadar gelecek senelere geçici taahhütlere girişmeye Nafia Vekili'nin yetkili olmasına ilişkin düzenleme.	RG
13	Ağustos	Yeniden yapılacak su işlerine 31 milyon lira tahsisi hakkındaki 3132 ve bu paranın sureti temini hakkındaki 3483 sayılı kanunlara ek 4100 sayılı kanun yayımlandı.	Daha önce çeşitli kanunlarla tahsis edilen 31 milyon liralık tahsisata 50 milyon lira daha ekleyen bir düzenlemedir. Su işlerinin gerçekleştirileceği havzalara Akdeniz Bölgesi, Orta Anadolu, Kızılırmak, Fırat ve Dicle Havzaları ile Sakarya'nın mansap kısımları da eklenmiştir.	RG
15	Ağustos	Harcırah kararnamesine 4101 sayılı ek kanun yayımlandı.	Bazı memur ve müstahdemlere görev yolluk ücreti verilmesine ilişkin bir düzenlemedir.	RG
15	Ağustos	Askerlik Kanununun 4. maddesinin tadili hakkında 4102 sayılı kanun yayımlandı.	Seferberlik zamanlarında veya favkalade hallerde askere çağrılmayı yeniden düzenleneyen bir kanundur.	RG
15	Ağustos	Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülü hakkındaki 3656 sayılı kanuna ek 3888 sayılı kanuna bağlı bir sayılı cetvelde değişiklik yapılması hakkında 4103 sayılı kanun yayımlandı.	Emniyet Umum Müdürlüğü'ndeki mütehassıs muavininden birinin ünvanının Enstitü Mütehassıs Mütercimi biçiminde değiştirilmesine ilişkin bir düzenlemedir.	RG
15	Ağustos	Muharip yabancı ordu mensuplarından Türkiyeye iltica edenler hakkında 4104 sayılı kanun yayımlandı.	Yabancı ülkelerden Türkiye'ye iltica eden ordu mensuplarına uygulanacak kurallara ilişkin bir düzenlemedir.	RG
15	Ağustos	Ordu mensuplarına bir er tayını istihkakı verilmesi hakkında 4105 sayılı kanun yayımlandı.	Seferberlikte ordu mensuplarına gündelik yemek verilmesine ilişkin bir düzenlemedir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
15	Ağustos	Örfi İdare Kanununun bazı maddelerini değiştiren 4106 sayılı kanun yayımlandı.	Örfi idareye alınan her bölgede örfi idare komutanı seçilmesine ilişkin bir düzenlemedir.	RG
15	Ağustos	Yedek subay ve askeri memurlar kanununda değişiklik yapan 3993 numaralı kanunun birinci maddesinin B fikrasının tadiline dair 4107 sayılı kanun yayımlandı.	Yabancı ülkelere mühendislik tahsili için gönderilenlerin askerlik şartlarını düzenleyen bir kanundur.	RG
15	Ağustos	Subay ve askeri memurlara elbise, kaput, çizme veya potin verilmesine dair 4108 sayılı kanun yayımlandı.	Ordunun bütün düzeylerindeki mensuplara giyecek verilmesi hakkında bir kanundur.	RG
15	Ağustos	Asker ailelerinden muhtaç olanlara yardım hakkında 4109 sayılı kanun yayımlandı.	Barış ve sefer zamanında 45 günden çok askerlik hizmetinde bulunanların muhtaç ailelerine yardım yapılmasına ilişkin bir düzenlemedir.	RG
16	Ağustos	Ceza ve Tevkif Evleri Nizamnamesi yayımlandı.	Nizamname 765 sayılı Türk Ceza Kanununa dayanarak çıkarılmıştır.	RG
23	Ağustos	Kırıkkale'de yeniden belediye kuruldu.	Keskin kazasına bağlı Kırıkkale nahiye merkezinde yeniden belediye kurulmuştur.	RG
23	Ağustos	Antalya'nın merkez kazasına bağlı Döşemealtı nahiyesinde bir nahiye kurulmuştur.	Döşemealtı nahiye merkezi de Bıyıklı köyünden Kırkgöz köyüne kaldırılmıştır.	RG
23	Ağustos	Rize'de yeni bir nahiye kuruldu.	Güneysu olarak anılacak yeni nahiyenin merkezi Ulucami köyüdür.	RG
23	Ağustos	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğüne atama yapıldı.	Göreve müdür muavini Dr. Bahri Bengü getirilmiştir.	RG
29	Ağustos	Bazı kaymakamlıklara atama yapıldı.	32 kaymakamın ve bir vali muavininin ataması yapılmıştır.	RG
29	Ağustos	Bir kaymakam vekalet emrine alındı.	Saimbeyli kaymakamı Kadri Erdoğan görülen idari lüzüma binaen vekalet emrine alınmıştır.	RG
29	Ağustos	Bir mektupçu vekalet emrine alındı.	Bingöl mektupçusu M. Nedim Sezer görülen idari lüzüma binaen vekalet emrine alınmıştır.	RG
29	Ağustos	Bazı mektupçuluklara atama yapıldı.	Toplam 13 mektupçuluğa atama yapılmıştır.	RG
1	Eylül	İstanbul'un Anadolu yakası için imar planı hazırlandı.	Anadolu Yakası'nın yazlık alan karakterini almasını hedefleyen plana göre binalar iki kattan yüksek olamayacaktır.	T, 2 Eylül 1941
5	Eylül	Kuru sebzelere narh kondu.	Fiyat murakabe komisyonu bakliyat ürünlerinin azami fiyatlarını belirlemiştir.	T, 5 Eylül 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
9	Eylül	183 yerde sanat okulu açılacak.	Maarif Vekaleti teknik eleman açığını kapatmak için böyle bir karar almıştır.	T, 9 Eylül 1941
11	Eylül	112 kişi Türk vatandaşlığına alındı.	Resmi Gazete'de vatandaşlığa alınanların hangi ülkeden geldiklerine ilişkin bilgi verilmemektedir.	RG
12	Eylül	Van'da deprem oldu.	Van ve Ağrı'nın bazı nahiyelerini etkileyen depremde çok sayıda ev yıkılmıştır. 36 köy tamamen yok olmuş; ölü sayısı 194 olarak belirlenmiştir.	T, 12-14 Eylül 1941
14	Eylül	Tasarruf bonosu satışları bitti.	Hasılatı milli müdafaa ihtiyaçlarını karşılayacak olan tasarruf bonoları iki aydan daha az bir zamanda satılmıştır.	C, 14 Eylül 1941
15	Eylül	İstanbul ve Ankara emnniyet müdürlüklerinde atama yapıldı.	Toplam 6 kadroya atama yapılmıştır.	RG
15	Eylül	Nahiye merkezi değişikliği yapıldı.	Erzincan'a bağlı Başköy nahiyesi merkezi Gülebağdı köyüne nakledilmiştir.	RG
15	Eylül	Konya'da köy bağlılığı değişikliği yapıldı.	Konya vilayetinin Çumra kazasına bağlı Belkuyu köyü Bozkır kazasına bağlanmıştır.	RG
15	Eylül	Paris Konsolosluğu muavin konsolusu vekalet emrine alındı.	Bahri Engin görülen lüzum üzerine vekalet emrine alınmıştır.	RG
15	Eylül	Hakkari defterdarlığına atama yapıldı.	Göreve Abdullah Sunalp getirilmiştir.	RG
16	Eylül	Kırşehir'de köy bağlılığı değişikliği yapıldı.	Kırşehir merkez kazasına bağlı 9 köy Mucur kazasına bağlanmıştır.	RG
16	Eylül	Diyarbakır'da yeni bir nahiye kuruldu.	Kulp kazasına bağlı Bahemdan nahiyesi bölgesinde Akçasır adıyla yeni bir nahiye kurulmuştur.	RG
16	Eylül	Diyarbakır'da köy bağlılığı değişikliği yapıldı.	Diyarbakır Kulp kazasında Aliyan, Ömerkan ve Kemhök köyleri Silvan kazası merkez nahiyesine bağlanmıştır.	RG
17	Eylül	Mekteb kitaplarına zam yapıldı.	İlk mekteb kitaplarına %20, orta mekteb kitaplarına da %10 zam yapılmıştır.	C, 17 Eylül 1941
18	Eylül	Çeşitli hakimliklere atama yapıldı.	Toplam 28 hakimliğe atama yapılmıştır.	RG
19	Eylül	Saatler bir saat geriye alındı.	Karar 19 Eylül'ü 20 Eylül'e bağlayan gece uygulamaya geçirilecektir.	RG
19	Eylül	Ankara Hukuk Fakültesi dört yıla çıkarıldı.	Dekan Ali Fuat Başgil bu yıl kaydedilecek yeni öğrencilerin bir sömestrlik hazırlık dersleri alacağını belirtmiştir.	T, 19 Eylül 1941
20	Eylül	Erzincan'da nahiye merkezi değişikliği yapıldı.	Erzincan'ın Kemah kazasına bağlı Oğuz nahiyesi merkezi Üsküburt köyünden Oğuz köyüne bakledilmiştir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
20	Eylül	Münakalat Vekaleti Teftiş Heyeti Reisliğine atama yapıldı.	Göreve kurmay binbaşılığından emekli Ethem Göktekin getirilmiştir.	RG
20	Eylül	İstanbul Gümrük Muhafaza Başmüdürlüğüne atama yapıldı.	Göreve birinci sınıf müfettişlerden Zeki Cimitoğlu getirilmiştir.	RG
20	Eylül	Gümrük ve İnhisarlar Vekilliği birinci sınıf müfettişliğinde atama yapıldı.	Göreve İstanbul İthalat Gümrüğü Müdürü Suphi Okay getirilmiştir.	RG
22	Eylül	Kaymakamlar için yeni bir kanun tasarısı hazırlanıyor.	Buna göre kaymakamlar doğu ve batı illerindeki ilçelerde birer sene çalışacaklardır. Düzenlemede amaç bazı kaymakamların az gelişmiş yerlerde uzun süre kalmalarını önlemek ve kaymakamların yurdun her yanında görev yapmalarını sağlamaktır.	C, 22 Eylül 1941
23	Eylül	Çeşitli emniyet amirliklerine atama yapıldı.	Toplam 15 kadroya atama yapılmıştır.	RG
24	Eylül	Bir kişi Türk vatandaşlığından çıkarıldı.	Mehmet Saitoğlu izinsiz olarak yabancı devlet tabiyetine geçtiği için vatandaşlıktan çıkarılmıştır.	RG
25	Eylül	Hatay kadastrosuna itiraz müddeti hakkında 4111 sayılı kanun yayımlandı.	Hatay'ın Türkiye'ye katılmasından önce yapılan kadastro aleyhine mücbir sebepler dolayısı ile itiraz hakkını kullanamamış olanlar altı ay içinde kadastro hakimi nezdinde itirazda bulunabileceklerdir.	RG
25	Eylül	Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 27. maddesinin değiştirilmesi hakkında 4112 sayılı kanun yayımlandı.	Tahrite bağlı nakil araçlarının başkalarına satılması ve herhangi bir biçimde elden çıkarılmasına ilişkin yapılacakları düzenleyen bir kanundur.	RG
25	Eylül	Maarif Vekaleti merkez teşilatı ve vazifeleri hakkındaki 2287 numaralı kanuna ek 4113 sayılı kanun yayımlandı.	Maarif Vekaletinin örgüt yapısına ilişkin kanuna göre, merkaz teşkilatının makam ve dairelerinin adları ve bağlılıkları yeniden belirlenmiştir. Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı da bu düzenlemeyle getirilmiştir.	RG
25	Eylül	Köy Kanununun 78. maddesinin değiştirilmesi hakkında 4114 sayılı kanun yayımlandı.	Korucuların elbiseleri, silahları ve çalışma koşulları ile ilgili bir düzenlemedir.	RG
25	Eylül	Alman Hükümetile teati edilen notaların tasdikına dair 4115 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiye ile Almanya arasında ticari mübadelelere mütedair 25 Temmuz 1940 tarihli Hususi Anlaşmaya merbut C listesindeki 50.000 liralık meyan kökü kontenjanının, meyan kökü yerine hulasasına ve balma tahsisi hakkında"dır.	RG
25	Eylül	Türkiye ile İsviçre arasında mevcud 30 Mayıs 1940 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmasının iki ay temdidine dair 4116 sayılı kanun yayımlandı.	Anlaşma iki ay daha uzatılmaktadır.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
25	Eylül	Türkiye ile Macaristan arasında 3 Mayıs 1941 tarihinde akid ve imza edilen, Ticaret ve Tediye Anlaşmaları ile merbutlarının tasdikına dair 4117 sayılı kanun yayımlandı.	Anlaşma iki ay daha uzatılmaktadır.	RG
25	Eylül	Vakıflar Umum Müdürlüğünün Üsküdar - Kadıköy Halk Tramvayları Şirketindeki hissesinin İstanbul Belediyesine devri hakkında 4118 sayılı kanun yayımlandı.	Kent içi ulaştırmanın tümüyle belediye yetkisi içinde kurumsallaşması yönünde alınmış kararlardan biridir. Vakıfların yerel hizmetlerdeki varlıkları böylece tümüyle ortadan kalkmaktadır.	RG
25	Eylül	Kızılay Cemiyeti ve harp ve afet vukuunda onunla birlikte çalışmak üzere Hükümetin müsaadesile gelecek bu türlü sıhhi ve insani yardım heyetleri namına vürut edecek olan eşyanın gümrük vergisinden muafiyetine dair 4119 sayılı kanun yayımlandı.	Kanunda gümrük vergisinden muaf tutulan mallar düzenlenmektedir.	RG
25	Eylül	Tassarruf bonoları ihracına dair 4058 numaralı kanuna ek 4120 sayılı kanun yayımlandı.	Tasaaruf bonosu ihracı için kabul edilmiş 25 milyon liralık sınır, 50 milyon liraya çıkarılmıştır.	RG
26	Eylül	İstanbul Yüksek Mühendis Okulu ile Teknik Okulunun Maarif Vekilliğine devri hakkında 4121 sayılı kanun yayımlandı.	İki okulun Maarif Vekilliğine devir koşullarını düzenleyen bir kanundur.	RG
26	Eylül	Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair olan 3656 ve 3888 sayılı kanunlara bağlı kadro cedvellerinde değişiklik yapılmasına ve 1941 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununun L ve D işaretli cetvellerinin tadiline dair 4122 sayılı kanun yayımlandı.	Maarif Vekaleti kadrolarında değişiklik yapan bir düzenlemedir.	RG
26	Eylül	1941 Mali Yılı Muvazenei Umumiyesine dahil bazı daire bütçelerinde değişiklik yapılması hakkında 4123 sayılı kanun yayımlandı.	1941 mali yılı Düyunu Umumiye bütçesinden 1 252 539 lira indirilerek Maarif ve Nafia Vekaleti bütçelerine eklenmesine ilişkin bir düzenlemedir.	RG
26	Eylül	Milli Müdafaa Vekaleti 1941 mali yılı bütçesine 83 000 000 lira fevkalade tah-	Milli Müdafaa Vekaleti kara kısmına 57 000 000 lira munzam tahsisat verilmiştir.	RG

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
		sisat verilmesi hakkındaki 4054 sayılı kanuna ek 4124 sayılı kanun yayımlandı.		
26	Eylül	Memur aylıklarında tadilat yapılmasına dair 4125 sayılı kanun yayımlandı.	Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülü hakkındaki kanuna ek 3888 sayılı kanuna bağlı 1 numaralı cetvel ile Muvazanei Umumiye Kanununa bağlı D cetvelinin Adliye Vekaleti kısmında değişiklik.... Adliye Vekaleti kadroları ile ilgili bir düzenlemedir.	RG
26	Eylül	Erzincan ve Erzurum Belediyelerine 3 300 000 lira ikrazına dair 4126 sayılı kanun yayımlandı.	Söz konusu borç, imar işlerine ve mesken inşaatına tahsis edilmek üzere verilmiştir.	RG
26	Eylül	Ilıca İskele-Palamutluk demiryolu imtiyazı ile şirkete aid malların satın alınmasına dair mukavelenin tasdikı hakkında 4127 sayılı kanun yayımlandı.	Hükümetle şirket arasında 13.5.1941'de imza edilmiş olan sözleşme onaylanmıştır.	RG
26	Eylül	Dil Bayramı kutlanıyor.	Birinci Türk Dil Kurultayı'nın Dolmabahçe Sarayı'nda Atatürk'ün huzurunda toplanışının 9. yıldönümü kutlanmaktadır.	C, 26 Eylül 1941
26	Eylül	Vakit Gazetesi 10 gün süreyle kapatıldı.	Gerekçe, memleketin umumi siyasetine dokunacak mahiyette neşriyatta bulunmaktır.	C, 27 Eylül 1941
27	Eylül	İzmir'de köy bağlılığı değişikliği yapıldı.	İzmir'de Yaka Köyü, merkez kazasının Bornova nahiyesine bağlanmıştır.	RG
29	Eylül	Çeşitli emniyet amirliklerine atama yapıldı.	Toplam 22 kadroya atama yapılmıştır.	RG
29	Eylül	Maliye Vekaleti hukuk müşavirliğine atama yapıldı.	Göreve Maliye Vekaleti müşavir avukatı Vasfi Şenözen getirilmiştir.	RG
3	Ekim	Hariciye Vekaletinde çeşitli elçilik ve kadrolara atama yapıldı.	Toplam 11 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 3 Teşrinievvel 1941
3	Ekim	Hariciye Vekaletinde çeşitli elçiler merkeze alındı.	Roma, Peşte, Kahire, Bağdad, Paris, Berlin, Cenevre ve Selanik'teki toplam 9 elçi merkeze alınmıştır.	RG, 3 Teşrinievvel 1941
3	Ekim	Maarif Vekaleti Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığına atama yapıldı.	Göreve Mesleki ve Teknik Tedrisad Umum Müdürü Rüştü Uzel atanmıştır.	RG, 3 Teşrinievvel 1941
7	Ekim	İstanbul vilayeti Hukuk İşleri Müdürlüğü'ne atama yapıldı.	Göreve Vekalet Hukuk Müşavirliği Muhakemat Müdür Muavini Kemal Özlü getirilmiştir.	RG, 7 Teşrinievvel 1941
9	Ekim	Türk-Alman Ticaret Antlaşması imzalandı.	Almanya'nın Türkiye'nin dış ticaretinde düşen payını artırmayı amaçlayan bir antlaşma. Buna göre, 31 Mart 1943 tarihine kadar gerçekleştirilecek ticaret üzerinde anlaşmaya varılmıştır.	Cemil Koçak, 443.

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
10	Ekim	Bazı kaymakamlıklara atama yapıldı.	Toplam 20 kaymakamın ataması yapılmıştır.	RG, 10 Teşrinievvel 1941
10	Ekim	Dahiliye Vekaletinde bazı üst düzey kadrolara atama yapıldı.	Toplam 8 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 10 Teşrinievvel 1941
16	Ekim	Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü'nde çeşitli kadrolara atama yapıldı.	Toplam 7 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 16 Teşrinievvel 1941
17	Ekim	Devlet Şurası birinci sınıf muavinliğine atama yapıldı.	Göreve Siirt defterdarı Şükrü Dümer getirilmiştir.	RG, 17 Teşrinievvel 1941
17	Ekim	Seyhan Vilayeti Jandarma Alay Komutanlığına atama yapıldı.	Göreve İçel Vilayeti Jandarma Alayı Kurmay Yarbay Sezai Ordemir getirilmiştir.	RG, 17 Teşrinievvel 1941
17	Ekim	İkinci Umumi Müfettişlik Sıhhi Müşavirliğine atama yapıldı.	Göreve Edirne Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürü Dr. Haşim Sirman getirilmiştir.	RG, 17 Teşrinievvel 1941
17	Ekim	Almanya'ya mal sevki başladığı için piyasada sevinç başladı.	Türk-Alman ticaret anlaşmasının yürürlük aşamasına girmesiyle iki ülke arasında ticaret başlamıştır.	C, 17 Ekim 1941
21	Ekim	Tokat'ta köy bağlılığı değişikliği yapıldı.	Zile kazasının Iğdır nahiyesinden 9 köy alınarak Zile merkez kazasına bağlanmıştır.	RG, 21 Teşrinievvel 1941
3	Kasım	İsmet İnönü'nün TBMM'yi açış konuşması Resmi Gazete'de yayımlandı.	İsmet İnönü'nün açılış konuşması, TBMM'nin altıncı intihap devresinin üçüncü içtima yılına ilişkindir.	RG, 3 Teşrinisani 1941
4	Kasım	Bazı kaymakamlıklara atama yapıldı.	Lice kaymakamı Cemal Dinç Keşan kaymakamlığına, Aşkale kaymakamı Müştak Dikerman Çarşamba kaymakamlığına, Reşadiye kaymakamı Hayri Dişlioğlu Aşkale kaymakamlığına ve Diyadin kaymakamı Süleyman Onur Reşadiye kaymakamlığına atanmıştır.	RG, 4 Teşrinisani 1941
4	Kasım	Emniyet müdürlüklerine atama yapıldı.	Toplam 16 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 4 Teşrinisani 1941
4	Kasım	Bir kaymakam vekalet emrine alındı.	Keşan kaymakamı Fahri Ülküsel görülen idari lüzuma binaen vekalet emrine alınmıştır.	RG, 4 Teşrinisani 1941
4	Kasım	Nahiye merkezi değişikliği yapıldı.	Maraş merkez kazasına bağlı Yenicekale nahiyesi merkezi (Döngele) köyünden Yeniköy'e kaydırılmıştır.	RG, 4 Teşrinisani 1941
4	Kasım	Basın Birliği Kongresi Ankara'da toplandı.	Türk Basın Birliği birinci umumi kongresi Ankara'da Halkevi'nde toplanmıştır.	C, 4 İkinciteşrin 1941
5	Kasım	Adliye vekaletinde hakimlik ve müddeiumumiliklere atama yapıldı.	Toplam 59 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 5 Teşrinisani 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
5	Kasım	İstanbul'un imarı için belediye dört milyon lira harcadı.	Söz konusu bilgiyi Şehir Meclisinin toplantısında konuşan Dr. Lütfi Kırdar vermiştir.	C, 5 İkinciteşrin 1941
6	Kasım	Tahran Büyükelçiliğine atama yapıldı.	Göreve Varşova Büyükelçisi Cemal Hüsnü Taray getirilmiştir.	RG, 6 Teşrinisani 1941
7	Kasım	Hariciye Vekaletinde çeşitli büyükelçilik ve kadrolara atama yapıldı.	Toplam 7 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 7 Teşrinisani 1941
7	Kasım	Lizbon'da bir elçilik kuruldu.	Elçiliğe Kopenhag Orta Elçisi Şevket Fuat Keçeci getirilmiştir.	RG, 7 Teşrinisani 1941
7	Kasım	Hariciye Vekaletinde bazı konsolos ve kançılarlar merkeze nakledildi.	Toplam 5 görevli merkeze nakledilmiştir.	RG, 7 Teşrinisani 1941
9	Kasım	İlk tahsil çağındaki çocuklar için sayım yapıldı.	Mecburi tahsil çağındaki çocukların gerçek miktarını anlamak amacını taşıyan sayım ev ev dolaşılarak yapılmıştır.	T, 9 Son Teşrin 1941
10	Kasım	"Santiago dö Şili"de fahri konsolosluk kuruldu.	Göreve "evvelce Şili Hariciyesinde bulunmuş… ve halen memleketinde Şili Petrol Şirketi Umumi katipliğini ifa etmekte" olan Jorge Saavedra getirilmiştir.	RG, 10 Teşrinisani 1941
12	Kasım	Erzincan'da deprem oldu.	Beş köyün yıkıldığı depremde 15 ölü bulunduğu tespit edilmiştir.	T, 13 Son Teşrin 1941
13	Kasım	Kabinede değişiklik yapıldı.	1941 yılı içinde üç kez kabinede değişikliğe gidilmiştir. Önce, 12 Mart 1941'de Fethi Okyar sağlık sorunları nedeniyle Adliye Vekilliği'nden istifa etmiş, yerine Hasan Menemencioğlu getirilmiştir. İkinci değişiklik 31 Mayıs 1941'de yapılarak İktisat Vekilliğine Hüseyin Hüsnü Çakır yerine Sırrı Day atanmıştır. Son olarak da, Refah Vapuru hadisesinin soruşturmaya başlanması nedeniyle yüksek rütbeli bazı subayların yargılamalarının sağlıklı biçimde yürütülmesini sağlamak gerekçesiyle kabinede bir değişikliğe gidilmiştir. Bunun için 13 Kasım 1941'de Milli Müdafaa Vekili Saffet Arıkan ve Münakalat Vekili Cevdet Kerim İncedayı'nın yerine, Milli Müdafaa Vekaletine Manisa Mebusu Emekli Korgeneral Ali Rıza Artunkal, Münakalat Vekaletine ise Samsun mebusu Emekli Amiral Fahri Engin getirilmiştir.	RG, 14 Mart 1941; TBMM web sitesi; C, 13 İkinciteşrin 1941; RG, 13 Teşrinisani 1941
15	Kasım	Ekmek sorununa çözüm için önlemler alınacak.	Her evin ekmek ihtiyacının saptanmasına ve fırınların mıntıkalara bölünerek yalnızca kendi bölgelerindeki evlere ekmek çıkarmalarına karar verilmiştir.	C, 15 Kasım 1941
18	Kasım	Köy Öğretmenleri Tekaüd Sandığı Nizamnamesi yayımlandı.	Nizamname 3803 sayılı kanun uyarınca çıkarılmıştır.	C, 18 Kasım 1941
20	Kasım	Dahiliye Vekaleti müsteşar muavinliğine atama yapıldı.	Göreve Dahiliye Vekaleti Teftiş Heyeti reisi Hakkı Haydar Berksu getirilmiştir.	RG, 20 Teşrinisani 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
20	Kasım	Bazı kaymakamlıklara atama yapıldı.	Kiğı kaymakamı Abdullah Parlan Pazarcık kaymakamlığına, Pazarcık kaymakamı Erip Gürtay ise Karlıova kaymakamlığına atanmıştır.	RG, 20 Teşrinisani 1941
20	Kasım	Manisa İdare Heyeti Azası vekalet emrine alındı.	Sezai Harmankaya, görülen idari lüzuma binaen görevden alınmıştır.	RG, 20 Teşrinisani 1941
20	Kasım	Dahiliye vekaletinde çeşitli vali muavinliklerine ve başmüfettişliklere atama yapıldı.	Toplam 5 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 20 Teşrinisani 1941
22	Kasım	İnkılap Tarihi dersleri bütün yüksek mekteblerin son sınıfında okutulacak.	Eskiden "İnkılab Tarihi Dersleri" olan dersin adı "İnkılab Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi Dersi" olarak değiştirilmiştir.	C, 22 İkinciteşrin 1941
23	Kasım	Buğday unundan pasta ve emsalinin yapılması yasaklandı.	Koordinasyon Heyeti'nin kararına göre, buğday unundan ekmek, francala, makarna, şehriye, bisküvi ve simitten başka maddelerin üretilmesi ve satılması yasaklanmaktadır. Bundan amaç, "pasta, gato, tatlı vesaire gibi lüks yiyeceklerin imalinin önüne geçmektir". Lokanta ve evlerde yapılacak hamur işleri bu karardan istisna edilmiştir.	C, 23 İkinciteşrin 1941
25	Kasım	Dahiliye Vekaletinde çeşitli emniyet müdürlüklerine atama yapıldı.	Toplam 13 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 25 Teşrinisani 1941
25	Kasım	Hariciye vekaletinde çeşitli elçiliklere atama yapıldı.	Toplam 3 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 25 Teşrinisani 1941
25	Kasım	Hariciye vekaletinde çeşitli elçilik görevlileri merkeze alındı.	Toplam 3 kişi merkeze alınmıştır. Merkeze alınmalar, Basra, Cidde ve Tahran'da gerçekleştirilmiştir.	RG, 25 Teşrinisani 1941
27	Kasım	Maarif Cemiyeti eski reisi Urfa mebusu Refet Ülgen'in teşrîî masuniyetinin kaldırılması istendi.	Hükümetin bu konuda bir tezkere hazırlamasının nedeni Cemiyette birtakım yolsuzlukların saptanmasıdır. Örneğin eşya piyangosunda ikramiye isabet eden satılmamış biletlerin satılmış gibi gösterilmesi bunlar arasındadır.	C, 27 İkinciteşrin 1941
28	Kasım	Ankara Şehri İmar Müdürlüğünün 1938 mali yılı Hesabı Kat'i kanun yayımlandı. (4129 sayılı)	Müdürlüğün 1938 yılı masrafı 361 367 lira 45 kuruştur.	RG, 28 Teşrinisani 1941
28	Kasım	Ekmeğin vesika ile dağıtılacağı haberleri yayılmaktadır.	Fırınlara verilecek un miktarının belirlenmesi için halka dağıtılan fişler halkta ekmeğin vesika ile dağıtılacağı kanısı uyandırmış, bunun üzerine hükümet gazete aracılığı ile açıklama yapmak durumunda kalmıştır.	C, 28 İkinciteşrin 1941
29	Kasım	Çeşitli kaymakamlıklara atama yapıldı.	Toplam 6 kaymakamlığa atama yapılmıştır.	RG, 29 Teşrinisani 1941
29	Kasım	Dahiliye Vekaletinde çeşitli üst düzey kadrolara atama yapıldı.	Toplam 5 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 29 Teşrinisani 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
29	Kasım	Bir kaymakam vekalet emrine alındı.	Karacasu kaymakamı Şefik Işık görülen idari lüzuma binaen vekalet emrine alınmıştır.	RG, 29 Teşrinisani 1941
29	Kasım	Et fiyatlarına zam yapıldı.	10 kuruşluk zam ile beraber, karaman 67,5, kıvırcık da 72,5 kuruşa satılacaktır.	C, 29 İkinciteşrin 1941
2	Aralık	Adliye vekaletinde hakimlik ve müddeiumumiliklere atama yapıldı.	Toplam 64 kadroya atama yapılmıştır.	RG, 2 Kanunuevvel 1941
3	Aralık	Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 68. maddesinin tadiline dair 4130 sayılı kanun yayımlandı.	Her türlü nakil ve cer vasıtalarının zamanında bildirilmemesine ilişkin cezaları düzenleyen bir hükümdür.	RG, 3 Kanunuevvel 1941
3	Aralık	Orman Umum Müdürlüğü 1941 mali yılı bütçesine 40 000 lira munzam tahsisat verilmesine dair 4131 sayılı kanun yayımlandı.	Tahsisat, müdürlüğün mahkeme masrafı maddesine verilmiştir.	RG, 3 Kanunuevvel 1941
4	Aralık	Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1938 mali yılı hesabı kat'i kanunu yayımlandı. (4132 sayılı)	Müdürlüğün 1938 yılı masrafı 37 705 481,22 liradır.	RG, 4 Kanunuevvel 1941
6	Aralık	Posta Kanununa ek 2721 sayılı kanunun dördüncü maddesinin A fıkrasına bir kelime ilavesi hakkında 4133 sayılı kanun yayımlandı.	İlgili fıkraya "Halkevlerinin" sözcüğünden sonra "Halkodalarının" sözcüğü eklenmiştir.	RG, 6 Kanunuevvel 1941
6	Aralık	Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanuna bağlı 1 sayılı cetvelin Milli Müdafaa Vekaleti kısmında değişiklik yapılmasına dair 4134 sayılı kanun yayımlandı.	Milli Savunma Bakanlığı'nda üç adet hukuk müşavirliği kadrosunun kurulması ile ilgilidir.	RG, 6 Kanunuevvel 1941
6	Aralık	Diyanet İşleri Reisliği teşkilat ve vazifeleri hakkındaki kanunda bazı değişiklik yapılmasına dair olan 3655 sayılı kanunun 2. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında 4135 sayılı kanun yayımlandı.	Düzenleme ile Diyanet İşleri Reisinin atanmasının 3656 sayılı "Devlet Memurları Aylıklarının Tevhid ve Teadülüne dair Kanun"un 6. maddesi hükmüne tâbi olması kararlaştırılmıştır. Buna göre, Diyanet İşleri Reisleri de -mütercimler, elçiler, valiler gibi- 3656 sayılı kanunun 3. maddesinde belirtilen eğitim kayıtlarına bağlı kalmaksızın atanabileceklerdir.	RG, 6 Kanunuevvel 1941
6	Aralık	Vakıflar Umum Müdürlüğü teşkilatı hakkındaki 3461 sayılı kanuna ek 4136 sayılı kanun yayımlandı.	Müdürlüğün inzibat komisyonu ile ilgili bir düzenlemedir.	RG, 6 Kanunuevvel 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
6	Aralık	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü 1941 mali yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında 4137 sayılı kanun yayımlandı.	Müdürlüğün bütçesinin diğer kalemlerinden "binaların vergileri ve mütenevvi masrafları" faslına 750 lira aktarılmıştır.	RG, 6 Kanunuevvel 1941; ZC 28.2.1941, 60. İnikat, C.18
6	Aralık	Almanya ,ile ticari ilişkilerde süre uzatımıyla ilgili 4138 sayılı kanun yayımlandı.	Onay, "Türkiye ile Almanya arasında Ticari mübadelelere mütedair 25 Temmuz 1940 tarihli Hususi Anlaşma protokollerinden iki numaralı protokolün 4. maddesinde yazılı müddetin iki ay daha uzatılması hakkında"dır.	RG, 6 Kanunuevvel 1941
8	Aralık	Deniz gedikli subaylarının tahsisatı fevkaladelerine yapılacak zam hakkında 4140 sayılı kanun yayımlandı.	Ordunun deniz kısmında çalışan deniz gedikli subaylarının maaşları ile ilgili bir düzenlemedir.	RG, 8 Kanunuevvel 1941
13	Aralık	Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3656 sayılı kanuna ek 4141 sayılı kanun yayımlandı.	Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'ndeki kadrolarla ilgili bir düzenlemedir.	RG, 13 Kanunuevvel 1941
13	Aralık	İstanbul Üniversitesi'nin umumi muvazeneye alınmasına dair olan 3694 sayılı kanuna ek 4142 sayılı kanun yayımlandı.	Ordinaryüs profesör kadroları ile ilgili bir düzenlemedir. Söz konusu kanuına göre İstanbul Üniversitesi'nde 27 ordinaryüs profesör olduğu anlaşılmaktadır.	RG, 13 Kanunuevvel 1941
13	Aralık	Avukatlık Kanununun muvakkat sekizinci maddesinde yazılı müddetin temdidi hakkında 4143 sayılı kanun yayımlandı.	Düzenlemeye göre, 1938 yılında çıkan 3499 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 5. maddesinin uygulaması iki yıl daha ertelenmiştir. İlgili maddeye göre, maaş ve ücretini devlet, vilayet veya belediye bütçesinden alan müşarvir ve avukatlar yalnızca bu kurumlara ait işlerde avukatlık yapabileceklerdir.	RG, 13 Kanunuevvel 1941
13	Aralık	Almanya ile ticari ilişkilere ilişkin 4144 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiye ile Almanya arasında ticari mübadelelere mütedair 25 Temmuz 1940 tarihli hususi Anlaşmanın meriyet müddetinin sona erdiği 9 Ağustos 1941'den itibaren 2 ay uzatılması hakkında Alman Hükümetile teati olunan noktaların tasdikine" ilişkindir.	RG, 13 Kanunuevvel 1941
16	Aralık	Denizaltı sınıfı mensuplarına verilecek zamlar ve tazminler hakkındaki kanunun bazı maddelerini değiştiren 4145 sayılı kanun yayımlandı.	Denizaltı sınıfının alacağı zamları düzenleyen bir kanundur.	RG, 16 Kanunuevvel 1941
18	Aralık	Örfi idare altı ay daha uzatıldı.	İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale illerinde 23 teşrinisani 1940 tarihinde bir ay süreyle ilan edilen, iki kez üç ay bir kez de altı ay daha uzatılan örfi idare altı ay daha uzatılmaktadır.	RG, 18 Kanunuevvel 1941
19	Aralık	Linyit madeni imtiyazı feshedildi.	Maden, Kırşehir vilayeti, Çiçekdağı kazasının Arabın köyünde bulunmaktaydı.	RG, 19 Kanunuevvel 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
21	Aralık	Ekmek karneleri dağıtılmaya başlanacak.	Ekmeklerin bayat olarak satılması ile undan ekmek ve makarnadan başka hiçbirşey yapılmaması karara bağlanmıştır.	T, 21 İlk Kanun 1941
22	Aralık	Ağıllar kanununun birinci maddesindeki mecburi müddetin uzatılmasına dair 4146 sayılı kanun yayımlandı.	1423 numaralı Ağıllar Kanununun birinci maddesinde yazılı mecburi sürenin beş yıl daha uzatılmasına ilişkin bir düzenlemedir.	RG, 22 Kanunuevvel 1941
22	Aralık	Gedikli Çavuş Muhsin oğlu Emin Özçelik'in cezasının affına dair 4147 sayılı kanun yayımlandı.	1938 yılında bir katil maddesinden dolayı 20 ay müddetle hapse ve rütbesinin geri alınması cezasına mahkum edilen Emin Özçelik hakkındaki mahkumiyet kararı kaldırılmıştır.	RG, 22 Kanunuevvel 1941
22	Aralık	1941 mali yılı Muvazenei Umumiyesine dahil bazı daire bütçelerinde değişiklik yapılması hakkında 4148 sayılı kanun yayımlandı.	Çok sayıda dairenin kadrolarında değişiklik yapan bir kanundur.	RG, 22 Kanunuevvel 1941
22	Aralık	Devlet limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1940 mali yılı bütçesinde münakale yapılmasına dair 4149 sayılı kanun yayımlandı.	Müdürlük bütçesinin çeşitli kararları arasında 35 000 liralık bir değişiklik yapılmıştır.	RG, 22 Kanunuevvel 1941
22	Aralık	1941 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (D) işaretli cetvele bir kamyon ilavesine dair 4150 sayılı kanun yayımlandı.	Söz konusu kamyon, milli saraylarda nakliyat işlerinde kullanılması için eklenmektedir.	RG, 22 Kanunuevvel 1941
22	Aralık	Tabiiyet muamelatından alınacak harçlara dair 1260 sayılı kanunun sekizinci maddesinin değiştirilmesi hakkında 4151 sayılı kanun yayımlandı.	Muhacirler, mülteciler ve Türk soyundan olup da Türkiye'ye gelenlerin iki yıl içinde Türk vatandaşlığına geçmeyi istedikleri takdirde kendilerinden kimi harçların alınmamasına ilişkin bir düzenlemedir.	RG, 22 Kanunuevvel 1941
22	Aralık	Askerlik kanununun 39. ve 61. maddelerini değiştiren 4152 sayılı kanun yayımlandı.	Hükümlülerin askerlik görevleri ile ilgili kuralları düzenleyen bir kanundur.	RG, 22 Kanunuevvel 1941
22	Aralık	Almanya ile ticari ilişkilere dair 4153 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiye ile Almanya arasında ticari mübadelelerin tanzimi ile tediyelerin tanzimi hakkında 9 birinciteşrin 1941 tarihinde Ankara'da akit ve imza olunan iki Anlaşma ile bu Anlaşmalara bağlı protokol ve mektupların tasdikına dair"dir.	RG, 22 Kanunuevvel 1941
23	Aralık	İngiltere ile commonwealth alanını kapsayan ilişkilere ilişkin 4154 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "İngiliz lirası sahasına dahil memleketler listesine yeniden ilave edilecek memleketlere tatbik edilecek usule mütedair, İngiliz Hükümetile teati edilen notaların tasdikı hakkında"dır.	RG, 23 Kanunuevvel 1941
23	Aralık	Romanya ile ticari ilişkilere dair 4155 sayılı kanun yayımlandı.	Kanun, "Türkiye ile Romanya arasında mevcud 26 Eylül 1940 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmalarının merbutları ile beraber 1 teşrinievvel 1941 tarihinden itibaren iki ay uzatılmasına dair"dir.	RG, 23 Kanunuevvel 1941

G.	Ay	Olay/Mevzuat	Açıklamalar	Kaynak
23	Aralık	Milli Korunma Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında 4156 sayılı kanun yayımlandı.	Milli Korunma Kanununda önemli değişiklikler getiren bir düzenleme. Böylede devletin sanayi ve madenler üzerindeki denetimi artırılmış, cezalar da yeniden belirlenmiştir	RG, 23 Kanunuevvel 1941; Cemil Koçak
24	Aralık	Konya'da köy bağlılığı değişikliği yapıldı.	Çumra kazası hududunda bulunan Kaşınhanı köyü Konya vilayeti merkez nahiyesine bağlanmıştır.	RG, 24 Kanunuevvel 1941
24	Aralık	Çeşitli kaymakamlıklara atama yapıldı.	Toplam 7 kaymakamlığa atama yapılmıştır.	RG, 24 Kanunuevvel 1941
24	Aralık	Kars mektupçuluğuna atama yapıldı.	Göreve Bolu maiyet memuru Naci Yüksel getirilmiştir.	RG, 24 Kanunuevvel 1941
24	Aralık	Zonguldak Emniyet Müdürlüğüne atama yapıldı.	Göreve Gaziantep Emniyet Müdürü Nevzat Armağan getirilmiştir.	RG, 24 Kanunuevvel 1941
24	Aralık	Buğdayı koruma vergisi kalktı.	Halkın temel yiyeceği olan ekmeği ucuzlatmak için yapılmış bir düzenlemedir.	C, 25 Birincikanun 1941
26	Aralık	Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin Biriktirme ve Yardım Sandığı hakkında 4157 sayılı kanun yayımlandı.	Sandığın gelir kaynakları düzenlenmektedir.	RG, 26 Kanunuevvel 1941
26	Aralık	Savaş araçları ithalini kolaylaştıran kanuna ek 4158 sayılı kanun yayımlandı.	"Ecnebi devletlerden temin edilen ve edilecek olan kredilere mahsuben celbolunan harp teçhizat ve levazımının gümrük resmi ile sair vergi ve resimlerden istisnası hakkındaki" kanunla, harp teçhizat ve levazımının gümrük resminden muaf tutulmasına ilişkin süre iki yıl daha uzatılmıştır.	RG, 26 Kanunuevvel 1941
27	Aralık	Bazı maddelerin gümrük resimlerinde İcra Vekilleri Heyetince yapılan tadillerin tasdikine dair 4160 sayılı kanun yayımlandı.	Piyasada bulunamayan pamuklu mensucat ve suni ipek gibi mallara ilişkin bir düzenlemedir.	RG, 27 Kanunuevvel 1941

-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

ZAMANDİZİNE EK:
1941 Yılında Orman Tahdit Komisyonları ve Kararları

Gün ve Ay		Komisyon	Karar
13	Ocak	8 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Antalya'nın merkez kazasına bağlı Çitdibi köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
18	Ocak	13 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Daday kazasının Çamçi ve Savaş köylerinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
23	Ocak	4 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Eskişehir'in merkez kazasına bağlı köylerde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
25	Ocak	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Feruz köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
27	Ocak	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Şeylek ve Evci köylerinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
27	Ocak	8 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Antalya'nın merkez kazasına bağlı Yarbaşçandırı köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
28	Ocak	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Çanıllı köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
29	Ocak	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Bayat köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
5	Şubat	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Yellice köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
6	Şubat	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Işıklar köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
7	Şubat	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Cimder köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
10	Şubat	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Resuller köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
11	Şubat	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Boyalı köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
14	Şubat	3 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beykoz kazasının Cümhuriyet köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.

Gün ve Ay		Komisyon	Karar
19	Şubat	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Çanakçı köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
28	Şubat	11 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Köyceğiz'in Erikli köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
3	Mart	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Yassıviran köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
14	Mart	11 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Köyceğiz'in Ortaca köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
18	Mart	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Kızılöz köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
1	Nisan	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Sinikler köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
19	Nisan	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Poyracık köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
5	Mayıs	11 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Köyceğiz'in Kızılkaya köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
12	Haziran	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Ramazanlar köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
14	Haziran	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Dereyüzü ve Arıklar köyleri dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
16	Haziran	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının İnkaya köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
25	Haziran	12 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Balıkesir'in Dursunbey kazasının Karlam köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
26	Haziran	11 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Köyceğiz'in Çöğmen köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
5	Temmuz	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Örencik köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
11	Temmuz	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Meyvebükü köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.

Gün ve Ay		Komisyon	Karar
12	Temmuz	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Kızılcahamam kazasının Akdoğan köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
15	Temmuz	10 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Şile kazası Yaylalı köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
17	Temmuz	3 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beykoz kazası Ögümce köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
18	Temmuz	Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürlüğüne atama yapıldı.	18 Temmuz'da Konya, Kırklareli, Çanakkale, Bilecik ve Aydın'a; 23 Ağustos'ta Ankara ve İstanbul'a; 1 Kanunuevvel'de Gümüşhane ve Burdur'a atamalar yapılmıştır.
18	Temmuz	9 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Hacıfaklı, Poyralı köyleri ve Pınarhisar hahiyesinin şimalinde kalan devlet ormanları sınır zabtı hülasası
21	Temmuz	9 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Üsküp nahiyesi, Koru Köy, Yörükbayırı, Koyva köyü, Kadıköy ve civarı devlet ormanları sınır zabtı hülasası
22	Temmuz	9 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Kızılcıkdere köyü ve Köyceğiz kazasının Elcik köyü orman sınırının tahdidine ait mazbata hülasası
23	Temmuz	Belediye, Yapı ve Yollar Kanununun tadilini istedi.	Prost'un İstanbul için hazırladığı planın uygulanabilmesi için gerekli arsaların kamulaştırılmasına olanak tanıyacak bir düzenlemenin gerçekleştirilmesi için Dahiliye Vekaletine başvuruldu.
23	Temmuz	3 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Hacı Beylik devlet ormanı ve Göllü Ormanı tahdit zabıtnamesidir.
23	Temmuz	9 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Demirci Halil, Ahmetçe, Gürlek, Kerte köyleri devlet ormanlarının sınır zabıt hülasası
23	Temmuz	7 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Şile kazasında yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
23	Temmuz	6 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Kaş kazasının Margaz köyü ve Dargaz, Ağrıma Yayla ve mevkilerinin orman tahdididen ait icmal zabtı
24	Temmuz	13 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Daday kazasının Bostancı, E. Çavuşlu, Kılvar, Aday, Tasmanaçörekli, Çengelli, Kurtluıgelik, Y. Aktaş, A. Aktaş, Akkaştekke, Fasılllar, Beykoz, Köşeler, Koşcığaz, Karaağaç, Ç. Çavuşlu, Sarnıç, Boyalca, Demirce, Okluk, Kavakyaylası köylerinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
25	Temmuz	İstanbul'da çıkarılan Bozkurt mecmuası geçici olarak kapatıldı.	Derginin kapatılma nedeni "Temmuz 1941tarihli nüshasındaki neşriyatının devletin harici siyasetine dokunur mahiyette" olmasıdır.

Gün ve Ay		Komisyon	Karar
26	Temmuz	4 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Eskişehir'in Bozan, Bükdüz, Özden, Dere, Söğütcük, Margı, Sepetçi, Gündüzler, Yakakayı, Kızılcaviran, Danişmend, Ahilar, Sökören, Karadere dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
26	Temmuz	7 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Şile'nin Ağva nahiyesinde devlet ormanlarının sınırlarının belirlenmesi
28	Temmuz	10 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Şile kazası Hasanlı köyündeki devlet ormanlarının tahdit mazbatası hülasasıdır
29	Temmuz	4 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Eskişehir'de çeşitli yerlere ilişkin zabıtlar icmalidir.
29	Temmuz	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Bergama'nın Terzihaliller köyündeki orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
30	Temmuz	10 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Şile kazası Yeniköy ormanlarının tahdit mazbatasıdır.
30	Temmuz	9 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Kırklareli -Üsküpdere, Kırklareli Bayramdere köyleri civarı devlet ormanları sınır mazbata hülasasıdır.
30	Temmuz	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Ayaş kazasının Sorgun köyüne ilişkin orman sınırlarının belirlenmesi
31	Temmuz	8 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Antalya'nın merkez kazasına bağlı Hurma köyünde devlet ormanlarının sırnırlarının belirlenmesi
1	Ağustos	8 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Antalya'nın merkez kazasına Çakırlar köyünde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
1	Ağustos	11 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Köyceğiz kazasının Çakallık nahiyesinde yapılan orman sınırının tahdidinide ait mazbata hülasasıdır.
4	Ağustos	13 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Daday kazasının çeşitli köylerinde devlet ormanlarının tahdid zabıt hülasasıdır.
5	Ağustos	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Bergama'nın Çamavlu köyündeki orman tahdid muamelesine ait mazbata hülasasıdır.
5	Ağustos	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Bergama'nın Yukarı Cuma köyündeki orman tahdid muamelesine ait mazbata hülasasıdır.
21	Ağustos	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Bergama'nın Karaveliler köyündeki orman tahdid muamelesine ait mazbata hülasasıdır.

Gün ve Ay		**Komisyon**	**Karar**
4	Eylül	8 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Antalya'nın Asar Çandırı köyündeki orman tahdid muamelesine ait tahdit icmal hülasasıdır.
9	Eylül	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	İzmir'in Yukarıköy köyüne ait tahdid kararları mazbata hülasasıdır.
25	Eylül	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Eskişehir'in Mihalıççık kazasının Çalcı köyü orman sınırının tahdit mazbatalarının icmalidir.
16	Ekim	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Bergama'nın Turanlı nahiyesine bağlı Çürükbağ ve Yoğurtdöken köylerindeki tahdit kararına ait mazbatadır.
17	Ekim	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Bergama'nın Turanlı nahiyesine bağlı Üçtepe köyündeki tahdit kararına ait mazbatadır.
18	Ekim	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Kervanlar köyündeki tahdit kararına ait mazbatadır.
18	Ekim	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Bergama'nın Turanlı nahiyesine bağlı Hacılar köyündeki tahdid kararlarına ait mazbata hülasasıdır.
20	Ekim	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Kozalan köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
21	Ekim	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Zeyde köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
27	Ekim	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Saray köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
28	Ekim	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Uşak Göl köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
31	Ekim	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Dereli köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
4	Kasım	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Kızılcahamam kazasının Kırkırca köyü dahilinde yapılan orman tahdid muamelesine ait mazbata icmalidir.
6	Kasım	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Bahçemençeler köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
8	Kasım	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Kabalar köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.

Gün ve Ay		Komisyon	Karar
11	Kasım	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Kabaca köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
12	Kasım	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Yoğumpelit köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
13	Kasım	11 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Köyceğiz'in Okçular köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
14	Kasım	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Üreyil ve Uruş köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
24	Kasım	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Kemerez köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
25	Kasım	2 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Beypazarı'nın Macun köyündeki orman tahdidine aid zabıtname hülasasıdır.
12	Aralık	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Bergama'nın Turanlı nahiyesine bağlı Katrancı köyündeki tahdit kararına ait mazbatadır.
18	Aralık	5 numaralı Orman Tahdid Komisyonu Reisliğinden tebliğ	Bergama'nın Turanlı nahiyesine bağlı Kırcalar köyündeki tahdit kararına ait mazbatadır.

-Bülent Duru,"1941: Kıtlık Yılında Milli Korunma Kanunu Uygulamaları", Birgül Ayman Güler (Ed.), Tekin Avaner, Sonay Bayramoğlu, Tayfun Çınar, Can Umut Çiner, Esra Dik, Bülent Duru, Nuray E. Keskin, Ceren Kalfa, Barış Övgün, Menaf Turan, Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940-1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA-II), AÜ SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, 2009, s.159-224.

KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler

Avni, Hüseyin, "Hükümet Yeni Teşkilatı Niçin Kuruyor?", *Tan*, 26 Şubat 1941.

Aydemir, Şevket Süreyya, *İkinci Adam, Cilt II*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1968.

Aydemir, Şevket Süreyya, *Suyu Arayan Adam*, Remzi Kitabevi, İstanbul ty,

Bali, Rıfat N., *Bir Türkleştirme Serüveni: Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri*, İletişim, İstanbul 2003.

Baydar, Ertuğrul, *İkinci Dünya Savaşı İçinde Türk Bütçeleri*, Maliye Bakanlığı, Ankara 1978.

Boratav, Korkut, *Türkiye'de Devletçilik*, 2. Baskı, İmge Yayınevi, Ankara 2006.

Coşar, Nevin, *Kriz, Savaş ve Bütçe Politikası (1926–1950)*, Bağlam, İstanbul 2004.

Çetin, Türkan, "Cumhuriyet Döneminde Köycülük Politikaları: Köye Doğru Hareketi", *75 Yılda Köylerden Şehirlere*, Tarih Vakfı, İş Bankası, İstanbul 1999, s. 213-230.

Erhat, Azra "Çeviri Bürosu", *Sevgi Yönetimi*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1978.

Kafaoğlu, A. Başer, *Varlık Vergisi Gerçeği*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2002.

Koçak, Cemil, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938–1945)*, Yurt Yayınevi, Ankara 1986.

Metinsoy, Murat, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye: Savaş ve Gündelik Yaşam*, Homer Kitabevi, İstanbul, 2007.

Pamuk, Şevket, "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında İaşe Politikası ve Köylülük", *75 Yılda Köylerden Şehirlere*, Tarih Vakfı, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1999, s. 57-66.

Timur, Taner, *Türk Devrimi ve Sonrası*, İmge, Ankara, 2001.

Yetkin, Çetin, *Türkiye'de Tek Parti Dönemi*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1983.

Arşiv Belgeleri

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, *Bakanlar Kurulu Kararları Kataloğu.*

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, *Başbakanlık Muamelat Genel Müdürlüğü Kataloğu.*

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, *Başbakanlık Özel Kalem Müdürlüğü Kataloğu (1924–1949)*, Ankara 1999.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, *Bayındırlık Bakanlığı Kataloğu.*

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı, *Cumhuriyet Halk Partisi Kataloğu.*

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, *Diyanet İşleri Başkanlığı Kataloğu.*

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, *Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden Dairesi Başkanlığı Kataloğu 1870-1951*, Ankara 2001.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, *Müşterek Kararnameler Kataloğu.*

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, *Toprak İskân Müdürlüğü Kataloğu.*

Taranan Gazeteler

Cumhuriyet

Tan

İnternet Adresleri

1923'ten bugüne Türkiye Cumhuriyeti'nin Ekonomi Tarihi
http://ekonomitarihi.blogspot.com/

TBMM web sitesi
http://tbmm.gov.tr